Soţiei mele.

Irina, tovarăş devotat, timp de douăzeci de ani, în nobila lucrare de predicare a Evangheliei!

Pentru devotamentul, credincioşia şi iubirea ei, îi dedic această carte!

Prefaţă

Fascinanta carte a Apocalipsei, a descoperirilor lui Iisus Hristos, unde se întâlnesc şi se sfârşesc toate cărţile Bibliei, cu tot bogatul lor conţinut de solii şi adevăr mântuitor, începe cu… scrisorile apocaliptice.

Vizionarului Ioan, privind dincolo de părtăşia sa la „necazurile" timpului său, i se revelează starea spirituală a bisericii în decursul celor şapte principale perioade istorice ale Bisericii lui Dumnezeu dintre prima şi a doua venire a Domnului Hristos.

Scrisorile apocaliptice sunt singurele scrisori complete, dictate personal de Domnul Hristos şi raportate în Sfânta Scriptură. Ordinea epistolelor urmează itinerariul pe care Ioan îl avea pentru vizitarea şi păstorirea acestor comunităţi (biserici), pornind din Efes, oraşul său de reşedinţă. Aşezarea lor geografică conturează forma unei potcoave, pornind de la Efes prin Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes, Filadelfia şi, în final, Laodicea.

Autorul „Scrisorilor Apocalipsei", un pasionat al cunoaşterii nemijlocite a „dovezilor revelaţiei divine" a refăcut traseul marelui apostol Ioan, pe care acesta îl urma în vizitele lui pastorale, din perioada bisericii primare, cărora Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu şi Fiul omului, le-a adresat mesaje ale iubirii şi călăuzirii divine.

Meritul incontestabil al autorului „Scrisorilor Apocalipsei" este acela că el ne prezintă cu sensibilitatea pelerinului modern, dar însetat să cunoască şi să descopere personal „pe drumurile prăfuite ale istoriei, sensul existenţei noastre", cum şi rolul prezenţei divine în direcţionarea ei.

Este prima lucrare de acest gen scrisă în limba română, cu dorinţa mărturisită de a înţelege mai bine „lumina" ce străluceşte din paginile şi mesajul Apocalipsei şi care „să ne arate drumul spre adevărata viaţă".

Lectura „Scrisorilor Apocalipsei" ne deschide lumea mirifică a „pietrelor care vorbesc", a dovezilor arheologice în favoarea

autenticităţii adevărurilor biblice şi ne invită să ne plecăm cu interes asupra mesajului divin cuprins în paginile cărţii Apocalipsei.

București, 28 oct. 1994

Prof. D. Popa

Şi mult mai mulţi crezut-au pentru Cuvântul Lui

Ioan 4, 41

Pentru o inimă umană, Apocalipsa este flacăra de spirit şi materie atât de vie, încât mintea oricui trăieşte şocul confruntării prin care Marele Ioan a zbuciumat cu viziunile sale universul, pe structurile diverse ale celor şapte mari cetăţi ale lumii. Cuvântul atotcuprinzător, dar nepătruns – Dumnezeu şi Om – s-a încărcat de valenţele istoriei, în sensul cel mai înalt al gândirii speciei. Cuvântul lăsat ca tezaur al viitorului, chemare veşnică al unicului sens al vieţii.

Apocalipsa are un caracter în plus, acela al adevărului revelat. Mesajul lui se deschide pe orizonturile a doua lumi: prima a înregistrării unui ieri totdeauna istoric, scrutat intens de un Gioachino da Fiore (+ 1210), pe care îl vedea intrat în trecut, ca simbol al unei realităţi viitoare; alta a viziunii spre un mâine niciodată fixat de Providenţă.

Lectura biblică, redusă numai la versetele ultimei sale cărţi, cheamă exegezii textelor sacre şi la o cercetare metodică, cu studiul cronologic de la sfârşitul primului secol, până în zilele noastre, în confruntări variate ca acelea ale lui Ernesl Renan, Alfred Loisy şi alţii, sau mai actualii J. Har-rington, A. Lapple, E. Lohmeyer, U. Vanni etc.

În paginile de faţă, prezentul antic, călcat cu pasul, atins cu degetele şi cântărit cu ochii pelerinului, este adus în actualitate cu frumuseţea confirmării şi cu rezonanţa comentatorului. Seriile septenare: şapte scrisori, şapte cetăţi, şapte sigilii, şapte trâmbiţe, şapte potire poartă un mesaj. Numărul lor are valoare simbolică şi corespunde împlinirii, perfecţiunii.

Întâlnirea de astăzi cu prorociile şi impactul sever cu cei trei actori ai Apocalipsei – Dumnezeu, Iisus Cristos şi Satana – dau imagine artistică unei vii compoziţii cu care autorul cărţii operează elegant în numeroase momente de reportaj, opţional în altele de analize cu refrene ce marchează dezamăgiri istorice:

„Am parcat în apropierea zidului Filadelfiei – cetatea dragostei – şi am pornit pe jos de-a lungul lui, în căutarea monumentelor trecutului. Dar vai, târle de oi, magazii improvizate, coteţe de păsări

erau agăţate de el, asemeni unor zdrenţe înşirate pe crengile unui copac uscat", (pag. 129)

Cerul, marea şi uscatul, insul şi mulţimea, rătăcitorul şi seminţia, toţi şi toate se regăsesc în acest caleidoscop literal al recompunerii sociale şi al căutării zilelor viitoare. O fiziologie a Apocalipsei, evocată astăzi de Traian Aldea în peisajul istoric, arheologic şi moral, trezeşte în cititor responsabilitatea creştinului şi a necreştinului la confruntarea socială cu geneze universale şi cu ceea ce se impune tot mai urgent respectarea drepturilor omului, aşa cum Marele Ioan le-a formulat ca obligaţie în angrenajul cosmic. Este mesajul pe care şi autorul „Scrisorilor Apocalipsei" caută să-l descifreze într-o viziune personală, pentru care studiul istoriei antichităţii ne-a oferit o lectură interesantă.

Prof. Dr. Ion Dumitriu Snagov Decan al Facultăţii de Diplomaţie Eclesiastică

WJ. Harrington, *The Apocalypse of St. John*, London, 1969

A. Lapple, L'Apocalypse *de Jean*, *livre de vie pour les crâtiens*. Paris, 1970.

E. Lohmeyer, *Die Offeobaruog des Johanoes*, TQbingen, 1970

U. Vanni, La *stmttura lettetaria* dell'*Apocalipssc*, Roma, 1971.

Telefonul zbârnâie strident, trezindu-te speriat din somn.

Alo! Sunteţi invitat urgent să veniţi la serviciu cât mai repede. Datorită unor probleme importante s-a decis numirea dumneavoastră într-o nouă funcţie şi trebuie s-o luaţi cât mai repede în primire!

A trecut de mult vremea scrisorilor! Telefonul, faxul transmit cu viteza gândului mesaje, de la un colţ al pământului la altul. Aparate speciale, cu o putere uriaşă de recepţie, încearcă să prindă mesajele cosmosului. Pe de o parte, omul modern e conştient că nu mai poate fi singur în univers. El încearcă disperat să intre în legătură cu civilizaţii extraterestre; dar până acum, niciun mesaj!

Pe de altă parte, puteri oculte susţin realitatea comunicării cu fiinţe extraterestre. Ei pretind, cu înverşunare, valoarea extraordinară a acestor mesaje şi cred că viitorul omenirii va depinde de acceptarea sau de respingerea lor.

Mesaje! Pe cele mai sofisticate căi, zbârnâie în sufletele noastre apeluri dintre cele mai contradictorii!

Cu două mii de ani în urmă, un bătrân profet şi ucenic al Domnului Hristos este trezit din actul liniştit al închinării sale de un

zgomot puternic, ca al unei trâmbiţe, spunând: „Ce vezi, scrie într-o carte şi trimite-o celor şapte biserici: la Efes, Smirna, Pergam, Tiaţira, Sardes, Filadelfia şi Laodicea".

Nimic nu a frământat mai mult lumea noastră creştină, umplând-o de teamă şi groază, de bucurie şi speranţă, ca acest mesaj de pe Pat-mos, ce a constituit tema cărţii Apocalipsei. Părinţii bisericii au ezitat mult să o cuprindă sau nu în canonul sacru. Şi astăzi, mulţi ezită să-i deschidă filele, presimţind că acolo este ceva deosebit de important

Prima solie a Apocalipsei cuprinde şapte scrisori, adresate la şapte biserici. Te vei regăsi, cu siguranţă, într-una din ele! Nu tremura! Cel ce-ţi vorbeşte are cuvinte de laudă, preţuire, simpatie, alături de mustrări şi reproş, acolo unde este cazul. El a cunoscut mai dinainte drumul vieţii tale şi prin aceste scrisori vrea să-ţi vină în întâmpinare.

Mesaje! Cartea Apocalipsei adună într-o ecuaţie complexă – cu martiri, monştri şi îngeri – cea mai completă imagine a conflictului de veacuri dintre bine şi rău. Prin simboluri clare şi uşor de descifrat, ea se oferă ca o soluţie perfectă pentru omul aflat în vâltoarea luptei. Având interesul să cercetezi şi curajul să te avânţi pe căile lui Dumnezeu, vei descoperi nu numai adevărul pentru aceste zile, ci şi un Prieten iubitor, care te caută – Iisus.

Faxul cerului zbârnâie, înregistrând mesajul lui Dumnezeu pentru biserica Sa din toate timpurile. Acordă-i importanţa să citeşti solia Lui şi nu vei regreta niciodată!

Cu sinceritate, al tău prieten, Traian

< & că < & că < & că < &

Capitolul I

PwiXXtoAÂI litttyZ + JX

1. Pietrele vorbesc

Provincia romană Asia se află în vestul Podişului Anatoliei, în Turcia de azi, întinzându-se pe o suprafaţă de aproximativ 35.000 km. Ţărmul vestic este scăldat de apele Mării Egee, crestat cu multe golfuri, promontorii şi străjuit de aproape de o mulţime de insule: Lesbos, Chios, Samos, Patmoş etc., cu care şi-a împletit milenara existenţă.

Patru cursuri principale de râuri, pe care sunt aşezate principalele oraşe, brăzdează acest ţinut de la est la vest. În partea cea mai de sud, curge râul Meander, cel mai mare dintre ele. FI este străjuit de-o parte şi de alta de munţi înalţi, până la 2300 m. Prin depresiunea

îngustă prin care curge, râul face multe cotituri, care au rămas în isterie cu numele de „meandre”.

Cayster, al doilea râu, mult mai mic, seacă în perioada de vară. La gurile lui s-a înălţat marele oraş Efes.

Hermes, al treilea râu, străbate ţinutul Lidiei şi se varsă în Marea Egee, la nord de Smirna. În bazinul lui, se află oraşele Sardes, Tiatira şi Filadelfia.

Cel mai nordic râu din zonă este Caicus. Cam la 25 km de vărsarea lui în mare, se înalţă vestita acropole a Pergamului.

Un drum roman, bine întreţinut, pornea din Efes, numit şi „Poarta Asiei”, urca spre nord, iar după 75 km ajungea la Smirna, de unde se despărţea în două: unul continua să urce spre nord, până la Pergam, cale de aproximativ 120 km, iar altul se ramifica spre est

Scrisorile Apocalipsei

De la Pergam, ne despărţim de litoralul mării şi pătrundem spre centrul Podişului Anatoliei; aici, la un punct de graniţă între provinciile Lidia şi Misia, se află oraşul Tiatira, cam la 90 km de Pergam. Continuând să mergem spre sud, după 65 km ajungem la Sardes.

Sardesul se află aşezat pe coastele abrupte ale dealurilor, cam la 4 – 5 km de râul Hermes. Un mic afluent, Pactolus, curge printre ruinele lui.

Înălţând spre est, pe drumul care duce spre Ankara, drumul nostru va coti spre sud, urmând valea râului Cogamus, un alt afluent al lui Hermes, ca, după 75 km, să ajungem la Filadelfia. De aici, drumul trece peste culmile înalte ale Munţilor Tmolous şi coboară în lunca Meanderului. După 105 km, ajungem la Laodicea.

Ca să străbată acest traseu circular, de aproximativ 730 km, Poştaşul Apocalipsei a avut nevoie de cel puţin 15 zile de mers continuu. Astăzi, îl putem face mult mai rapid, folosind şoselele bine întreţinute.

Aş putea spune că zona este deosebit de frumoasă, primăvara, când totul este verde, când leandrii şi rubinii sunt încărcaţi de flori, când portocalii sunt pe rod, iar lămâi în floare răspândesc un parfum deosebit – crezi că te afli într-o lume de vis. Dar vara şi spre toamnă, aproape totul se usucă, munţii sunt parcă arşi de foc, multe râuri sunt doar albii pline de pietre. Caprele şi oile umblă buimace după câteva fire uscate de iarbă. Doar măslinii continuă să reziste vitejeşte, făcându-şi loc pe terasele amenajate printre pietrele dealurilor.

Te afli într-o lume a pietrei! Pretutindeni, întâlneşti ziduri, cetăţi, temple, clădiri… Blocuri de andezit sau bazalt, travertin sau calcar, dar mai ales de marmură, cioplite, sculptate şi frumos modelate, îţi vorbesc. Unele sunt vechi de mii de ani, altele abia scoase din atelier… Cele mai vitregite de soartă stau răsturnate prin ogoare sau în perimetrul vechilor oraşe, învăluite în buruieni şi spini. Le auzi şoptind cu durere: „Aşa meritǎm”!

Altele au fost curăţate şi reaşezate la locul lor, încercând să refacă lumea de altă dată. Ele te întâmpină cu o faţă zbârcită, apostrofându-te: „Ce te uiţi aşa, nu ştii cine-am fost noi?” Trebuie să le atingi cu atenţie, căci în spatele lor, lumea şopârlelor şi a guşterilor vrea să continue jocul zeilor antici.

Scrisorile-Apocalipsei

A treia categorie o găseşti în muzee; pentru un dolar sau doi, ai privilegiul să deplângi chipul zâmbitor al vreunei madone fără nas, cu urechile jumulite, cu câte un ochi chior şi, de cele mai multe ori, doar cu cioturi de mâini. În diferite poziţii şi mărimi, de multe ori pozând ca nuduri, ele încearcă să mai spună ceva despre frumuseţea artistică a zilelor lor şi despre goliciunea sufletească a moralei: „Fiindcă n-am avut suflet, am rămas goală; fiindcă am vrut să mă ridic în lumea zeilor, am rămas ciungă, oarbă şi nenorocită!”

Vechea lume de piatră se scoală din mormântul ei milenar, mărşăluind într-o procesiune sinistră, pentru a îndeplini o poruncă: „Dacă aceştia vor tăcea, pietrele vor striga!”

Arta fără morală, frumosul fără adevăr, gloria fără caracter e barbă, ciungă şi goală! Un monument în scurgerea vremii!

Pe vreun colţ de zid sau su Ko boltă căzută, pe lespedea vreunui mormânt sau pe bucăţi de lemn, mai poţi întâlni o altă lume: cu feţe supte de post, ochii înfundaţi în orbite, trupul învăluit în negru, aceşti sfinţi parcă vor să ispăşească păcatele înaintaşilor lor. Îţi vine să le plângi de milă! Cu toată râvna lor, şi-au văzut bisericile zdrobite, cărţile arse, iar pe credincioşii lor trecuţi prin focul şi sabia semilunii. De pe buzele lor, arse de durere, răzbate strigătul: „De ce Stăpâne? Până când Stăpâne?”

Străbătând această provincie, fruntea civilizaţiei, a culturii şi a credinţei creştine, nu întâlneşti decât strigătul strident al muezinului. De ce?

Acesta este şi motivul călătoriei noastre. Vrem să descoperim

rostul istoriei, cauzele profunde ale ridicării, dar mai ales ale trecerii civilizaţiilor. Poştaşul Apocalipsei poartă cu el un mesaj divin, o analiză profundă şi exactă a vieţii, adevărata filosofie a istoriei.

Dincolo de ziduri de piatră şi fortificaţii inexpugnabile, de artă şi bogăţie, e altceva: viaţa – viaţa adevărată, clocotind de bucurie sau de ură, de petrecere sau de rugăciune, de ritualuri sau de credinţă. Viaţa, aceasta este bunul suprem!

„Iată, ţi-am pus azi înainte viaţa şi binele; moartea şi răul, căci ţi-am poruncit azi să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, să umblii pe căile Lui şi să păzeşti poruncile Lui, ca să trăieşti". Avem oare în faţă eşecul unor oameni care nu au trăit viaţa aşa cum o doreşte Dumnezeu? Dar cum ar trebui să fie trăită?

Purtătorii luminii

2. Păcatul te ajunge

Istoricii se străduiesc să precizeze începuturile civilizaţiei umane, să descopere urmele de viaţă ale primilor locuitori ai acestor ţinuturi. E greu! Biblia ne ajută, spunându-ne că, din inima Orientului Mijlociu, din urmaşii celor trei fii ai lui Noe, au plecat grupe de popoare spre toate continentele.

Aici, pe ţărmul de vest al Anatoliei, a fost unul din primele lor popasuri. Aici s-au descoperit urmele celor mai vechi oraşe antice. Ne vom opri şi noi să trecem în revistă principalele popoare şi culturi care s-au scurs:

a) Imperiul hitit a fost prima mare civilizaţie a zonei, cu perioada de glorie cuprinsă între 1850 – 1200 î.Hr. Ei sunt deseori menţionaţi în Biblie, iar printre căpitanii de frunte ai armatei lui David era şi Urie Hetitul.

b) „Perioada frigiană", între anii 1200 – 700 î.Hr.

c) Regatul Lidiei, între anii '700 î.Hr. – 547 î.Hr.

Civilizaţia se dezvoltă prin două grupuri diferite de popoare: în primul grup se aflau vechi popoare anatoliene, dintre care lidienii, licienii şi carienii. Regatul Lidiei, cu capitala la Sardes, a atins gloria, fiind una din marile puteri ale vremii.

d) Grecii ionieni – al doilea grup – care au întemeiat pe coasta Mării Egee o confederaţie de 13 cetăţi-stat, dintre care cele mai renumite erau Miletul, Efesul şi Smirna. Grecii ionieni au deţinut supremaţia în viaţa spirituală, prin îmbinarea de elemente din cultura Anatoliei cu propria lor cultură, dând astfel naştere, în arhitectură,

stilului ionic. În filosofie, ei au dat primii mari gânditori, aşa-numiţii filosofi atomişti, care au stat la baza operelor marilor clasici atenieni. Această perioadă s-a terminat în 546 î.Hr., când Cirus Persanul ocupă toată Asia Mică.

e) Stăpânirea persană s-a întins de-a lungul a două perioade: 546 – 479 şi 420 – 334 î.Hr. Perioada de libertate corespunde cu epoca de aur a Atenei, care a dominat întreaga zonă prin Liga de la Delos.

f) Epoca elenistică începe odată cu venirea lui Alexandru Macedon, în anul 334 î.Hr. Politica lui de a respecta mentalitatea şi religia orientală, dar şi de a imprima cultura greacă, a creat premisele sincretismului. Astfel, s-a creat o nouă cultură greacă în exterior, dar orientală în interior (esenţă). Compromisul dintre cele două mentalităţi.

Scrisorile Apocalipsei total diferite, s-a încheiat prin triumful şi înaintarea religiilor orientale spre apus.

Câteva regate importante s-au format în perioada aceasta, după destrămarea uriaşului imperiu al lui Alexandru Macedon: Regatul Pergamului (283 – 133 î.Hr.), care a fost promotorul principal al adevăratei culturi greceşti, cel mai bogat, cel mai înfloritor şi cel mai influent în zona Asiei Mici.

Regatul Bitiniei (327 – 74 î.Hr.) s-a format în nordul peninsulei şi a încurajat cultura greacă.

Regatul Pontului (302 – 36 î.Hr.) a continuat politica culturală a lui Alexandru, cu aspectul exterior grecesc, dar cu fondul oriental. Aceştia au fost cei mai dârji adversari ai romanilor, care s-au opus prin lupte şi au coalizat în jurul lor toate forţele antiromane.

Economia greacă a cunoscut în această perioadă o dezvoltare deosebită. S-au înfiinţat oraşe mari şi vestite, care au devenit mari metropole ale lumii antice: Alexandria, Rodos, Efes, Pergam. S-au dezvoltat ştiinţele: astronomia, geografia, filosofia şi s-au pus bazele unor mari centre culturale, cu mari biblioteci: Alexandria – 800.000 de volume şi Pergam cu 200.000 de volume.

În arhitectură, apar elemente noi: pe lângă faptul că se realizează mari construcţii, apar şi inovaţii; în stilul ionic, original de aici, se introduce folosirea bazei atice şi a frizei atice. De asemeni, se trece de la arhitectura pur religioasă la cea secularizată, punându-se bazele urbanisticii moderne. Templele au scăzut în mărime şi importanţă, iar teatrele, bibliotecile şi gimnaziile încep să le ia locul.

g) Epoca romană (30 î.Hr. – 395 d.Hr.). Influenţa romană se simte de timpuriu în această zonă. Încă din anul 190, romanii participă la bătălia de la Magnesia, iar teritoriile luate de la seleucizi trec la Regatul Pergamului. După anul 133, ei devin stăpâni pe Regatul Pergamului; din 63, pe cel al seleucizilor, iar din anul 31 î.Hr. şi pe al Egiptului ptolemeilor, când tot orientul intră în mâinile romanilor.

Asia de vest s-a integrat perfect în lumea romană, fără opoziţie, continuând să se dezvolte şi îmbinând cele două culturi. În această perioadă, teritoriile din vestul Anatoliei erau cele mai bogate şi mai importante centre de cultură din lume. Mulţimea monumentelor, cu ruine impunătoare, multe din ele în foarte bună stare de păstrare, ne vorbesc despre strălucirea de care s-a bucurat această provincie.

Purtătorii luminii

Romanii aduc elemente noi în arhitectură: construcţia de apeducte, terme, temple noi, multe dedicate cultului imperial; teatre cu specific roman şi, bineînţeles, o reţea bună de drumuri, care au facilitat o circulaţie rapidă dintr-o parte în alta. Desfiinţarea graniţelor, libertatea religioasă, o limbă universală au favorizat răspândirea creştinismului.

În acelaşi timp, această zonă a Asiei de Vest, a constituit un pod de legătură între filosofia şi religiile orientale şi cele clasice din apus. Romanii au adoptat multe din cultele de aici şi le-au dus la Roma. Ei au luat piatra sfântă a Cybelei din Pergam, ca să-i ajute în războaiele punice; apoi, cultul lui Artemis l-au continuat cu numele de Diana; cel al lui Apollo, sub numele de Jupiter. Astfel, influenţa Anatoliei a fost deosebit de importantă în religia romană.

h) Epoca bizantină (395 d.Hr. – 1300 d.Hr.). De la începutul secolului al V-lea, odată cu împărţirea imperiului în două, partea de răsărit s-a dezvoltat independent şi a devenit Imperiul Bizantin, cu capitala la Constantinopol. Bizantinii au fost continuatorii tradiţiilor romane, pentru aproximativ încă 1.000 de ani.

Zona Asiei Mici a devenit centrul creştinismului. Aici s-au ţinut marile sinoade ecumenice; aici au apărut principalele erezii; aici s-au construit primele mari biserici creştine şi tot aici au năvălit primele formaţiuni mahomedane, care, în cele din urmă, au distrus totul.

Bisericile Sfântul Ioan din Efes şi Sfânta Sofia din Constantinopol, construite în secolul al VI-lea, s-au înălţat pe coloanele şi blocurile de marmură ale vestitelor temple păgâne. Astfel, s-a format

o atitudine de ură şi dispreţ faţă de trecutul antic păgân; şcolile de filo-sofie sunt închise, gimnaziile interzise, iar multe temple au fost distruse sau lăsate în ruină. Pe patul de moarte, Iulian Apostatul, ultimul împărat roman păgân, a spus: „Ai învins, Galileanule!”

O nouă concepţie despre viaţă, născută din sincretismul oriental păgân şi noua credinţă creştină, se impune mai mult prin autoritate imperială decât prin argumentele bisericii. Mulţimile sunt trecute la creştinism în masă, iar crucea ia curând locul altarului de jertfă păgân. Subtil şi pe neobservate, vechile obiceiuri şi practici păgâne, se strecoară în creştinism:

„Pe de o parte, ortodocşii cereau ca cele zece porunci să fie urmate întocmai şi nu voiau icoane în biserici; pe de altă parte, un număr tot mai mare de bărbaţi şi femei, care primiseră creştinismul, dar nu

Scrisorile Apocalipsei puteau să se despartă de vechii zei, vedeau în icoane simbolul, sub formă omenească, al divinităţii”.

Când controversele hristologice şi trinitariene s-au sfârşit, cu triumful ortodoxiei, un nou pericol a început să se arate: mahomedanismul. Principalul motiv al criticilor şi atacurilor arabilor mahomedani a fost tocmai venerarea icoanelor.

Astfel, începând cu secolul al VII-lea, întreaga zonă intră sub teroarea mahomedană. Incursiunile de scurtă durată ale arabilor au fost urmate de venirea turcilor, care n-au mai plecat. Începând cu turcii otomani, din primii ani ai secolului al XIV-lea, Asia Mică a căzut definitiv în mâinile lor. De acum, istoria creştinismului intră în noaptea existenţei lui. Multe biserici au devenit moschei, altele au fost dărâmate, iar altele s-au distrus prin abandonare.

Dacă în secolele HI şi IV, invazia goţilor a contribuit la dărâmarea păgânismului; marea invazie a mongolilor lui Timur Lenk, din 1402, a contribuit la slăbirea şi prăbuşirea creştinismului care mai rămăsese. Multe cetăţi, printre care Sardes, Laodicea şi Efes, nu şi-au mai putut reveni niciodată.

O ultimă încercare de a recâştiga zona a avut loc după primul război mondial. Prin pacea de la Sèvres, s-a acordat Greciei o fâşie întinsă de pe coasta de vest a Asiei Mici, cu centrul la Smirna. Încurajată de aceasta şi profitând de schimbările produse în Imperiul Otoman, după căderea sultanilor, Grecia a început războiul cu Turcia, pentru a elibera toate cetăţile greceşti. Grecii au fost înfrânţi şi alungaţi

din Asia, sute de mii de creştini au fost masacraţi, iar restul s-au refugiat şi au fost repatriaţi. Astfel, azi nu mai găsim aici nicio urmă de creştini, doar ruinele bisericilor lor.

Cât de scump plătesc oamenii refuzul de a se pocăi, adresat lor de Dumnezeu!

I) Epoca mahomedană (1300 –). Odată cu prima mare invazie a turcilor selgiucizi, din anii 1087 – 1098, Christodoulos, cu un ascuţit simţ al istoriei, ridică pe insula Patmos una din cele mai mari mănăstiri din orient. Aceasta a rezistat secolelor de prădăciune mahomedană, devenind o oază a spiritualităţii creştine. Încă o dată, Pat-mosul devine un far într-o noapte neagră.

Mahomedanii au adus un nou mod de a impune credinţa: sabia. Erau foarte categorici: au ars, au distrus şi au trecut prin sabie zone

Purtătorii luminii întregi. Ei acuzau pe creştini de idolatrie şi de triteism, deci trebuia convinşi sau distruşi. De ce a îngăduit Dumnezeu toate acestea?

Ioan ne oferă un răspuns în Apocalips:

„Li s-a dat putere nu să-i omoare, ci să-i chinuiască… în acele zile oamenii vor căuta moartea, şi n-o vor găsi; vor dori să moară, şi moartea va fugi de la ei. Ceilalţi oameni, care n-au fost ucişi de aceste urgii, nu s-au pocăit de faptele mâinilor lor, ca să nu se închine demonilor şi idolilor de aur, de argint, de aramă şi de lemn, care nu pot nici să vadă, nici să audă, nici să umble".

Păcatele lor: sincretismul dintre creştinism şi păgânism, ura, orgoliu, dorinţa de mărire şi putere, care a dus la schisme şi erezii, la pierderea spiritului de dragoste şi umilinţă al Domnului Hristos, îşi culeg acum roadele.

Câte avertizări au fost adresate acestor biserici, cele mai favorizate din epoca apostolică! Câtă revărsare de har peste ele! în final, nu mai rămânea decât împlinirea cuvântului dat: „Dacă nu te pocăieşti, voi veni la tine şi-ţi voi lua sfeşnicul din locul lui.

Indiferent de trecutul glorios, de cultură, tradiţie sau fapte bune, păcatul te ajunge şi pedeapsa lui este teribilă! Astfel, istoria devine un raport al împlinirii sau respingerii Cuvântului lui Dumnezeu şi cât de exact se realizează acesta!

3. Ce trebuie să fac, Doamne?

Călătorim printr-o lume de zei şi zeiţe, ale căror temple, altare şi statui ne încântă ochiul. Oprindu-ne pentru o clipă în dreptul lor, vom

auzi poveştile cele mai fascinante, din mitologia cea mai bogată!

Ne atrage curajul şi îndrăzneala unora de a aspira spre lumea zeilor, de a trăi printre locuitorii Olimpului! Ne tulbură îndrăzneaţă aventură de a smulge zeilor focul şi al aduce oamenilor. Din toată această bogată lume mitologică, au rămas doar vestitele tragedii antice; drama zbuciumată şi cutremurătoare a unor idealuri spulberate.

În spatele acestor poveşti frumoase şi temple magnifice se ascunde adevărata frământare umană: „Ce trebuie să fac, ca să fiu mântuit?”

Îi auzim pe grecii de la poarta templului: „Domnule, am vrea să vedem pe Iisus? Ne uimeşte sutaşul Corneliu şi temnicerul din Filipi: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să fiu mântuit?”

Scrisorile Apocalipsei

„În vremea aceasta, sistemele religioase ale păgânismului pierduseră influenţa asupra poporului. Oamenii erau sătui de mituri şi de fabule. Ei tânjeau după o religie care putea să le mulţumească inima… Ei însetau după o cunoaştere a viului Dumnezeu, după asigurarea în ce priveşte viaţa de dincolo de mormânt”.

Dar cât de lung a fost drumul mântuirii! Câte devieri, prăpăstii şi adâncuri de întunecime a trebuit să fie trecute, până la picioarele crucii lui Hristos!

În antichitatea clasică, oamenii şi-au făcut zei pentru fiecare problemă şi fenomen deosebit. Apelau la ei, le căutau bunăvoinţa şi aveau nevoie de ajutorul lor.

„Religia greacă pare să se fi format sub semnul pesimismului. Existenţa umană este, prin definiţie, efemeră şi încărcată de griji… Nu există om, căruia Zeus, să-i nu-i trimită o mie de rele”.

Templele măreţe şi ritualurile somptuoase nu erau altceva decât „o religie, prin care omul căuta să obţină protecţia zeilor în timpul vieţii, mai mult decât după moarte”.

Fiecare cetate îşi alegea un zeu, iar fiecare cetăţean era obligat să-l respecte: „În cinstea zeilor se făceau sacrificii şi se organizau procesiuni, acte de cult, care nu mai aveau ca înainte, pur şi simplu, scopul de a mulţumi sau de a implora bunăvoinţa şi ajutorul zeilor, ci deveniseră adevărate sărbători fastuoase, ocazii de afirmare orgolioasă a prosperităţii cetăţii şi prilejuri de a insufla poporului sentimente de mândrie, de a se şti cetăţeni ai unui stat bogat şi

puternic”.

O altă formă de manifestare religioasă au fost misterele. Ele aveau. caracterul de dramă mistică. Lipsa dogmelor, excitarea la maximum a emoţiilor, folosirea oricăror metode ca: dansul, muzica, alcoolul, tatuajele, pentru a se intra în starea de transă, au făcut ca ele să fie mult apreciate şi căutate. Nu puteau participa la ele decât cei iniţiaţi şi aveau loc de regulă noaptea şi în societăţi închise.

Cele mai vechi mistere au fost Misterele Cybelei, o zeitate frigiană, care s-a răspândit din Asia Mică în tot Imperiul Roman. La aceste mistere s-a introdus pentru prima dată, noţiunea de „religie a mântuirii”. Ritualurile sângeroase au devenit căi de răscumpărare”.

„Cultul lui Attis şi al Cybelei făceau posibilă redescoperirea valorilor religioase ale sexualităţii, suferinţei fizice şi sângelui. Transele îi eliberau pe credincioşi de autoritatea normelor. împăraţii romani au

Purtătorii luminii promovat în chip viguros cultul frigian, în speranţa de a opri avântul creştinismului”.

Analiza critică a societăţii din timpul apariţiei creştinismului, făcută de Ellen G. White, este perfect realistă şi dureros de gravă:

„Păcatul devenise o ştiinţă, iar viciul era consacrat ca o parte a religiei. Răzvrătirea îşi înfipsese adânc rădăcinile în inimă, iar vrăjmăşia omului era foarte puternică împotriva cerului. S-a demonstrat în faţa universului că, despărţită de Dumnezeu, omenirea nu poate fi înălţată. Un nou element de viaţă şi de putere trebuie să fie dat de Acela care a făcut lumea”.

În cântecul de laudă înălţat de preotul Zaharia, tatăl lui Ioan Botezătorul, răzbate strigătul după ajutorul divin, după descoperirea unei mântuiri puternice: „Binecuvântat să fie Domnul Dumnezeul lui Israel, pentru că a cercetat şi răscumpărat pe poporul Său, şi ne-a ridicat o mântuire puternică în casa slujitorului Său David… ca să lumineze pe cei ce zac în întunericul şi umbra morţii şi să ne îndrepte picioarele pe calea păcii”.

Iar bătrânul Simeon continuă: „Acum eliberează în pace pe robul Tău, Stăpâne, după Cuvântul Tău, căci ochii mei au văzut mântuirea Ta, pe care ai pregătit-o să fie înaintea tuturor popoarelor, lumină care să lumineze neamurile şi slava poporului Tău Israel”.

Această lumină a schimbat faţa omenirii acum aproape 2000 de ani. Datorită ei, lumea a cunoscut o nouă viaţă, după noaptea grea a

păgânismului antic. Trăim din plin reînviorarea vechilor religii cu practicile lor degradante. În deruta existenţialismului modern, răzbate din nou strigătul: „Ce trebuie să fac, Doamne?”

4. Unde este sfeşnicul, Doamne?

Născut din credinţa vechilor evrei şi trăgându-şi seva din învăţătura revelată a Sfintelor Scripturi, creştinismul s-a impus prin profunzimea, seriozitatea şi importanţa soliei lui.

Creştinismul a descoperit o nouă dimensiune a divinităţii: Dumnezeu este Tatăl nostru. El este bun şi iubitor şi vrea ca orice om să fie mântuit

„Fără să fi fost invocat în prealabil, Dumnezeu se relevă unei fiinţe umane şi-i adresează o serie de cereri, urmate de promisiuni miraculoase”. 17

Scrisorile Apocalipsei

Ultima revelaţie a Domnului Hristos a avut loc pe Patmos. Ioan, ultimul supravieţuitor al ucenicilor, aude în spatele său un glas puternic, ca al unei trâmbiţe:

„Ce vezi, scrie într-o carte şi trimite-o celor şapte Biserici, la Efes, Smirna, Pergam, Tiatita, Sardes, Filadelfia şi Laodicea. M-am întors să văd glasul care-mi vorbea. Şi când m-am întors, am văzut cele şapte sfeşnice de aur şi în mijlocul sfeşnicelor pe Cineva, care semăna cu Fiul Omului, îmbrăcat cu o haină lungă până la picioare şi încins la piept cu un brâu de aur”.

Sfeşnicul – simbolul luminii şi adevărului! Adevărata viaţă de credinţă şi slujire era în pericol să fie stinsă de focul persecuţiilor romane şi înăbuşită de misterele păgâne. Dar Ioan vede, în jurul unui Mântuitor viu şi glorificat, cele şapte sfeşnice. Câtă încurajare! Biserica Sa, credincioşii Săi, nu sunt la bunul plac al oamenilor şi demonilor! El veghează! El este viu! într-o înşeptită procesiune, lumina trece de la unul la altul, continuând să ofere oamenilor o mărturie vie despre adevărul mântuitor.

Începând cu Efes, odată cu lumina care i-o aprinde, bunul învăţător îi dă şi avertizarea: „Dacă nu te pocăieşti, voi veni la tine şi-ţi voi lua sfeşnicul din locul lui”. În timp ce se apropie de poarta ultimei biserici – Laodicea – ca un final de drum, El adresează chemarea: „Iată, Eu stau la uşă şi bat! Dacă aude cineva glasul Meu şi deschide uşa, Eu voi intra la el, voi cina cu el şi el cu Mine!”

De ce prezintă Hristos lucrarea urmaşilor Săi sub forma unei

înşeptite biserici?

„În cartea Apocalipsei, numărul şapte este foarte semnificativ, el înseamnă: deplinătate, universalitate şi desăvârşire. Cele şapte biserici menţionate aici n-au fost singurele din Asia şi nici cele mai importante. Alegerea lor este totuşi semnificativă. Aceste localităţi reprezentau comunităţile care erau situate de-a lungul drumului de comunicaţie imperială. Cele şapte biserici reprezintă şapte faze sau perioade din istoria bisericii, ce se întinde din timpurile apostolilor până la revenirea Mântuitorului şi ale căror caracteristici au fost incluse parţial în numele acestora, dar mult mai deplin în epistolele adresate lor".

„Cele şapte scrisori niciodată n-au avut o existenţă separată una de alta, sau în afara cărţii Apocalipsei, ca întreg".

Ioan îi cunoştea personal pe membrii celor şapte biserici. El era familiar cu istoria lor şi cu mediul în care trăiau. El cunoştea viaţa lor

Purtătorii luminii religioasă şi pericolele care îi pândeau. Ioan înţelegea că, într-un anume sens, biserica este cetatea, căci comunitatea locală nu poate trăi în afara vieţii locuitorilor cetăţii. William M. Ramsey spunea: „Biserica este tot ce poate fi mai real într-o cetate!"

Solia către cele şapte biserici arată că autorul are un profund sens al responsabilităţii pentru biserica din Asia. El vorbeşte în numele Domnului său – Iisus Hristos – transmiţând solia Lui către biserici.

Mesajul celor şapte epistole poate fi mai bine înţeles, dacă este studiat în contextul geografic, istoric, politic şi religios al fiecărei cetăţi. De aceea ne-am propus să le vizităm pe rând şi să le cunoaştem.

Analizând solia fiecărei biserici, vom constata că şase subiecte principale apar la fiecare epistolă: 1. Înţelesul şi semnificaţia numelui; 2. Caracterizarea localităţii; 3. Recomandarea; 4. Mustrarea (unde este cazul); 5. Sfatul; 6. Făgăduinţa făcută biruitorului.

La două din cele şapte nu li se adresează niciun cuvânt de mustrare, viaţa lor religioasă fiind impecabilă. Oare acesta să fie motivul, că ele continuă să fie şi astăzi două oraşe prospere?

Patru au fost vechi cetăţi din Asia Mică: Efes, Smirna, Pergam şi Sardes, care au cunoscut perioade de glorie cu mult înainte de apariţia creştinismului.

Trei au fost cetăţi construite de regi elenistici şi colonizate, în mare măsură, cu iudei şi greci: Tiatira, Filadelfia şi Laodicea. Unele au

dispărut complet: Efes, Sardes şi Laodicea. Una mai dăinuie cu ruinele ei alături de oraşul modern: Pergam. Dar sunt şi din cele care au rămas vii, mari centre din lumea de azi: Smirna, Tiatira şi Filadelfia.

Creştinismul a dispărut aproape fără urmă. Cu greu mai descoperim o biserică, semne de cruci sau bazinul vreunui baptisteriu. Vârfurile ţuguiate ale minaretelor, strigătul muezinilor ar trebui să trezească la meditaţie şi analiză.

Din nefericire, marea majoritate a creştinilor s-au erijat în apărători ai tradiţiilor şi hotărârilor conciliilor ecumenice, şi foarte puţini ca apărători ai adevărului apostolic.

„Dar cărarea celor drepţi este ca lumina strălucitoare, care merge mereu crescând, până la miezul zilei".

Iisus înaintează pe drumul istoriei: Preot, Jertfă, Mijlocitor în Sanctuar, Rege, care vine pe norii cerului. Doar cei care ţin pasul cu mersul istoriei mântuirii vor avea sfeşnicul plin cu lumina. Doar urmărind

Scrisorile Apocalipsei cărarea, mereu ascendentă, a adevărului, vom trăi în lumina care porneşte din mâna lui Hristos. Să ne grăbim, să fim mereu în preajma lui Iisus; altfel prăpastia istoriei ne-ar înghiţi!

5. Unde eşti, fiule?

Într-una din dimineţi, când Domnul a venit în Eden să se întâlnească cu copiii Săi, nu i-a mai găsit în locul obişnuit. Un simţământ straniu, de teamă şi groază s-a aşternut Pornind pe cărările Edenului, vocea caldă de Părinte, repeta mereu chemarea: „Unde eşti, fiule?"

Putem spune că atunci au început primele cercetări arheologice, dar nu după ziduri, monezi, statui sau ceramică; ci după fiinţele umane căzute în păcat

Aceeaşi istorie se repetă şi cu cele şapte biserici. Pierdute în lumea mahomedană, zdrobite, împrăştiate şi îngropate în molozul veacurilor, ele trebuie regăsite, dezgropate şi redate circuitului mondial de valori. A fost o muncă grea şi îndelungată.

Dar şi mai greu a fost să se redescopere valoarea soliei acestor epistole din Apocalips. Introducerea lor în circuitul de valori spirituale necesită o muncă mai grea decât îndepărtarea munţilor de moloz, deoarece creştinii continuă să opună rezistenţă faţă de această extraordinară descoperire a Domnului nostru.

Ce păcat! Şi aceasta nu este decât rezultatul ignoranţei, lipsei de

interes faţă de cele mai mari valori ale istoriei mântuirii.

Am întâlnit într-unul din aceste oraşe antice un grup de turişti. Unul din ei avea Biblia deschisă la Apocalips 2 şi 3. Mergea cu ea, la fel cum ai merge cu o hartă deschisă, căutând să identifice un obiectiv. Rostea cu voce tare, ca să fie auzit de toţi: „Aici a fost omorât Antipa, aşa cum spune Apocalipsa!"

În alt oraş, dovezile istorice erau aşa de puţine, încât pe placa indicatoare stătea scris: „După cum spune în cartea Apocalipsa lui Ioan, aici a fost..."

Atunci când inginerii şi arheologii străini au descoperit aceste oraşe, au cerut permisiunea sultanilor să sape şi să ia cu ei obiectele care le vor găsi. Sultanii erau interesaţi de aurul descoperit, iar despre pietre au zis: „Nu ne interesează, faceţi ce vreţi cu ele!"

Mult prea târziu şi-au dat seama ce au pierdut. Marile capodopere ale antichităţii, dovezile incontestabile ale istoriei şi ale credinţei creştine sunt astăzi în marile muzee din occident

Purtătorii luminii

Oare nu ne urmăreşte şi pe noi acelaşi pericol: „Nu mă interesează?"

Poştaşul Apocalipsei a ajuns de mult la ultima staţie. Şi-a transmis solia, mustrarea, sfatul, iar acum aşteaptă răspunsul. Depinde de tine dacă vei sta cu Iisus la masa părtăşiei sau vei rămâne în întunericul de afară! Gândeşte-te, e ultima staţie!

Patmos

Mănăstirea Sfântului Ioan Teologul

Clopotniţa

Scrisorile Apocalipsei

Nate l. Luca 19, 40

2. Deuteronom 30, 15.16

3. Hendrik van Loon – Istoria artelor, Bucureşti, 1944, pag. 181

4. Apocalipsa 9, 5.6.20

5. Apocalipsa 2, 5

6. Ioan 12, 21; Fapte 16, 30

7. E.G. White – Hristos, Lumina lumii, Bucureşti, 1981, pag. 27

8. Mircea Eliade – Istoria credinţelor şi ideilor religioase, Bucureşti, 1986, volJ., pag. 273. „Homer compară omul cu frunzele rostogolite de vânt în ţărână. Pentru contemporanul său, Semonide, oamenii sunt făpturi de o zi, trăind ca vitele fără să ştie din care parte

le va aduce Zeus destinul".

9. Ovidiu Drimba – Istoria culturii şi civilizaţiei, Bucureşti, 1984, vol. I., pag. 544

10. Ibidem, pag. 546

11. Ibidem, pag. 547

12. M. Eliade – Idem, vol. H, pag. 278

13. Ibidem, pag. 281.282

14. E.G. White – Idem, pag. 30

15. Luca 1, 68.69.79

16. Luca 2, 29 – 32

17. M. Eliade – Idem, vol. I, pag. 180

18. Apocalipsa 1, 11 – 13

19. Apocalipsa 2, 5

20. Apocalipsa 3, 20

21. Roy. A. Anderson – Desfăşurând cartea Apocalipsei. pag. 12.13

22. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and Seven Churches of the Apocalypse, Licabettus Press, Atena, 1974, pag. 28

23. Ibidem, pag. 28

24. Prov.4, 18

r*

Capitolul II

*Pfittt*C4 – O* \fAt64 fa. 4 tol tJ/JitoA*

1. Peregrinul

Vizitând Patmosul, vei trăi nu numai plăcerea unei excursii frumoase, ci şi o experienţă religioasă unică! Dovezile revelaţiei divine sunt incontestabile, iar dorinţa de a le cunoaşte – o provocare! Astfel, Patmosul constituie un punct de plecare pentru istoria zbuciumată a două mii de ani de creştinism. Cartea Apocalipsei, scrisă aici, constituie cheia de boltă a interpretării evenimentelor ultimilor două mii de ani. N-o poţi ignora fără a-ţi primejdui viitorul tău veşnic!

De mult am dorit să vizitez Patmosul! în mintea mea îmi imaginam un loc pustiu, cu totul deosebit de lumea noastră modernă. Simţeam că mă cuprinde o atmosferă de extaz şi grandoare, precum este cartea Apocalipsei, născută aici.

Luni de zile am aşteptat ziua când să pot intra în Grecia, apoi, când am ajuns la periferiile Atenei, primul gând a fost să ajung la Pireu, pentru a cumpăra biletul de vapor. Mare mi-a fost bucuria când, la

primul ghişeu turistic, am citit printre insulele cuprinse în cursele regulate şi… Patmos. Dimineaţa, la ora zece, am plecat spre Patmos, pe o mare încântător de frumoasă, de un albastru intens, întrerupt ici şi colo de petele alburii ale micilor valuri care se spărgeau.

Mai mult de o oră, am urmărit linia Aticii, cu aşezările îngrămădite pe ţărmul muntos, care se ridica din mare, cu bărcuţele de pânze şi vapoarele moderne, care se încrucişau pe acest traseu de maximă circulaţie. Apoi, când în dreapta, când în stânga, se ridicau din mare în

Scrisorile Apocalipsei sule şi insuliţe aride, stâncoase şi roase de vânt, care m-au făcut să mă întreb: „Oare cu ce trăiesc oamenii de pe ele şi de unde au apă de băut?”

Un lucru ştiu sigur, că aici, în această lume, care îmbrăţişează uscatul şi marea, s-a dezvoltat şi a trăit de mii de ani cea mai înfloritoare civilizaţie şi cultură antică – lumea elenă! Purtată de vânturi şi idealuri, căutând pieţe prielnice şi hrana zilnică, meditând la existenţa efemeră a omului şi cizelându-i frumuseţea în sculpturi inegalabile, lumea elenă ajunge să se întâlnească cu lumea încărcată de sacru şi ideal a Bibliei.

Pe cât de bogate în idei, pe atât de diferite! Trăind acelaşi prezent, aceste lumi priveau diferit viitorul. Care va avea dreptate? Conflictul tacit de idei a izbucnit din când în când în furtuni crâncene, pe viaţă şi pe moarte. Pentru scurte perioade, Biblia a fost interzisă, confiscată, arsă, iar cultul lui Iahve, dispreţuit şi pângărit. Se părea că rafinamentul filosofilor şi gloria militarilor vor învinge. Pretutindeni, temple şi altare; zei şi zeiţe; amfiteatre şi biblioteci modelau viaţa şi încântau gusturile a zeci de popoare, care s-au lăsat cucerite de vraja şi frumuseţea filosofiei şi culturii elene.

Dar ce căutăm pe Patmos? Ce monument deosebit vom găsi pe această insulă stâncoasă? Când creştinii n-au mai fost vrednici de nicio cetate, când ura şi misticismul păgân au dorit să-i stârpească, ei au găsit în această insulă o închisoare. Ioan, ultimul ucenic în viaţă, cea mai puternică, vie şi nestinsă mărturie despre Mântuitorul nostru, legat ca un tâlhar, expulzat ca un răsculat, a fost aruncat pe Patmos, în anul 95 d.Hr.

„Eu, Ioan, fratele vostru şi împreună părtaş cu voi la necaz, la împărăţie şi la răbdarea lui Iisus, mă aflam pe insula numită Patmos, pentru Cuvântul lui Dumnezeu şi pentru mărturia lui Iisus”.

Cine se gândea atunci câtă faimă vor aduce ei acestei insule pustii? Cine îşi imagina cât de căutată va fi această închisoare şi loc de surghiun roman?

„Patmosul, acest loc de tristă locuinţă, a devenit pentru servul lui Dumnezeu o poartă a cerului. Izolat de zgomotul problemelor zilnice, întrerupt de la activitatea neobosită a anilor trecuţi, el s-a bucurat aici de comuniunea cu Dumnezeu, cu Hristos şi cu Îngerii Lui, primind de la ei instrucţiuni pentru biserica din toate etapele istoriei viitoare… Dacă glasul său nu mai putea mărturisi despre Acela pe care îl iubea.

Patmos – o *fereastră spre viitor* apoi soliile care i s-au dat pe acest ţărm stâncos aveau să lumineze ca o faclă aprinsă şi să vestească sfatul hotărât al lui Dumnezeu asupra fiecărei naţiuni de pe pământ".

Ioan scrie: „În ziua Domnului eram în Duhul. Şi am auzit înapoia mea un glas puternic, ca al unei trâmbiţe, spunând: Ce vezi scrie într-o carte şi trimite-o celor şapte Biserici: la Efes, Smirna, Pergam, Tia-tira, Sardes, Filadelfia şi Laodicea". Călătorind cu solia Apocalipsei de la o biserică la alta, putem revedea drumul pe care creştinismul l-a parcurs în două mii de ani de istorie.

Suntem la aproape o sută de ani de la naşterea Mântuitorului. Urmaşii Lui s-au răspândit în tot imperiul: la curtea cezarului, în marile metropole, în rândul bogaţilor, dar şi al sclavilor. Puterea iubirii şi-a demonstrat forţa în faţa crucilor înălţate şi a rugurilor aprinse. Solidaritatea creştinilor, împreună simţire, egalitatea frăţească vorbeau despre o societate mai bună decât cea a banului, egoismului şi plăcerii. Creştinismul îşi demonstra forţa şi vitalitatea, arătând că era singura nădejde de salvare a imperiului.

Păgânii iubitori de plăceri au sesizat pericolul şi au reuşit să constrângă puterea imperială pentru a extermina secta ce-i deranja. Ce se va alege de ei? Care va fi viitorul celor care-L urmează pe Hristos? Unii au renunţat, alţii şi-au îndoit spinarea, iar restul au dispărut pentru un timp în arene, surghiun sau ascunzişurile pământului. Se părea că persecuţia şi-a dat roadele!

Dar din singurătatea surghiunului şi din cenuşa rugurilor răsare o carte, se ridică un popor, aleargă prin veacuri mesageri ai soliei cerului!

Apocalipsa e cea mai puternică, fascinantă şi importantă solie pe care Dumnezeu a transmis-o bisericii Sale. Dar nu numai atât,

Apocalipsa devine o fereastră a viitorului. Prin ochii vizionarului vedem o lume fără stânci şi valuri înfuriate; fără persecutori şi persecutaţi. Puterile întunericului, Satana şi moartea, sunt prinşi şi aruncaţi în iazul de foc. Sfinţii sunt înviaţi, îmbrăcaţi în alb şi ies să-l întâmpine pe Domnul lor, care vine pe norii cerului. Ioan, încântat de această panoramă extraordinară, exclamă: „Amin! Vino, Doamne Iisuse!”

Aşteptam cu nerăbdare să văd ceva, o fărâmă măcar din marea dramă cosmică care s-a petrecut aici. Priveam cu încordare înainte, de câtva timp nicio insulă nu se mai ridica prin jur. Un albastru intens se unea în depărtare cu albastrul auriu al cerului de seară. Am tresărit fericit când s-a conturat un petec de pământ la orizont: e Patmosul!

Scrisorile Apocalipsei

Marinarii mi-au confirmat aceasta. Am înaintat încă o oră, remarcând acelaşi contur sinuos, culmi aride şi culoarea cenuşiu-pământie de la sfârşit de vară. Totuşi, ceva era deosebit: pe unul din vârfurile ei se zărea o pată albă. Ce-o fi? Apoi, am putut distinge o aglomeraţie de case, ce purtau cu mândrie culoarea varului.

Era noapte când am coborât din vapor. Dorul meu de pelerin căuta amintiri. O stâncă strălucea în lumina reflectoarelor portocalii; o clădire masivă cu turn, se ridica în faţa cheiului; o mulţime de oameni gălăgioşi şi veseli dansau şi cântau de zor… Cât de feerică îmi părea încă lumea Patmosului! Am coborât grăbit, încercând să dezleg enigmele acestei insule de vis.

În curând, cei de pe ţărm şi cei ce coborau au devenit un grup compact: unii se îmbrăţişau, alţii te îmbiau cu camere de închiriat, iar alţii aşteptau să te ducă cu taxiul la destinaţie. Trecând de această primă barieră cotidiană, am luat cunoştinţă de formaţiile de muzică populară şi dans din insulele Dodecanezului, reunite într-un concurs tradiţional.

Alături de gazdă, am străbătut străzile înguste, luminate feeric de vitrinele magazinelor şi strangulate de mulţimea tarabelor. O mulţime de turişti se plimbau agale în aerul plăcut al serii, în timp ce motoretele se strecurau printre noi, ca nişte rândunele.

Gazda ne-a oferit cheia, ne-a arătat încăperile şi ne-a urat: „Noapte bună!”

„Acesta e Patmosul”, m-am întrebat? Trăiam decepţia unui om care-şi vede visul năruit! Mă simţeam ca un copil în faţa unei mari

enigme! Nu mai aveam cu cine să vorbesc, pe cine să întreb. Până aici, totul fusese un plăcut voiaj turistic, la nivelul sfârşitului de secol XX.

Rădăcini! Căutăm pe drumurile prăfuite ale istoriei sensul existenţei noastre! Căutăm în paginile îngălbenite ale Bibliei lumina care să ne arate drumul spre adevărata viaţă! Scrisorile Apocalipsei sunt primul răspuns şi primul ghid al căutărilor noastre!

M-am pregătit de culcare, recitind încă o dată primul capitol al Apocalipsei, visând mereu la grota lui Ioan şi la viziunile lui: „Eu, Ioan, fratele vostru şi împreună părtaş cu voi la necaz, la împărăţie şi la răbdarea lui Iisus, mă aflam pe insula numită Patmos, pentru Cuvântul lui Dumnezeu şi mărturia lui Iisus" sau „Descoperirea lui Iisus Hristos, pe care i-a dat-o Dumnezeu, ca să arate robilor Săi lucrurile

Patmos – o fereastră spre viitor care trebuie să se întâmple în curând; şi le-a făcut cunoscut prin semne, trimiţând prin Îngerul Său la robul Său Ioan".

2. Insula sfântă

Patmosul este insula cea mai nordica a arhipelagului Dodecanez, ce se întinde, ca o salbă de mărgele, aproape de coasta Asiei Mici. Se spune: „Dacă Rodosul este cea mai frumoasă dintre ele, Patmosul este cea mai sfântă". În fiecare dimineaţă porneşte un vapor din Pireu spre Patmos şi îşi încheie drumul la Rodos. Spre miezul nopţii, poţi lua vaporul din Patmos spre Pireu, străbătând cele 170 mile marine (320 km) în aproximativ zece ore. Alte vapoare asigură legăturile cu insulele vecine din Marea Egee şi cu coasta Asiei Mici, până la care mai sunt doar 35 mile marine.

Patmosul are 14 km lungime; 6 km lăţime, în partea cea mai lată, şi 34 km. Are o formă neregulată, cu marginile dantelate, creând numeroase golfuri. O mulţime de insuliţe se ridică în juru-i ca nişte bolovani de stânci, în timp ce alte câteva mai mari o străjuiesc de aproape.

Insula are formă neregulată, întinzându-se de la nord spre sud, distingându-se trei segmente legate între ele printr-un istm foarte îngust Primul segment, cel mai mic, din partea de sud, nelocuit, l-am putea asemăna cu capul unei insecte; apoi, al doilea segment, ceva mai mare, toracele, este partea cea mai populată, unde se află localităţile Scala şi Chora; iar al treilea segment, abdomenul, este frânt de la jumătate spre răsărit, oferind insulei şi forma unei jumătăţi de potcoavă. Aici se află a treia localitate a insulei – Kampos.

Poarta de intrare este Scala, localitate pe malul golfului cu acelaşi nume. Este o aşezare modernă, cu magazine, restaurante, hoteluri, oficii de turism, bănci, telefoane şi un chei unde acostează vapoare, iahturi luxoase, alături de bărcile pescarilor. Casele sunt moderne, cu un etaj, cel mult două, toate fără acoperiş şi vopsite în alb.

Deasupra portului, pe vârful ce domină cu autoritate întreaga insulă, se află Mănăstirea Sfântului Ioan, înconjurată de o aglomeraţie de case, albe ca varul – medievalul Chora – sediul administrativ al insulei. Un drum asfaltat porneşte din port spre sud, urcă în vârf, la Chora, apoi se întoarce în serpentine spre nord, încheind circuitul.

Un alt drum asfaltat străbate al treilea segment, ajungând până la extremitatea nordică, făcând legătura cu zecile de mănăstiri, răsfirate

Scrisorile Apocalipsei pretutindeni, prin văi sau pe culmi de stânci. Pe la mijlocul acestui traseu, se află a treia localitate a insulei – Kampos – aşezată pe malul unui golf larg, cu o plajă plăcută şi o mare ca de cristal, unde poluarea nu s-a făcut încă simţită.

Pe insulă locuiesc în prezent aproape patru mii de locuitori, majoritatea angajaţi în industria turismului. Zeci de hoteluri mici, cochete, răsfirate peste tot de-a lungul drumurilor sau înghesuite în inima localităţilor, încearcă să facă concurenţă caselor particulare de închiriat.

Bărbaţii se ocupă cu pescuitul, oferind zilnic peşte proaspăt sau bureţi de mare şi scoici frumoase, ca suveniruri. Zeci de taxiuri şi motorete închiriate oferă mijlocul de a străbate rapid insula, de la un capăt la altul. Există, de asemenea, şi un autobuz local.

Locuitorii, calzi şi plăcuţi, te întâmpină în engleză sau italiană, oferindu-ţi satisfacţia că ai ajuns până în acest colţ îndepărtat de lume.

3. Istoricul insulei

Patmosul este unul din „satele mării”. Chiar cu cele mai mari eforturi de a cultiva puţinele suprafeţe agricole, nu s-ar putea satisface necesarul alimentar pentru mai mult de două luni. Fără corăbii şi Asia Mică din apropiere, Patmosul n-ar fi putut supravieţui. Rând pe rând, el s-a găsit în sfera de influenţă: a Miletului – în perioada antică; a Efesului – începând cu secolul I î.Hr.; a Anaei – în perioada bizantină; a Smirnei – în perioada otomană; apoi a urmat stăpânirea Italiei, iar în prezent a Greciei.

Negustori, piraţi şi expediţii navale ale marilor puteri şi-au găsit

un adăpost în golfurile excelente ale acestei insule. Preoţi şi marinari au fost obligaţi să colaboreze, pasiv sau activ, pentru că, într-o lume mereu schimbătoare, coexistenţa era cheia supravieţuirii.

Există câteva urme care atestă locuirea insulei încă din perioada myceiană (1600 – 1100 î.Hr.) şi perioada geometrică (1100 – 800 î.Hr.) Tradiţia spune că aici s-a refugiat eroul mitologic Oreste, urmărit pentru că şi-a ucis mama. Însoţit de câţiva argieni, el a construit un templu dedicat lui Apollo, unde era adorată şi zeiţa Artemis. Probabil că acest templu s-a găsit exact pe locul actualei mănăstiri a Sfântului Ioan Teologul, pentru că o altă tradiţie creştină spune că Christodoulos „a fost primul care a distras un idol foarte frumos, ridicat acolo în cinstea zeiţei Artemis, iar apoi a început construcţia mănăstirii".

Scrisorile Apocalipsei în perioada romană, insula a fost folosită ca loc de deportare pentru persoanele proscrise. De regulă, persoanele deportate erau lăsate libere printre băştinaşi, dar li se confisca toată averea. Erau şi situaţii când erau escortate şi supuse la munci.

Prin secolul al VII-lea, insula a fost pustiită în timpul războaielor dintre arabi şi bizantini şi n-a mai fost locuită până în secolul al XI-lea. Abia târziu, în Evul Mediu, în 1088, călugărul Hosios Crfeisto-doulos debarcă aici şi începe construcţia mănăstirii Sfântului Ioan Teologul.

Patmosul a trecut succesiv de la bizantini la veneţieni, la otomani, la italieni, iar după al doilea război mondial, a fost încorporată la Grecia. În prezent, o parte din locuitori lucrează pe continent sau în alte insule, iar unii au emigrat în Statele Unite sau Australia.

4. Mănăstirea Sfântului Ioan Teologul

Am aşteptat cu nerăbdare dimineaţa. Eram grăbit să fac cunoştinţă cu acele locuri de sfântă amintire; doream să retrăiesc, măcar ceva, din memorabila revelaţie a Patmosului. Am pornit pe jos, pe drumul ce duce spre vârful muntelui. Câteva gospodării personale, cu case mici, de piatră, încercau să înjghebeze mici grădini de zarzavat, în puţinul teren fertil de lângă ţărm. Câteva turme de capre şi câţiva măgari, păstrau încă tabloul pitoresc al vieţii de altă dată.

Pantele muntelui, cu bolovănişuri, mici grote şi creste zimţate, erau arse de soare şi acum, la sfârşit de vară, doar spinii şi cactuşii mai rezistaseră. Pomi izolaţi, piperniciţi şi sfrijiţi de secetă, încercau să supravieţuiască. Probabil că primăvara tabloul era mult mai frumos. Pe unele pante s-au amenajat terase şi s-au plantat pini, migdali,

piersici şi măslini, care au mai schimbat puţin tabloul.

Pretutindeni, în văi, pe vârfuri de stânci sau pe malul mării, întâlneşti câte o clădire mică, cu acoperişul puţin boltit, cu o cruciuliţă în vârf şi o clopotniţă la intrare. Sunt mănăstirile de rit ortodox, peste două sute în toată insula. Unele au clădiri anexe sau alte încăperi ataşate. bisericii, dar altele n-au decât o singură încăpere, poate cu puţin mai mare decât o troiţă românească.

Mănăstirea Sfântului Ioan Teologul se află situată chiar pe culmea muntelui de deasupra portului Scala, la aproximativ 200 m altitudine. Este ctitoria vestitului călugăr bizantin, om de cultură şi artă, cucernic, umil, dar plin de energie – Hosios Christodoulos. Născut aproape

Patmos – o fereastră spre viitor de Nicea, un ascet cu o profundă cunoaştere a omului şi a timpului, a locuit în mănăstiri din Misia, din pustiul Iudeii, din Carla, şi a construit mănăstirea Theotokos, din insula Cos. Respectat şi apreciat la curtea imperială bizantină şi la patriarhie, el primeşte toate aprobările necesare pentru construcţia acestei mănăstiri.

„Dorinţa mea arzătoare", scria el, „este să am această insulă, de la capătul pământului, părăsită şi nelocuită, şi să fac din ea un loc al virtuţii.

Bula de aur a împăratului Alexios I Comnen îi garantează dreptul „de a fi stăpânul acestei insule pentru toată veşnicia, atâta timp cât va exista acest pământ" De asemenea, se stipulează dreptul de a avea corăbii proprii, pentru întreţinerea mănăstirii şi îl scuteşte de orice taxă şi datorii publice.

Construcţia a început în anul 1088 şi s-a făcut într-un timp de mare strâmtorare, călugării fiind mereu ameninţaţi şi atacaţi de turci, arabi şi piraţi. În 1093, Hosios Christodoulos a murit, când construcţia era în mare parte terminată.

Este un edificiu măreţ, impunător, construit sub formă de castel medieval fortificat, cu ziduri înalte, turnuri şi creneluri, pentru a oferi o protecţie sigură. Clădirea a fost proiectată în plan poligonal, cu dimensiunile de 70 – 53 m, la care s-au adăugat câteva clădiri anexe, printre care, chiar la intrare, se găseşte Biserica Sfinţilor Apostoli.

Este cea mai monumentală clădire din tot estul mediteranean. De jur-împrejurul ei, sunt case mici de piatră, vechi de sute de ani, înghesuite unele în altele – medievalul Chora. De la distanţă, pare un

munte de zăpadă, al cărui vârf stâncos a rămas golaş. Străzile, mai mult nişte cărări, care rareori ajung la 2 m lăţime, urcă şi coboară într-un labirint fermecător.

Intrarea în mănăstire se face prin singura poartă existentă spre răsărit Călugării nu percep nicio taxă, dar veghează ca toate persoanele să fie îmbrăcate decent. O curte mică, interioară, în formă de „L", protejată de arcade de piatră, îţi oferă accesul spre toate încăperile. Imediat în stânga, se află Capela Katholikon, Capela Fecioarei şi Capela lui Christodoulos. Apoi, în spaţiile din spatele lor şi în unghiurile clădirii, se află bucătăria, sala de mese, cisternele pentru păstrarea apei şi chiliile călugărilor.

Pe celelalte laturi, clădirea are două nivele, iar deasupra se află o terasă, unde sunt amenajate alte capele: Capela Crucii Preţioase şi

Capela Sfântului Ioan Botezătorul. De pe platforma acestor capele, avem o frumoasă panoramă a întregii zone.

Deasupra porţii de la intrare, pe vârful zidului, se află clopotniţa cu cinci clopote. Are o formă deosebită, fără turn, fiind doar o structură de piatră, în care sunt montate clopotele.

Adevărata capelă a mănăstirii este Capela Katholicon, terminată în 1090. A fost pictată târziu, prin 1891, cu scene ce reprezintă minunile făcute de Sfântul Ioan Teologul. În camerele alăturate, se află alte două capele: Capela Fecioarei şi Capela lui Christodoulos. Ambele au fost pictate, între anii 1500 – 1600, de către pictori aparţinând şcolii cretane. Printre cele mai frumoase picturi, remarcăm tabloul „Ospitalitatea lui Abraam".

Pe un zid exterior se află un alt tablou, ce reprezintă pe Hosios Christodoulos şi Sfântul Ioan, ambii ţinând în mâini, de o parte, macheta mănăstirii, iar de cealaltă parte, Ioan ţine o carte strânsă la piept, iar Christodoulos – un sul de pergament, desfăcut.

Punctul central al atracţiei pelerinilor îl formează icoana Sfântului Ioan Teologul, aflată în holul de la intrare al Capelei Katholicon. Figura sa clară, precisă şi pătrunzătoare, exprimă siguranţa şi certitudinea viziunii pe care a avut-o şi pe care a imortalizat-o în cartea pe care o ţine în mâini (Biblia). În timp ce privirea sa pătrunde în depărtarea timpului şi a sufletului, impresionându-te, cu mâinile deschide cartea, parcă îndemnându-te cu primele ei cuvinte: „Ferice de cine citeşte, şi de cei care ascultă

cuvintele acestei prorocii, şi păzesc lucrurile scrise în ea, căci timpul este aproape".

Am retrăit sentimentul că Dumnezeu vorbeşte, că vocea Lui, „ca a unei trâmbiţe", răsună de pe paginile atât de valoroase ale revelaţiei lui Ioan. Pelerinii treceau tăcuţi pragul acestei biserici, numai după ce se închinau în faţa acestei icoane. O mamă şi-a luat copilul şi, fără să-i spună vreo vorbă, l-a împins înainte… Un bărbat impunător a îngenuncheat cu respect, sărutând mâna de pe carte… Niciun cuvânt, niciun comentariu, parcă totul îngheţase în scurgerea anilor. Din când în când, un călugăr traversa curtea, pentru a trage clopotul.

Am simţit atunci bucuria că cea mai mare comoară – Biblia, în întregimea ei – o pot avea în mâinile mele. Am mulţumit lui Dumnezeu pentru modul minunat cum, de-a lungul secolelor, printre mulţi duşmani şi primejdii, Cartea Sfântă a supravieţuit. Oare ce putem

Patmos – o *fereastră spre viitor* face pentru ca ea să devină vie, actuală; mai valoroasă şi mai căutată decât o icoană sau un codex de muzeu?

Următorul loc important al mănăstirii îl constituie biblioteca şi muzeul, întemeiate chiar de Christodoulos. Călugăr pios, om de cultură şi artă, acesta a adunat de la alte mănăstiri, a primit în dar de la împărat sau de la alte persoane cărţi valoroase, obiecte de cult sau documente, cu care a întemeiat vestita bibliotecă.

Tot el a îndemnat să se copieze orice carte religioasă sau părţi din Scriptură. Astfel s-a format aici o vestită şcoală de scriere şi multiplicare, conform recomandării lui Christodoulos, care mai târziu a devenit lege: „Dacă un călugăr are darul scrierii, să lucreze sub îndrumarea superiorului, dându-i-se tot ce are nevoie, dar imediat ce lucrarea va fi terminată, ea devine proprietatea mănăstirii".

Stareţii care au urmat au continuat această practică, făcând din mănăstire un centru spiritual şi cultural. Mulţi oameni pioşi din insulele din jur au donat cărţi de valoare, mănăstirea câştigându-şi reputaţia de „sursă de literatură, păstrător şi copiator de codice valoroase".

Un alt element important este acela că ea s-a specializat numai pe cărţi religioase. În jurul anului 1200, „din 267 de codice din pergament, 109 erau cărţi liturgice, 107 erau scrieri patristice, 31 hagiografice, doar 20 nu aveau caracter liturgic, şi numai una era din literatura clasică păgână, cartea lui Aristotel – Categorii".

Astăzi, se găsesc aici în jur de 1.000 de codice, dintre care 325 din pergament şi 565 de papirus (hârtie); mai mult de 3.000 de cărţi vechi tipărite şi aproximativ 13.000 de documente-manuscris. Peste 30 din aceste documente sunt acte prin care se atestă sprijinul material oferit mănăstirii de către domnitori români din Moldova şi Ţara Românească.

Codex 67 este cea mai veche carte; mai este numită şi „pergamentul purpuriu", şi este un fragment al Evangheliei lui Marcu, datând de la începutul secolului al IV-lea. Conţine 33 de foi, restul aflându-se în diferite muzee din Sf. Petersburg, Londra, Viena, Vatican şi Atena. Textul este aranjat pe două coloane. Litera de la început este scrisă cu aur, de asemenea şi numele lui Iisus Hristos.

Codex 171 – Cartea lui Iov – este al doilea codex ca vechime şi importanţă. Cuprinde 247 pagini, cu textul scris pe mijlocul paginii şi cu multe ornamente în jur. Include, de asemenea, 44 de miniaturi inspirate din text

Scrisorile Apocalipsei

Muzeul cuprinde peste 600 de veşminte sacerdotale, cusute cu fir de aur şi împodobite cu pietre preţioase, majoritatea datând din secolele al XVII-XVIII-lea: coroane episcopale şi patriarhale, încrustate cu diamante şi perle, una din ele aparţinând patriarhului ecumenic Neofitos al VI-lea; mitra imperială a lui Alexios I Comneanul; crucea pe care împărăteasa Caterina a II-a a Rusiei o purta pe piept, toate strălucesc în vitrinele muzeului. Colecţia de obiecte de argint cuprinde peste 300 de piese, iar cele din aur sunt foarte puţine.

Această insulă cu comorile ei s-a bucurat de un har deosebit când mahomedanii au cucerit întreg orientul creştin, trecând prin foc biserici şi mănăstiri şi transformându-le pe altele în moschei, au tratat pe călugării de pe Patmos cu multă toleranţă. Deoarece îl priveau pe Ioan ca pe un adevărat profet, ei le-au permis călugărilor să tragă clopotele, să-şi continue viaţa religioasă şi culturală nestingheriţi de nimeni.

Mulţi greci s-au refugiat aici, iar în anul 1713 au înfiinţat Şcoala Patmosului, care a devenit un centru important pentru cultura şi viaţa politică a grecilor.

În această perioadă, Patmosul a început să fie vizitat de numeroşi pelerini din răsărit şi occident: Constantin von Tischendorf spunea prin 1850: „Această bibliotecă, este fără îndoială, una din cele

mai bogate din orient”.

5. Grota Apocalipsei

Cam la jumătatea pantei, printre plantăţile de pini şi migdali, se ridică o mănăstire, ceva mai extinsă decât majoritatea, dar mult mai mică decât cea din vârf, care adăposteşte Grota Sfântă a Apocalipsei. Corpul compact de clădiri cuprinde patru capele şi este ridicat pe partea superioară a unei stânci. Spre sud şi est, la baza acestei mănăstiri, mai pot fi întâlnite multe găuri largi şi cavităţi în peretele stâncii, care ar putea fi numite grote sau peşteri.

La începutul secolului al XVI-lea, nu exista decât o capelă mică: Biserica Sfânta Ana, ridicată în timpul lui Christodoulos, în onoarea mamei Fecioarei Maria şi a mamei împăratului Alexios I. Apoi, s-a ridicat Capela Sfântului Nicolae şi Capela Sfântului Artemie, cu clădirile anexe mănăstirii.

Trecând printr-o curte mică, plină cu flori, şi coborând o scară îngustă, printre capelele amintite, te opreşti în faţa unei uşi deasupra

căreia poţi citi: „Cât de înfricoşat este locul acesta! Aici este Casa lui Dumnezeu, aici este poarta cerului!” Călugării susţin, că locul unde Ioan a avut viziunile Apocalipsei a fost, de asemenea, o poartă a cerului pentru el.

Clădirea pare ciudată: jumătate stâncă, cu peretele colţuros, puţin crăpat, cu praguri şi denivelări specifice, arcuindu-se într-o boltă ascuţită, ce se continuă cu o nişă. Marginea superioară a bolţii pare o grindă venerabilă de beton, care a rămas acum chiar în mijlocul clădirii, pe sub care te poţi strecura, aplecându-te puţin de spate.

Biserica s-a format prin zidul ridicat în partea sudică şi capete de zid ridicate la intrare şi spre altar, care s-au unit cu stânca printr-o boltă frântă. Câteva raze de soare se strecoară în această încăpere ciudată, prin ferestrele înguste şi mici.

Tradiţia spune că aici a fost locul unde s-a adăpostit Ioan în timpul celor aproximativ 16 luni cât a stat pe Patmos. Tot aici, „el a auzit un glas puternic, ca al unei trâmbiţe…”, apoi viziunile s-au derulat asemenea unui film panoramic. Trei crăpături mari în stâncă, mai pot fi văzute şi azi, iar călugării pretind că s-au format la cutremurul de pământ, ce a avut loc când Domnul a zis: „Eu sunt Alfa şi Omega, începutul şi sfârşitul!” Fără îndoială, că acesta este locul cel mai important de pe toată insula!

Foarte degradate, mai pot fi văzute simbolurile Apocalipsei, pictate pe tavanul peşterii. Printre acestea, este femeia stând pe lună, purtând coroana de 12 stele pe cap; fiara din capitolul 13, ieşind din mare, şi cei şapte îngeri, vărsând cele şapte potire pe pământ. Pe un zid lateral sunt şapte tăblii, în care sunt cuprinse făgăduinţele date celor şapte biserici.

Aproape încremenisem, încercând să mi-l imaginez pe Sfântul Ioan, aşezat sub această gaură de stâncă. Brusc, zornăitul cheilor călugărului, mi-a amintit că este ora închiderii… M-am întors spre seară la mănăstire dându-i târcoale ca un îndrăgostit, cercetându-i zona cu micile grote din jur, dorind să cunosc cât mai mult despre tainele Apocalipsei.

Simt în adâncul sufletului că aici, în viziunile Apocalipsei, se ascunde adevărata filosofie a istoriei, cu explicaţia luptelor care au însângerat era creştină! Sunt convins că aici putem descoperi misterele marii lupte dintre bine şi rău, dintre Hristos şi Satana; că aici, iubitul nostru Mântuitor vrea să ne convingă să trecem de partea Lui, pentru a trăi veşnic într-o lume fericită şi sfântă.

38 Scrisorile Apocalipsei

Ca o străfulgerare mi-au apărut în minte cuvintele lui Ioan: „Iată, El vine pe nori şi orice ochi îl va vedea!", iar cel ce a văzut revelaţia divină, continuă: „Şi cerul s-a îndepărtat ca o carte de piele pe care o faci sul, şi toţi munţii şi toate insulele s-au mişcat din locurile lor. Şi împăraţii pământului, cei mari, comandanţii, cei bogaţi şi cei puternici, toţi robii şi toţi oamenii liberi s-au ascuns în peşteri şi în stâncile munţilor şi ziceau munţilor şi stâncilor: cădeţi peste noi şi ascundeţi-ne de faţa Aceluia care stă pe scaunul de domnie şi de mânia Mielului, căci a venit ziua cea mare a mâniei Lui, şi cine poate să stea în picioare?"

Toate acestea s-au derulat cândva pe peretele acestei stânci, au fost văzute, auzite şi înregistrate în paginile ultimei cărţi sfinte. Am plecat într-un târziu, repetând mereu în minte, ca un ecou: El vine, El vine, El vine…! Oare vom fi noi generaţia care-l va ieşi în întâmpinare?

6. Apocalipsa lui Ioan

Patmosul şi-a câştigat faima de la Ioan Teologul, care a avut aici mişcătoarele sale viziuni cereşti, ce au stat la baza scrierii Apocalipsei. Dar cine a fost el?

În cartea Apocalipsei se prezintă pe sine ca: „rob al lui Iisus

Hristos… şi fratele vostru şi împreună cu voi părtaş la necaz". De asemenea, pretinde că este un profet, scriind cu autoritatea inspiraţiei divine. Este un evreu, deoarece este un bun cunoscător al Vechiului Testament, din care citează; şi un creştin, în acelaşi timp, continuând seria epistolelor lui Pavel, adresate diferitelor biserici.

Ioan a trăit în perioada când s-a introdus cultul imperial, iar biserica creştină a fost confruntată cu prima persecuţie generală. Iustin Martirul, care vizitează Efesul în anul 135, declară că Apocalipsul a fost scris de Ioan, unul din apostolii Domnului Hristos, opinie acceptată de biserica timpurie.

Irineu, episcop de Lion, dar original din Asia Mică, mort în 202, spunea că Ioan a stat pe Patmos cinci ani, apoi, când s-a întors la Efes, toţi prezbiterii Asiei s-au împărtăşit de experienţele lui. A trăit încă câţiva ani în libertate, până în timpul domniei lui Traian (98 – 117).

Victorinul, unul din primii comentatori ai Apocalipseispunea pe la începutul secolului al IV-lea că Ioan a fost deportat să lucreze la minele de piatră de pe Patmos.

Patmos – o fereastră spre viitor

Eusebiu de Cezareea, primul mare istoric creştin, care a trăit în prima jumătate a secolului al IV-lea, spunea că Ioan s-a întors la Efes, din exilul său de pe Patmos şi a condus mai departe biserica din Asia.

Ellen G. White (1827 – 1915), scriitor religios inspirat, spune: „Ioan a ajuns la adânci bătrâneţi. El fusese martor ocular al distrugerii Ierusalimului şi nimicirii Templului (66 – 70). Deoarece dintre toţi ucenicii, numai Ioan singur mai rămăsese în viaţă, şi întrucât el fusese cel mai strâns legat de Mântuitorul, solia sa avea o mare influenţă. Nimeni nu putea pune la îndoială sinceritatea sa, astfel mulţi se întorceau de la necredinţă prin învăţăturile lui.

Mai marii iudeilor erau plini de ură înverşunată împotriva lui, deoarece apăra cauza lui Hristos… Pentru ca minunile şi învăţătura lui Iisus să fie date uitării, trebuia adus la tăcere glasul acestui martor îndrăzneţ. Astfel, Ioan a fost chemat la Roma, spre a fi interogat pentru credinţa şa. Învăţătura apostolului a fost prezentată într-o lumină falsă autorităţilor, iar martorii mincinoşi îl învinuiau că ar răspândi erezii, care provoacă răscoale.

Ioan s-a apărat atât de lămurit şi convingător, cu seninătate şi inimă deschisă, încât a avut o mare influenţă… Dar împăratul Domiţian spumega de furie. El nu putea combate argumentele apostolului…

Ioan*ţ i* fost aruncat într-un cazan cu ulei clocotit, dar Domnul a ocrotit viaţa servului Său credincios, cum ocrotise şi viaţa celor trei tineri evrei din cuptorul de foc. Apoi la porunca cezarului, Ioan a fost exilat pe insula Patmos… credea că influenţa sa nu mai avea să fie simţită, iar/n cele din urmă, va muri de foame şi de suferinţă".

Majoritatea teologilor contemporani susţin că Ioan a ajuns pe Patmos în anul 95 şi, deoarece Domiţian a fost asasinat în toamna anului *6, iar împăratul Nerva a anulat decretele lui, după 16 luni, Ioan s-a întors la Efes, în Asia Mică.

Sfârşitul primului secol al erei creştine îi plasează pe creştini în faţa unei situaţii noi şi dificile – cultul imperial. În faţa bustului împăratului, sau a oricărei alte reprezentări a lui, se amenaja un altar, unde toţi cetăţenii imperiului trebuia să aducă tămâie. Pentru politeişti nu era o problemă, dar pentru creştini, care au învăţat de la Domnul lor: „Domnului Dumnezeului tău să te închini şi numai Lui să-i slu

„22 peşti, era o mare provocare.

Cei sinceri şi hotărâţi n-au acceptat acest act, fapt ce a fost interpretat ca neloialitate şi răzvrătire. Mulţi au fost închişi, bătuţi, omorâţi;

Scrisorile Apocalipsei unii au renunţat, iar alţii şi-au îndoit spinarea. Se părea că persecuţia a dat roade. Dar din singurătatea surghiunului, din cenuşa rugurilor, răsare o carte, se ridică un popor, aleargă prin veacuri mesageri ai sobei cerului.

Apocalipsa e cea mai puternică, fascinantă şi importantă sobe, pe care Dumnezeu a transmis-o bisericii Sale! Ea continuă istoria Gol-gotei, descoperind lucrarea cerească a Domnului Hristos pentru mântuirea noastră.

În prima parte, Ioan a primit un răspuns pentru biserica persecutată. Deşi primul val de persecuţie a trecut, până la Constantin urma să mai curgă mult sânge de creştin. Încurajarea şi făgăduinţa adresată bisericii, erau bine venite: „Fii credincios până la moarte şi-ţi voi da cununa vieţii"!

Dar calvarul nu se termina cu Constantin; năvălrile barbare, suflu] ereziilor şi invazia mahomedană vor pune la grea încercări? credinţa creştinilor. În loc de a-L vedea pe Hristos venind pe norii ctrului, ca împărat, ei urmaii să vadă persecuţie, război şi umilinţă. Ioan i-a asigurat de iubirea cerului, le-a descris, în simboluri posibil de înţeles, acest calvar şi i-a încurajat: „Nu te teme nicidecum de ce ai să

suferi!... Cel care va birui, nicidecum nu va fi vătămat de a doua moarte".

Dar un lucru era foarte dureros: creştinii urmau să se persecute unii pe alţii; cel mai mult sânge de creştin a fost vărsat tot de creştin; cea mai eficace interzicere a Bibliei a venit din partea bisericii. Pe drept cuvânt, auzim în paginile Apocalipsei strigătele martirilor: „până când Stăpâne, Tu care eşti sfânt şi adevărat, nu vei judeca şi nu\ vei răzbuna sângele nostru?" Deloc surprins, Dumnezeu răspunde: „Voi da celor doi martori ai Mei să profeţească îmbrăcaţi în saci 1260 de zile". 26

O putere diabolică – Antihrist – va domina în toată această perioadă, lungă de 1260 de ani, până când, un înger care zboară prin mijlocul cerului va vesti tuturor locuitorilor pământului Evanghelia cea veşnică. Cu o neţărmurită bucurie, Ioan îşi aduce aminte de cuvintele Domnului său: „Când Evanghelia aceasta va fi vestită în toată lumea, atunci va veni sfârşitul!"

După acest eveniment, va urma în curând întâlnirea cu Iisus. Cât de mult îşi dorea Ioan aceasta! Dar cât de lung era drumul până acolo, şi cât de încrâncenată va fi ultima bătălie! Cât de provocaţi şi ispitiţi vor fi creştinii ultimei generaţii! Oare vor rezista ei, aşa cum el şi generaţia

*Patmos – o fereastră spre viito*r să au refuzat să se închine chipului împăratului? Oare vor rămâne ei, de-a lungul secolelor, loiali învăţăturii curate şi clare a-Domnului lor?

Din adâncul sufletului său răzbate înşeptita exclamare: „Ferice!... Ferice de cine citeşte, ascultă şi păzeşte cuvintele acestei profeţiri! Ferice de cei care veghează şi îşi păzesc hainele... Ferice de cei care îşi spală hainele, ca să aibă drept la pomul vieţii şi să intre pe porţi în cetate".

Apocalipsa este cartea bisericii luptătoare şi biruitoare, care aşteaptă pe Domnul ei să vină! Apocalipsa este solia de care avem cea mai mare nevoie astăzi!

Pătruns de cele văzute şi înţelese, am intrat încă o dată într-o librărie. Am cercetat toate cărţile şi hărţile referitoare la această insulă; ceva îmi lipsea..." Nu aveţi un comentariu la Apocalipsa?", am întrebat cu greu am putut găsi o sumară prezentare a primelor trei capitole!

În timp ce aşteptam vaporul, privirea mi-a rămas fixată pe o

placă cu inscripţia: „În urma hotărârii Consiliului, de Miniştri… şi a Mitropoliei Greciei… insula Patmos este declarată sfântă; niciun comportament indecent nu este permis… Bucuraţi-vă de frumuseţi, păstraţi-i tradiţia!” Sfinţenie şi tradiţie; legi şi restricţii. Oare ne vor duce acestea până la Ioan şi reala sa experienţă sfântă cu un Dumnezeu care vine să ne mântuiască?

Luna a răsărit în dreptul unei cruci, de pe vârful unei stânci, scăldându-se în apele liniştite ale golfului. Turiştii se pbmbau agale, bucurându-se de briza mediteraneană. Pelerinii, călătorii şi prietenii lor s-au adunat pe chei, aşteptând vaporul mult întârziat.

În timp ce înaintam pe culoarele lui, un turist adormit, căuta cu greu să-şi croiască drum spre ieşire, rostind disperat: „I am sorry! I am sorry! Nu ştiu dacă a reuşit sau nu, dar îmi pare rău după Patmos, după albul lui imaculat, după lumina care a strălucit aici, mai presus decât oricare alta; după sfinţenia simplă, curată, a acelui bătrân rămas loial până la capăt Domnului şi învăţătorului său!

Îmi pare rău că n-am auzit aici ecoul cuvintelor sale şi dorul său arzător: „Vino, Doamne Iisuse!” Părăsind Patmosul, fericit şi nostalgic, m-am alăturat ultimei rugăciuni a lui Ioan, convins că sunt mult mai aproape de realizarea ei, decât el: „Amin! Vino Doamne Iisuse!”

Scrisorile Apocalipsei

Note

1. Apocalipsa 1, 9
2. E.G. White – Istoria Faptelor Apostolilor, Bucureşti, 1946, pag. 400
3. Apocalipsa 1, 10.11
4. Apocalipsa 22, 10
5. Apocalipsa 1, 9
6. Apocalipsa 1, 1
7. S.A. Papadopoulos – Monastery of St. John the Theologia n, Patmos, 1993 pag 5
8. Ibidem, pag. 8
9. Ibidem, pag. 8
10. Apocalipsa 1, 3
11. S.A. Papadopoulos – Idem, pag. 45
12. Ibidem, pag. 47
13. Ibidem, pag. 47
14. Ibidem, pag. 45

15. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, pag. 21
16. Geneza 26, 17
17. Apocalipsa 1, 10
18. Apocalipsa 1, 8
19. Apocalipsa 1, 7; 6, 14 – 17
20. Apocalipsa 1, 1.9
21. E.G. White, Idem, pag. 398 – 399
22. Matei 4, 10
23. Apocalipsa 2, 10
24. Apocalipsa 2, 11
25. Apocalipsa 6, 10
26. Apocalipsa 11, 3
27. Matei 24, 14
28. Apocalipsa 1, 3; 16, 15; 22, 14

Capitolul III

Soarele se apropia de apus când, după un drum de peste 1.000 km, am ajuns la Efes. Ultima parte din drum am străbătut-o pe coasta apuseană a Asiei Mici, uneori foarte aproape de mare, trecând pe lângă staţiuni moderne. Alteori, drumul urca pe pantele dealurilor, păstrându-se în limita dintre ţărmul mării şi crestele înalte ale podişului Anatoliei. Pe această fâşie îngustă întâlneşti oraşe, sate, plantaţii de bumbac, de măslini, care se înalţă până sus printre pietrele dealurilor.

M-am oprit la Bergama, sau vechiul Pergarh, apoi la Izmir, vechiul Smirna, dar un dor lăuntric mă îndemna spre Efes. Nu ştiu de ce, dar Efesul m-a fascinat: poate gloria lui antică, istoria palpitantă a lui Pavel; sau Ioan, Timotei, argintarul Dimitrie, exorciştii iudei, Diana… Sunt atâtea amintiri din Efes în istoria Biblică. Minunata epistolă adresată lor de către Pavel sau, poate, prima din seria celor şapte, adresată lor de către Ioan, de pe Patmos.

Poate tocmai acest amănunt mă atrăgea cu putere la Efes! Aici începe drumul Poştaşului Apocalipsei! Aici se scrie prima pagină a istoriei creştinismului! Urmăream cu nerăbdare indicatoarele cu distanţele kilometrice. Nu mai apărea Efesul, deşi harta îmi spunea că trebuie să fiu pe aproape. În dreapta drumului, pe o colină, apare o fortificaţie puternică. Am ajuns oare? m-am întrebat în timp ce urmăream calea de acces spre colină, dar la prima intersecţie apare un

indicator: Efes – 3 km. Eram la intrarea într-un orăşel frumos şi bine

Scrisorile Apocalipsei amenajat – Selkuc; în partea cealaltă, la poalele unei creste muntoase, erau ruinele anticului Efes.

Pe un teren întins, se afla o parcare cu zeci de autocare, autoturisme, răsfirate pe acest teren neasfaltat şi prost întreţinut. Cum am coborât din maşină, am fost întâmpinaţi de copii cu pliante, ghiduri turistice şi cărţi documentare. Ne-au îmbiat cu câteva cuvinte din toate limbile de mare circulaţie, după cum erau şi cărţile pe care le prezentau. Aceşti copii, cu cărţile lor, au fost cea mai concludentă dovadă că am ajuns la Efes.

Nu ştiam ce să fac: să cumpăr cărţile, să vizitez marele bazar oriental din faţa noastră sau să caut oraşul vechi? Trecând printre şirurile de tarabe am ajuns la poarta de intrare în zona turistică. Ceea ce m-a ajutat să găsesc intrarea era fluviul de oameni care se scurgea pe poartă. Un gard înalt din plasă închidea întreaga zonă, iar o armată de paznici şi ghizi, înarmaţi cu aparate de emisie şi motorete, asigurau paza.

Era ora închiderii şi, cu toată insistenţa, n-am reuşit decât să arunc o privire fugară. Eram însă fericit, ajunsesem la Efes. Ruinele impunătoare zâmbeau printre siluetele copacilor. Erau pretutindeni: în faţă, la dreapta, la stânga… Nu ştiam nimic despre ele, ce reprezintă; ce au fost cândva; dar eram convins că erau foarte importante. Drept în faţă, pe coasta din partea stângă a muntelui, strălucea în ultimele raze de soare o parte din marele teatru. N-aveam nevoie de nicio explicaţie, se prezenta singur! Iată deci primul obiectiv identificat Acolo s-a consumat conflictul cu argintarul Dimitrie. Atunci Pavel a trebuit să părăsească oraşul.

Am mai dat o raită prin tot bazarul, mi-am cumpărat cărţile şi pliantele necesare şi m-am împăcat cu gândul că am văzut şi înţeles ceva. Aşteptam cu nerăbdare a doua zi pentru a pătrunde în misteriosul Efes.

1. Aşezarea geografică şi istoricul Efesului

Privind macheta oraşului mi-am dat seama că locul pe care mă aflam în parcare era foarte aproape de ţărmul Mării Egee în perioada lui de glorie. Ruinele din dreapta mea se oglindeau cândva pe luciul mării. Corăbiile elegante se legănau lângă treptele de marmură ale templului sau gimnaziului. Mă uitam să văd marea, dar nicăieri… Aluviunile, retragerea mării, nu doar că l-a lipsit de un mare avantaj,

dar i-a luat elementul lui vital. Efesul n-a mai fost acelaşi fără mare!

Efes – poarta Asiei în partea de sud se ridică pantele Muntelui Pion, arid, stâncos, acoperit cu smocuri de spini şi arbori piperniciţi; spre sud, se continuă creasta muntelui Coressos, iar spre vest, se întinde platoul aluviunilor, azi plantat cu pomi, care la peste 5 km se uneşte cu marea. Spre nord, curge râul Cayster Menderes, vijelios şi măreţ în primăvară, dar inexistent spre toamnă.

Aici, la poalele unei coline începe anticul Efes. Ruinele Artemisionului, aflate cu 7 – 8 m sub nivelul actual, erau centrul metropolei, în perioada elenistică, sub insistenţele lui Lisimah şi pe banii lui, s-a construit un nou oraş, mai spre sud cu 2 km, pe o poziţie mai înaltă, pe pantele Muntelui Pion. Romanii continuă opera, ridicându-se mai sus, pe terasele superioare. Bizantinii au construit măreaţa catedrală a Sfântului Ioan chiar în faţa Artemisionului, dar sus pe o colină.

Iată-ne astfel în faţa istoriei Efesului. Începutul lui este învăluit în negura timpului şi a legendelor. Efesenii cred că oraşul lor a fost întemeiat de amazoane. Acestea erau femeiluptătoare de o mare forţă şi ferocitate. După mitologie, ele erau fiicele zeului războiului, Ares. Unii pretind că ele au format primele corpuri de cavalerie. Cert este că una din marile lor influenţe este aceea că sunt precursoarele mişcărilor feministe. Strabon şi Pausanias reiau această idee. La Efes exista o mare admiraţie pentru amazoane.

Mitologia susţine că fondatorul Efesului a fost Androcles, fiul lui Kodros, regele Atenei. Această istorie este redată în frizele Templului lui Hadrian.

Herodot susţine că primii locuitori au fost carienii şi telegii. Alţi cercetători pretind că Efesul este în realitate oraşul Apacha, citat de scrierile hitite.

Totul e neclar şi contradictoriu, săpăturile arheologice au descope-i îi în Agora Superioară, la 8 m adâncime, vestigiile celei mai vechi aşezări, din sec. VIII şi VII î.Hr. În unele catacombe au fost descoperite vase de ceramică miceniană, care împing vechimea localităţii spre MC. XIV şi XV î.Hr.

Efesul a făcut parte din confederaţia celor 12 cetăţi ale grecilor Ionieni. Miletul a deţinut supremaţia până a fost distrus de perşi, în unul 500 î.Hr. După această dată, Efesul a deţinut supremaţia, ocul md un punct cheie al căilor de comunicaţie din Asia Mică.

Scrisorile Apocalipsei

Q perioadă de glorie pentru Efes a fost în timpul ocupaţiei lidienilor. Regele Cresus (+ 546) a contribuit mult la extinderea oraşului şi la construcţiile unui nou templu dedicat zeiţei Artemis.

A urmat apoi perioada ocupaţiei persane care a început din 547 î.Hr. şi până în 479 î.Hr. „În urma victoriei atenienilor împotriva perşilor, aceştia s-au eliberat şi au aderat la „Uniunea maritimă Attica-Delos". După războiul peloponezului, datorită vânzării spartanilor, cetăţile ioniene ajung pentru a doua oară sub ocupaţia persană, din anul 4 o5 până în 332, când sunt eliberaţi de Alexandru Macedon.

Acum, urmează o nouă perioadă de glorie şi extindere. Lisimah, generalul lui Alexandru Macedon, oferă bani şi încearcă să-i convingă pe efeseni să mute oraşul pe pantele dintre muntele Hon şi Coressos. Aceştia refuză, dar în sezonul ploilor întregul oraş a fost inundat, şi astfel au acceptat oferta. Mai târziu, au aflat însă că toate canalizările au fost astupate de oamenii lui Lisimah.

În perioada elenistică Efesul a aparţinut un timp Regatului Se-leucid, apoi Regatului Pergamului, iar din 133 î.Hr. intră sub stăpânirea romană. Efesul a avut atitudini contradictorii, infidele: A sprijinit revolta lui Milthridate împotriva romanilor, apoi l-au trădat; au fost de partea lui Brutus şi Cassius, apoi a lui Antonius, în conflictele romanilor. Deşi protectorii lor au fost învinşi, Efesul a câştigat!

Octavian Augustul face din el capitala provinciei romane Asia, în dauna Pergamului. În această perioadă se dezvoltă mult şi devine al cincilea oraş al imperiului şi al doilea din orient după Alexandria. Acum se construiesc multe temple, edificii publice şi se dezvoltă un comerţ intens. Efesul primeşte de patru ori mult râvnitul titlu de „Neocorus", adică dreptul de a construi un templu în cinstea împăratului.

Alături de limba greacă aici se vorbeşte şi limba latină, iar pe lângă cultul zeiţei Artemis-Diana se ridică temple egiptene, romane şi sinagogi evreieşti. Începând cu mijlocul sec. I d.Hr., se propagă creştinismul, făcând foarte mulţi adepţi în jurul acestui oraş, ceea ce l-a făcut centrul activităţii apostolilor Pavel şi Ioan.

Graţie poziţiei sale strategice, într-un punct de întâlnire a principalelor căi de comunicaţie ale lumii greceşti şi romane, Efesul devine un oraş bogat şi frumos fiind numit: „Perla Asiei!" Succesul său

era datorat şi prezenţei vestitului templu al zeiţei Artemis cu faimoasele sale cărţi de ghicitorie.

Efes – poarta Asiei

Distrus de cutremurul din anul 17 î.Hr., iar apoi de cel din anul 29 d.Hr., oraşul este refăcut cu sprijinul masiv al lui Augustus şi Tiberius. În primele două secole ale erei creştine el atinge apogeul dezvoltării sale.

Între anii 260 – 265, goţii invadează Asia Mică. Ajung şi la Efes, unde distrug Templul Dianei care n-a mai putut fi refăcut în întregime, în secolul al IV-lea şi al V-lea Efesul devine un important centru creştin, aici ţinându-se al treilea sinod ecumenic, în anul 431. Iustinian construieşte o măreaţă biserică creştină pe colina de deasupra Artemisionului, între anii 540 – 560. Era a doua biserică ca mărime din tot imperiul, după Sf. Sofia din Constantinopol. Se dorea o continuitate şi o rivalitate, în acelaşi timp, aici, la Efes, Artemisionul fiind folosit drept carieră de piatră pentru marile biserici.

Intrăm în perioada de convulsii şi întuneric: arabii cuceresc oraşul de două ori, pentru scurt timp, în 655 şi 717. Urmează apoi perioada de lupte între iconoduli şi iconoclaşti, în timpul cărora mulţi iconoclaşti au fost martirizaţi.

Turcii îşi fac prima apariţie în 1090, iar din 1304 ocupaţia lor devine permanentă. Trecerile succesive de la bizantini la turci şi-a lăsat amprente dureroase.

În 1402, Timur Lenk ajunge cu tăvălugul lui de foc şi pe aici, lăsând ca amintire ruinele bisericii Sfântul Ioan. În tot acest timp Efesul a continuat să fie un centru al creştinilor tot mai puţini din Asia. Pe la mijlocul sec. al XIX-lea, mai erau în zonă 58 de localităţi, cu un total de 10.000 de creştini; dar după 1922, n-a mai rămas niciunul. Un oraş turcesc, de aproximativ 20.000 locuitori, Selcuk, s-a ridicat la vreo 3 km de ruinele actuale.

Primele săpături arheologice s-au făcut la Efes de către o expediţie britanică, condusă de J.T. Wood, între anii 1863 – 1874. Au continuat apoi austriecii de la Institutul arheologic austriac, între anii 1895 – 1905, sub conducerea lui D.G. Hogart. Muzeul din Selcuk expune piesele valoroase care au mai rămas din urma marilor arheologi.

2. Vizitarea oraşului

O vizită prin acest oraş este impresionantă. De la Templul lui

Artemis – Artemision – pornea un drum lung, de aproape doi km, până la Miblioteca lui Celsius, numit „Drumul Sfânt". De o parte şi de alta, se găseau Stadionul, Şcoala de medicină, Teatrul Gimnaziului, Gimnaziul

Scrisorile Apocalipsei lui Vedius, terenuri sportive. În dreptul marelui teatru, Drumul Sfânt se intersecta cu drumul portului numit „Arkadiana", măreţ şi ornamentat cu statui şi coloane iluminate pe timp de noapte. În această zonă se găsea Gimnaziul Portului şi Termele.

Teatrul ocupă partea centrală a oraşului, ridicat pe pantele Muntelui Pion şi te întâmpină de la distanţă, ca o uriaşă antenă parabolică. Este una din cele mai impresionante construcţii, fiind un auditoriu semicircular, cu un amfiteatru de 160 m; cu 66 de rânduri. Scena are o deschidere de 36 m, iar în spatele ei se ridică o monumentală construcţie ornamentată cu frize şi statui, care adăpostea camerele artiştilor. A fost construit ca un teatru elenistic, cu 24.000 de locuri, dar, când oraşul s-a mărit şi a devenit neîncăpător, a fost extins şi amenajat după principiile teatrului romanic.

Porţiunea care mai rămâne, de la Teatru până la Biblioteca lui Cel-sius poartă numele de „Drumul de Marmură" şi este una dintre cele mai frumoase străzi ale anticului Efes. În partea stângă, se ridică pantele Muntelui Pion, iar în dreapta se întinde „Agora Superior".

La capătul acestui drum, în jurul unei pieţe, sunt cele mai mari şi frumoase monumente ale Efesului: Biblioteca lui Celsius, o clădire de înălţimea unui bloc cu 2 etaje, cu o superbă faţadă din marmură, cu coloane, sculpturi şi ornamente, printre care domină statuia zeiţei „Sofia" (înţelepciunii).

Prezenţa acestei biblioteci şi a mai multor gimnazii, ne vorbeşte despre interesul pentru cultură al efesenilor. Mulţi romani, care doreau să-şi îmbogăţească cunoştinţele, veneau aici pentru studiu. Probabil că în această Bibliotecă se găseau şi multe dintre cărţile de ghicitorie şi vrăjitorie ale efesenilor.

Poarta lui Mazeul şi Milthridate, care ne aminteşte de arcurile de triumf din perioada romană, deschide accesul spre Agora Superior.

Călătoria continuă pe „Calea Curţii", după numele consiliului oraşului „Curtea". Această cale înaintează în pantă, pornind din piaţa Bibliotecii şi urcând până la prima terasă, în piaţa lui Domiţian. De o parte şi de alta sunt monumente celebre: Teatrul lui Hadrian; Fântâna lui Traian, Scolastica, terme şi multe statui.

Intrarea pe prima terasă a oraşului se face prin poarta lui Heraclion, după care suntem întâmpinaţi de statuia zeiţei Nike, având în mână o coroană. Fântâna lui Memmius, Templu lui Domiţian, Fân-*Efes* – *poarta Asiei* tâna lui Pollio. Monumentul, în formă rotundă, se ridică dintre ruine oferind o imagine a artei de altă dată.

Următorul nivel, şi cel mai larg, care se deschide între vârfurile Muntelui Pion şi Coressos, cuprinde: Agora de Stat, Templul lui Augustus, Pritaneele, Teatrul Odeon, Termele lui Varius, Templul Dea Roma. Tot aici se găsesc ruinele Bazilicii Pieţii, iar ceva mai în dreapta, printre copacii Muntelui Coressos, se află „Casa Fecioarei", locul unde se pretinde că a fost îngropată Fecioara Maria. Poarta Magnesia oferă o altă posibilitate pentru a continua drumul din Efes, printre crestele munţilor, spre sudul Asiei.

3. Artemisionul sau Templul Dianei

Am lăsat în urmă cel mai interesant monument al Efesului – Artemisionul! De fapt, a fost şi ultimul pe care l-am văzut Indicatorul arăta direcţia spre el, dar nu-l găseam, am mers câţiva km şi m-am trezit în câmp; m-am întors şi am văzut că, paralel cu şoseaua, mai era un drum neînsemnat, acoperit de coroanele copacilor, şi după câteva sute de metri, într-o mică depresiune, se înălţa o coloană înaltă, cu un cuib de barză în vârf. În jurul ei erau doar fundaţiile unei clădiri, resturi de zidărie şi gropi pline cu apă. Acesta să fie vestitul templu al zeiţei Diana-Artemis? M-au înconjurat din nou clienţi cu pliante, repetând cu zel: Artemis, Diana…

Ce trist tablou al gloriei, artei şi religiei antice! Broaştele cântau noaptea în sălile unde cândva se adăpostea statuia căzută din cer a celei mai vestite zeiţe, iar barza îşi creştea puii în vârful uneia din vestitele ei coloane. Dacă cineva ar fi prevestit această soartă acum două mii de ani, ar fi fost linşat în piaţa publică. Să fie oare această soartă o lecţie şi pentru generaţia noastră, cu grandioasele ei construcţii şi cu idolii ei moderni?

Am citit cu nerăbdare istoricul acestui templu: Strabon spune că a fost distrus şi construit de şapte ori. Una din reconstrucţiile bine cunoscute datează din jurul anului 570 î.Hr. Au fost ajutaţi şi de Cresus, regele Lidiei; templul respectiv se dorea să întreacă pe cel al zeiţei Hera din insula Samos, din apropiere. Acest templu a fost distrus prin foc în 356 î.Hr. Mai târziu, efesenii au motivat aceasta prin faptul că zeiţa a lipsit de acasă, fiind prezentă la naşterea lui Alexandru

Macedon.

A fost refăcut, mărit şi înfrumuseţat Alexandru Macedon a dorit să participe la reconstrucţia lui, cu condiţia ca numele său să fie scris

Scrisorile Apocalipsei pe soclul clădirii. Efesenii au respins această ofertă printr-o frază măgulitoare: „Nu se cuvine ca un zeu să construiască un templu altui zeu!”

Cei mai vestiţi sculptori ai vremii au lucrat câte o statuie de amazoană pentru templu. Efesenilor le era greu să aleagă pe cea mai bună, de aceea au pus la vot., şi astfel vestita Diana este rezultatul unui plebiscit general. A mai rămas până astăzi o copie a uneia dintre acele statui.

Templul avea 155 m lungime, 40 m lăţime şi îl înconjurau două rânduri de coloane, înalte de 19 m, în total de-117 m. În interior se adăpostea statuia zeiţei Artemis – Diana despre care efesenii pretindeau că este căzută din cer. Unii pretind că statuia aceasta era făcută din lemn negru de măslin; iar alţii, că era sculptată dintr-o piatră meteoritică. Mai multe ordine de preoţi şi preotese îi slujeau pregătindu-i hrana, băutura, hainele, podoabele, pe care i le ofereau de trei ori de zi pe altarul zeiţei.

Pe trupul statuii zeiţei erau anumite inscripţii magice, care conţineau semnele zodiacului şi care slujeau la ghicitorie şi vrăjitorie. Multe cărţi au fost scrise pe baza acestor semne şi a interpretărilor lor, oferind formule magice şi mijloace de ghicitorie. Una din cele mai vestite cărţi era Efesia Gramata. Atunci când s-au întors la Dumnezeu, efesenii au ars aceste cărţi, rupând în totul cu trecutul lor păgân.

Acest templu era centrul unor mari sărbători, atrăgând mulţi vizitatori, atât din regiune, cât şi de departe. Timpul sărbătorilor era în lunile martie-aprilie, se pare că răscoala lui Dimitrie a avut loc în timpul unei astfel de sărbători. A doua funcţie a templului era aceea de bancă, înlesnind tranzacţiile financiare.

Anticii au inclus acest templu printre cele şapte minuni ale lumii, alături de: Grădinile suspendate din Babilon, Piramidele din Egipt, Farul din Alexandria, Colosul din Rodos, Mausoleul lui Halicarnas şi statuia lui Zeus din Olimp.

Templul distrus de goţi în 265 d.Hr., a fost refăcut, dar nu în întregime. După triumful creştinismului s-a trecut la jefuirea lui. Coloanele şi alte materiale de construcţii au fost luate de aici şi folosite pentru construcţia Bisericilor Sfânta Sofia din Constantinopol şi

Sfântul Ioan din apropiere.

Efes – poarta Asiei

4. Evanghelia în Efes în Efes, ca în toate marile oraşe, era o comunitate de evrei care îşi aveau sinagoga lor. Ca în majoritatea locurilor, primii misionari creştini au vizitat aceste comunităţi cu speranţa că iudeii vor primi pe Iisus Hristos. Nu numai că au fost curând respinşi, dar iudeii din Efes şi din provincia Asia, au devenit cei mai înverşunaţi duşmani ai lui Pavel şi ai echipei lui, şi au contribuit la arestarea lui la Ierusalim.

Apostolul Pavel este cer care începe lucrarea în acest mare oraş. Pe drumul de întoarcere de la Corint la Ierusalim, după a doua călătorie misionară, se opreşte în Efes pentru o scurtă perioadă (Fap.18, 18). Acum rămân în Efes, Acuila şi Priscila, prietenii şi colaboratorii lui Pavel din Corint. Nu putem şti dacă Acuila şi Priscila erau creştini înainte de a se întâlni cu Pavel în Corint Cert este că, mai întâi, s-au cunoscut ca meseriaşi, „făcători de corturi", iar apoi ca misionari creştini şi colaboratori.

Ei au rămas în Efes şi au continuat lucrarea după primul contact al lui Pavel cu oraşul. Din această activitate s-a format o mică comunitate de creştini (Faptel9, l). În acest timp, a venit aici şi un vestit orator iudeu şi adept al creştinismului, Apolo, din Alexandria. Acuila şi Priscila l-au îndrumat mai profund în cunoaşterea adevărului despre Iisus Hristos.

Apostolul Pavel revine în Efes, în cadrul celei de-a treia campanii misionare, după ce străbate zonele din centrul şi nordul Asiei Mici. Suntem pe la sfârşitul anului 54 şi Pavel rămâne aici timp de trei ani. Primele trei luni a predicat în sinagoga iudeilor, dar când aceştia l-au respins, s-a mutat în şcoala lui Tiran, probabil un filosof care le-a închiriat sala sa. Pentru efeseni, Pavel, era un filosof-itinerant ca mulţi alţii, care-şi prezenta învăţătura.

Lucrarea lui Pavel în Efes a fost deosebit de rodnică; ea nu a cuprins numai oraşul propriu-zis, ci şi întreaga zonă a Asiei. Argintarul Dimitrie se plângea că „... nu numai în Efes, dar aproape în toată Asia a înduplecat şi a abătut o mare mulţime..."

Printre cei care au devenit prieteni şi simpatizanţi ai apostolului au fost şi „unii din mai marii Asiei". O altă categorie de convertiţi erau vrăjitorii, evident o clasă mult apreciată şi bogată. „Şi mulţi dintre cei ce fuseseră vrăjitori şi-au adus cărţile şi le-au ars înaintea tuturor;

preţul lor s-a socotit la 50.000 de arginţi".

Scrisorile Apocalipsei

„Aceste cărţi conţineau reguli şi forme cu privire la comunicarea cu spiritele rele. În ele se găseau prescripţii cu privire la slujba lui Satana, îndrumări despre felul cum cineva poate să-şi asigure ajutorul său şi cum să primească ajutor de la el".

Pentru alţii nu mai erau bune; pentru ei erau o ispită şi de aceea au lepădat împărăţia întunericului dându-le foc. Gestul acesta a avut un ecou deosebit, aducând Evangheliei mult respect şi preţuire.

Lucrarea Evangheliei s-a desfăşurat la Efes sub semnul conflictului dintre superstiţie şi adevăr, misticism şi credinţă mântuitoare. În jurul Templului era o zonă de securitate care oferea adăpost oricărui om, indiferent ce a făcut, astfel, „la umbra templului îşi găseau refugiu tot felul de criminali şi viciile cele mai josnice erau la ordinea zilei".

Faima templului şi adorarea Dianei-Artemis a făcut din Efes un loc de atracţie pentru toată lumea de atunci. Cultul unic al Dianei era motivat de pretenţia că chipul zeiţei era căzut din cer şi de semnele simbolice cărora li se atribuia mare putere. Pe baza acestor semne, a interpretărilor lor şi a combinaţiilor făcute, se ofereau ghicitorii, vrăji, se practica exorcismul şi se pretindeau puteri vindecătoare. Prosperitatea oraşului, frumuseţea lui, era atribuită Dianei şi cultului ei binefăcător. Ceea ce este şi mai dureros este că şi iudeii au acceptat astfel de practici. Şapte fii ai lui Secva, un preot iudeu, se îndeletniciau cu exorcismul.

Diana a rămas zeiţa principală, Efesul oferind o situaţie unică în tot bazinul Egeean. Era oraşul cel mai mare, cel mai prosper, cel mai ataşat de misticism şi superstiţie. Dacă în Atena Pavel a fost confruntat cu filosofia şi necredinţa în înviere, în Tesalonic cu iudeii plini de ură, în Corint cu o lume cosmopolită, din care a ieşit o comunitate agitată şi frământată, în Efes lucrarea Evangheliei a atins apogeul.

„Apostolul Pavel a avut dovada convingătoare a harului divin. Puterea lui Dumnezeu însoţea activitatea sa; mulţi oameni au fost vindecaţi de infirmităţile lor corporale". „Şi Dumnezeu făcea minuni extraordinare prin mâinile lui Pavel, până acolo că peste cei bolnavi, se puneau ştergare şi şorţuri care fuseseră atinse de trupul lui şi-i lăsau bolile şi ieşeau afară din ei duhurile rele".

Lucrarea lui Pavel întrecea orice altă lucrare care avusese loc în

Efes şi era de aşa natură, că nu putea fi imitată nici prin dibăcia scamatorilor şi nici prin descântecele vrăjitorilor. Deoarece aceste minuni erau făcute în numele lui Iisus Hristos, oamenii au avut ocazia

să vadă că Dumnezeul cerului era mai puternic decât vrăjitorii şi ghicitorii care se închinau la zeiţa Diana. Astfel, Domnul a înălţat pe servii Săi chiar înaintea celor mai vestiţi idoli ai păgânilor, în mod incomparabil mai sus decât cei mai puternici şi favoriţi vrăjitori.

Fără îndoială că faima lui Pavel a crescut considerabil. Lucrarea lui a adus vindecare trupească şi pace sufletească multor oameni. Întâmplarea cu fii lui Secva, strigătele disperate ale demonilor: „Pe Iisus îl cunosc, iar pe Pavel îl ştiu, dar voi cine sunteţi?", au oferit şi mai multă autoritate lui Pavel. Cu siguranţă că toate aceste evenimente au acumulat o tensiune care a atins punctul critic şi a explodat Acest moment a avut loc, probabil, în timpul sărbătorilor de primăvară, când toată Asia era prezentă la Efes. Argintarul Dimitrie conducea revolta. Ea avea la bază un motiv economic – pierderea supremaţiei şi a câştigului, dar a luat forma unei mişcări religioase. De multe ori în istorie afacerile se ascund în spatele religiei!

Întreaga mişcare a avut suportul unor agitaţii de masă, fără argumentaţie logică, alunecând spre iraţional şi chiar delir: „Unii strigau una, alţii alta, căci adunarea era în învălmăşeală şi cei mai mulţi nici nu ştiau pentru ce se adunaseră… timp de aproape două ceasuri au strigat cu toţii într-un glas: „Mare este Diana efesenilor!"

Din nefericire, de multe ori, marile probleme religioase, care privesc viitorul veşnic al omului, au fost lăsate în voia unui entuziasm popular delirant, în loc de a fi rezolvate cu studiu şi rugăciune! Să fi fost oare un scenariu pregătit sau o întâmplare? Să fi fost amestecaţi şi preoţii templului sau nu?

Iudeii geloşi pentru succesul lui Pavel au încercat să profite de agitaţia populară împotriva creştinilor. Ei au venit la teatru în frunte cu Alexandru, cu gânduri rele, încercând să-şi ia revanşa împotriva lui Pavel, dar n-au reuşit. Furia populară s-a năpustit asupra lor, au fost blamaţi şi bătuţi.

O altă victorie a creştinismului a constat în faptul că oamenii politici nu s-au amestecat în această agitaţie populară, ba mai mult, ei au luat apărarea lui Pavel şi creştinilor: „Chiar şi unii din mai marii Asiei, care-i erau prieteni, au trimis la el şi-l rugau să nu se ducă la

teatru". (Japtel9, 31)

Acum sunt momente când se pot rezolva multe ambiţii politice; dar aceşti magistraţi, oameni înţelepţi, impresionaţi de solia Evangheliei

Scrisorile Apocalipsei prezentate de Pavel, au luat o poziţie demnă şi corectă. Ei au potolit mulţimea şi a îndemnat-o la calm şi raţional.

Pentru prima dată, în scurta dar bogata istorie a creştinismului, solii lui Dumnezeu au câştig de cauză într-o confruntare publică. Dacă până acum au fost multe situaţii de tensiune în Ierusalim, Cipru, Pisidia, Tesalonic, Corint, Galatia; dacă în Antiohia erau batjocoriţi cu numele de „creştini", iar în Atena de „palavragi", în Efes s-a întâmplat o minune. Cel mai mare oraş din estul Imperiului Roman, bogat, superstiţios, se pleacă în faţa Evangheliei. Mii de oameni acceptă credinţa şi tarabele cu amulete, temple şi obiecte de cult rămân nevândute.

Vestitele cărţi de vrăjitorie, enorm de scumpe, sunt arse în public, de bunăvoie, de către proprietarii lor, mărturisind totala lor convertire! Bolnavii, demonizaţii, nenorociţii tresaltă de fericire pentru că au găsit vindecarea fizică şi spirituală la apostolii lui Iisus Hristos.

Iisus cel răstignit şi înviat a oferit aici cea mai elocventă dovadă a divinităţii Sale. Iudeii au rămas fără cuvânt; păgânii fără argument; iar oamenii sinceri au rămas cu inima plină de credinţă şi dragoste. Momentul Efes rămâne un moment de culme, de glorie a perioadei apostolice. S-a demonstrat că păgânismul, în forma lui cea mai rafinată, în cultura, arta şi bogăţia cea mai înaltă, nu satisface fiinţa umană, care tânjeşte după mântuire. S-a dovedit că doar Evanghelia, curată şi simplă aşa cum venea de la Hristos, putea aduce pacea sufletului.

Priveam de pe esplanada bisericii Sfântul Ioan mulţimile de turişti. Cu pliantele într-o mână şi aparatele de fotografiat în alta, ei căutau să identifice, să cunoască şi să înregistreze totul. Fiecare stâlp, piatră funerară, încăpere avea o valoare. La câţiva zeci de metri se afla Moscheea Isa Bay, una din cele mai vechi din Turcia, încă în funcţiune, spre deosebire de ruinele bisericii; dar nimeni nu o vizita. De ce? Mulţimea de turişti creştini era interesată de originea propriei ei credinţe. Căutau temeliile de bază ale crezului care i-au condus pe părinţii lor. mii de ani.

Rădăcini! Căutăm în istorie, căutăm în Scriptură drumul care să ne conducă spre ieşirea din criza acestui sfârşit de secol. Oare-l vom găsi? Oare vom avea puterea să mergem pe drumul indicat?

M-am oprit la poarta Efesului, preţul de intrare era foarte mare; dar nu mai conta, pentru asta venisem! Şi pentru a vedea totul, mai erau şi altele: Grota celor şapte adormiţi, Biserica Sfântului Ioan, Muzeul.

Efes – poarta Asiei pliantele… Am renunţat la orice alt lucrul frumos sau folositor pentru a-mi putea satisface setea de informare, cunoaştere… M-am gândit; vom fi oare dispuşi să plătim preţul pentru cunoaşterea adevărului până la capăt?

5. Efesul şi creştinismul primar

Efesul deţinea o poziţie unică în perioada apostolică. Cei doi mari apostoli şi scriitori ai Noului Testament fac din el un centru al activităţii lor. Două epistole: Epistola către Efeseni, scrisă de Pavel; şi Scrisoarea lui Ioan din Apcalips 2, 1 – 7, le sunt adresate direct. Nicio altă biserică n-are această favoare! Laodicea a primit şi ea două scrisori, dar una s-a pierdut, în timp ce alta i-a fost adresată indirect

Efesul era purtătorul de steag al creştinismului primar şi trebuia să-i fie bine clarificată misiunea, iar Laodicea încheie istoria şi trebuie să întâmpine pe Domnul ei pe norii cerului!

În timp ce mă plimbam pe străzile de marmură admirând vestigiile trecutului, am fost atras de animaţia de la teatru… Era în desfăşurare Festivalul anual de la Efes. Trupe de actori populari, cântăreţi de muzică populară din mai multe ţări îşi prezentau programele în faţa a mii de turişti. Abia acopereau o mică parte din uriaşul amfiteatru. Asta m-a făcut să-mi imaginez cum arăta viaţa în anticul Efes, cu spectacole şi serbări formidabile, cu muzică, plăceri, orgii… Efesul, cu clima lui plăcută, era un loc ideal pentru distracţii, unde se întâlneau din multe direcţii diferite grupe de oameni.

Ce i-a determinat să renunţe la acel mod de viaţă, să întoarcă spatele templelor, teatrului, zeilor şi rafinatei culturi antice? Era într-adevăr creştinismul, cu modul său de viaţă simplu, fără idoli, spectacole şi plăceri, un mod de trai mai bun decât păgânismul lor rafinat?

Viaţa! Era primăvară când am fost la Efes. Verdele viu şi fraged contrasta cu albul de gheaţă al marmurei; macii aprinşi se unduiau peste ruine, în timp ce albăstrelele, gălbenelele şi spicele gramineelor

întregeau podoaba naturii. E mai plăcut să alergi desculţ printre flori, să te odihneşti în cântecul păsărilor, decât să stai singur într-un palat somptuos! Viaţa, acest dar al cerului, e tot ce poate fi mai frumos şi măreţ!

Păgânismul în general, şi Efesul în special, ofereau o religie a morţii! O zeiţă căreia îi pregăteau hainele, podoabele şi mâncarea în fiecare zi, dar nu le folosea niciodată… O lume a duhurilor, a spiritelor

Scrisorile Apocalipsei morţilor şi a demonilor, cu care încercau să intre în legătură sau să scape… O viaţă de apoi, întunecată şi rece, fără certitudine şi speranţă. Spectacolul de artă şi grandoare, împodobit cu desfrâu, orgii şi crime, căuta să-i facă să uite tabloul groaznic de la sfârşit şi al unor chinuri veşnice!

Creştinismul vorbea despre Iisus, care a fost mort dar a înviat, care ţine cheile locuinţei morţilor, care se mişcă printre cele şapte sfeşnice, care poartă în mâna Sa cele şapte stele… care are să vină pe nori! Viaţa! Pulsează din paginile Evangheliei atmosfera unei primăveri eterne! Se aude din înaltul cerului chemarea la o mântuire veşnică! Viaţa în noile ei dimensiuni, iată minunea creştinismului, secretul succesului lui!

Creştinii din perioada primară nu aveau clădirile lor proprii. Cei care veneau dintre neamuri au părăsit templele păgâne, iar cei care erau iudei au fost excluşi din sinagogi. Adunându-se în săli închiriate sau case particulare, ei aveau totuşi o structură vie, puternică şi stabilă. Biserica creştină s-a format în jurul unui nume, Hristos, al unei persoane divino-umane, Dumnezeu, dar care a devenit om şi a locuit între noi.

Epistola către Efeseni conţine cu claritate acest lucru. „Ea conţine fundamentul doctrinal despre natura bisericii. A fost denumita şi coroana epistolelor pauline.

Epistola către Efeseni este documentul care aruncă mai multă lumină asupra bisericii lui Hristos. Ne prezintă marea însemnătate a bisericii care este aleasă din vecii vecilor de Dumnezeu în vederea mărturiei în lumea prezentă, cât şi în cea viitoare. Este înrădăcinată în veşnicie, chiar în inima lui Dumnezeu, ramificându-şi crengile prin generaţii şi secole”.

Epistola către Efeseni a fost redactată în închisoare. „Între Efeseni, Coloseni şi Filimon există două verigi de legătură: Pavel le-a scris în acelaşi timp în închisoare (3, 1; 4, 1; 6, 20) şi le-a expediat prin

aceeaşi persoană, Tihic (El. 21.22 – Col. 4, 7.8)" 14 Scrisoarea a fost redactată în timpul prizonieratului lui la Roma, pe la sfârşitul anului 59 sau începutul lui 60. Este mai mult o circulară adresată tuturor bisericilor din Asia, având punctul de plecare şi de păstrare în biserica din Efes.

„Voi eraţi morţi în greşelile şi păcatele voastre… dar. Dumnezeu, care este bogat în îndurare, pentru dragostea cea mare cu care ne-a iu-*Efes – poarta Asiei* bit, măcar că eram morţi în greşelile noastre, ne-a adus la viaţă împreună cu Hristos, prin har sunteţi mântuiţi".

Epistola subliniază biruinţa vieţii asupra morţii; a lui Hristos asupra puterilor întunericului; a unirii, faţă de puternica tendinţă de dezbinare. Biserica este prezentată ca fiind trupul lui Hristos, Templul Duhului Sfânt şi soţia lui Hristos! Prin harul oferit ei, prin dragostea nelimitată, dovedită şi prin darurile Duhului Sfânt transmise, Hristos vrea ca biserica să ajungă la unirea credinţei, „la înălţimea staturii plinătăţii lui Hristos".

Apostolul Pavel lasă în urma sa, în Efes, pe cel mai apropiat şi capabil colaborator – Timotei – (IŢim. 1, 3). În mesajul de bază transmis colaboratorului său, Pavel spune: „Scopul poruncii este dragostea…"

Creştinismul crease o nouă relaţie între oamenii atât de diferiţi ai societăţii sclavagiste. Ei erau acum cu toţii fraţi, egali, liberi şi uniţi, chiar dacă statutul social îi diferenţia. Hristos cel răstignit nu era doar o poveste frumoasă, un talisman de pus pe piept, ci o putere vie care a surpat zidul despărţitor, a înlăturat vrăjmăşia, şi a împăcat pe cei doi cu Dumnezeu într-un singur trup pe cruce".

Trecând printr-o astfel de experienţă, creştinii au un măreţ privilegiu: „Astfel voi nu mai sunteţi nici străini, nici locuitori vremelnici, ci sunteţi împreună cetăţeni cu sfinţii, oameni din casa lui Dumnezeu". Câţiva în Filipi, Tesalonic sau Bereea, alţii în Corint, Efes sau Laodi-ceea; primii în Ierusalim, Samaria sau Antiohia, în scurt timp au cuprins tot imperiul, pătrunzând până în casa cezarului. Puţini, dar totuşi mulţi, pentru că erau o inimă şi un cuget. Când unii erau în lipsă, alţii strângeau ajutoare; când alţii erau închişi şi bătuţi, se rugau şi posteau cu toţii.

Acest mod de viaţă era cu totul deosebit de ceea ce învăţau filosofii timpului; era ceva care i-a surprins pe păgânii care exclamau: „Priviţi cum se iubesc!"

„Solidaritatea creştinilor era fără egal; comunitatea îşi lua asupra ei sarcina întreţinerii văduvelor, orfanilor, bătrânilor şi îi răscumpăra pe cei căzuţi în mâinile piraţilor. În timpul epidemiilor şi asediilor oraşelor, creştinii erau singurii care se îngrijeau de cei răniţi şi îi îngropau pe cei morţi. Pentru toţi dezrădăcinaţii imperiului, pentru mulţimile suferind de singurătate, pentru victimele alienării culturale şi sociale, biserica era singura speranţă de a dobândi o identitate, de a găsi sau a regăsi o semnificaţie existenţei umane. Deoarece nu existau

Scrisorile Apocalipsei bariere – sociale, rasiale, intelectuale – oricine putea să devină membru al acestei comunităţi optimiste şi paradoxale, în care un cetăţean influent, demnitar al imperiului, se prosterna în faţa unui episcop, fostul său sclav. E foarte probabil că nicio societate istorică nu a cunoscut – nici înainte, nici după – un echivalent al acestei egalităţi, al caritătii şi iubirii fraterne pe care le-au trăit comunităţile creştine din primele patru secole".

Un alt aspect al victoriei creştinismului, enunţat de acelaşi mare filosof român, Mircea Eliade, este: „Credinţa de nezdruncinat şi forţa morală a creştinilor, curajul lor în faţa torturii şi a morţii, curaj admirat chiar de cei mai mari adversari". Pavel şi-a pecetluit lucrarea cu viaţa sa, la Roma. Despre Timotei, pe care Eusebiu îl numeşte primul episcop al Efesului, spune: „În timpul lui Domiţian, când Ioan era exilat pe Patmos, Timotei a fost martirizat în Efes, pentru că a protestat împotriva orgiilor asociate cultului Dianei". În secolul al VI-lea se mai găsea pe Muntele Pion locul martiriului lui Timotei.

Ultimul scriitor biblic care se adresează Efesului este Ioan. Ultimii 25 de ani din viaţă după dărâmarea Ierusalimului, i-a petrecut la Efes. De aici a fost exilat pe Patmos, dar vocea lui a răsunat cu putere de pe paginile primei scrisori trimise de acolo:

„Ştiu faptele tale, munca ta şi răbdarea ta şi că nu poţi să suferi pe cei răi; că ai pus la încercare pe cei care zic că sunt apostoli şi nu sunt şi i-ai găsit mincinoşi; şi ai răbdare, ai suferit din cauza numelui Meu şi n-ai obosit Dar ce am împotriva ta este că ţi-ai părăsit dragostea dintâi. Adu-ţi deci aminte de unde ai căzut, pocăieşte-te şi fă faptele dintâi. Altfel, voi veni la tine şi-ţi voi lua sfeşnicul din locul lui, dacă nu te pocăieşti. Ai însă lucrul acesta: că urăşti faptele Nicolaiţilor, pe care şi Eu le urăsc… Celui ce va birui îi voi da să mănânce din pomul vieţii, care este în raiul lui Dumnezeu".

Efesul este prima biserică căreia i se adresează Ioan, şi primul sfeşnic aprins de la lumina crucii. Creştinii au excelat prin morala lor! Ei aveau o lege pe care o respectau şi un principiu la care ţineau mai mult decât la viaţa lor. Aşa se explică numărul mare de martiri. Adevărul nu stă în mulţime, în putere, în rangul celor care îl reprezintă, în vechimea profesiunii religiei, ci în Evanghelia lui Iisus Hristos.

Întotdeauna a existat o grupă mică, neglijată şi respinsă de societate, dar strâns legată de Hristos. Prin trăirea întru totul după modelul

Efes – poarta Asiei divin – Hristos – ei au reprezentat adevărul cel veşnic; ei au aprins lumina în lume; ei au împins societatea înainte!

Aşa a fost creştinismul din primul secol, al cărui vârf de lance, forţă vie, a fost Efesul! Dacă se vrea depăşirea crizei actuale, salvarea omenirii din pericolele autodistrugerii, trebuie să analizăm creştinismul primar şi să-i urmăm exemplul.

Două pericole ameninţau biserica la începuturile ei: „faptele Nicolaiţilor" şi cultul imperial. Primul pericol venea din interior şi însemna compromisul cu credinţa, atât pe plan doctrinar, dar mai ales practic. Al doilea pericol venea din afară: împăraţii romani, începând cu Domiţian, pretindeau ofrande de tămâie pe altarul lor; aceasta însemna să-l accepţi ca domn şi, prin urmare, să te desparţi de Hristos Domnul.

Au existat trei categorii de creştini: unii au cedat, alţii au cumpărat biletul care atesta îndeplinirea ritualului, iar cei din a treia categorie au refuzat orice compromis. Aceştia au fost persecutaţi, bătuţi, şi unii chiar martirizaţi. Creştinismul primar a ales ultima variantă. Începând cu Ştefan, primul martir, în anul 34, pretutindeni sunt urme ale martirilor: apostoli, diaconi, oameni simpli, dar şi persoane din curtea cezarului.

Pentru această atitudine laudă Domnul biserica – ea era hotărâtă, principială şi activă! Un singur lucru întuneca raportul sfânt: „Ţi-ai pierdut dragostea dintâi".

„Cu timpul însă zelul credincioşilor scăzu şi iubirea lor faţă de Dumnezeu se stingea treptat, în timp ce răceala pătrundea în comunităţi. Unii uitaseră împrejurările în care primiseră adevărul. Pionierii bătrâni căzuseră la postul lor unul după altul, în timp ce unii lucrători mai tineri nu erau pregătiri să poarte poverile. Ei se plictiseau cu adevărurile adesea repetate. În dorinţa lor după ceva nou

şi senzaţional, căutau să introducă noi teorii religioase, care, deşi plăcute pentru mulţi, nu erau în armonie cu principiile Evangheliei".

Creştinii primei generaţii erau profund legaţi de Hristos, care era K-ntru ei o persoană vie, prezentă în suflet prin credinţă. Toate acţiunile lor erau motivate de dragostea pentru acest Iisus real pe care îl aştept. ui să vină. Începând cu generaţia a doua şi mai ales a treia, către sfârşitul primului secol, creştinii trec de pe planul unei relaţii personale cu Iisus, pe altul, al speculaţiilor filosofice, raţionale şi gnostice. Ei încep să-şi pună probleme despre monoteism sau trinitate; despre cele

Scrisorile Apocalipsei două naturi, divină şi umană ale Domnului Hristos... Toate acestea au deschis poarta îndoielilor, speculaţiilor, iar mai târziu ereziilor.

Decăderea creştinismului n-a pornit din afară, ci dinăuntru, de la temelia relaţiei cu Hristos. Elementul de bază – dragostea – a fost afectat serios în favoarea unui raţionalism rece; o biserică fără dragoste este moartă, iar Hristos o părăseşte în favoarea alteia: „Îţi voi lua sfeşnicul din locul lui". Acesta este motivul drumului nostru şi raţiunea de a fi a celor şapte biserici creştine din Apocalips 2 şi 3.

Note

1 Dogan Gumuş – Efesul Antic, Istanbul, pag. 5.6
2 Ibidern, pag. 6.7
3. Fapte 19, 26
4. Fapte 19, 31, 19.20
5 Ellen G. White – Istoria Faptelor Apostolilor, pag. 200
6 Ibidem, pag. 201
7. Fapte 19, 13.14
8 E.G. White – Idem, pag. 201
9. Fapte 19, 11.12
10 Fapte 19, 15
II Fapte 19, 32.34
12 Fapte 19, 31

.

13 Ernst Aebi – Scurtă introducere biblică, pag. 184.186

14 Idem – pag. 184
15 Efeseni 2, 1, 4.5
16 Efeseni 4, 13
17 1 Tim. 1, 5
.
18 Efeseni 2, 14.15
19 Efeseni 2, 19
.
20. Mircea Eliade – Istoria religioase, credinţelor şi ideilor Bucureşti, vol. II. pag. 398.399
21 Idem, pag. 398
22 Apoc. 2, 2 – 7
.
23 E.G. White – Idem – pag. 406
.
24 Apocalips 2, 5.
.

< &

Capitolul IV

*StfrÂM** – cefateA i/ĂetH*

Vântul sufla puternic făcând nesigură plimbarea pe zidurile cetăţii. N-am putut rezista însă tentaţiei de-a privi de aici, din înălţime, imensitatea oraşului. Asemeni unei uriaşe caracatiţe, acesta a cuprins totul; a învăluit golful de o parte şi de alta, s-a ridicat pe povârnişul dealurilor până la zona stâncilor, s-a întins pe văi şi coame…

O puzderie de case întortocheate, înghesuite şi nu prea arătoase, cu rufele fluturând ca nişte steaguri de-a lungul balcoanelor, contrastează cu blocurile înalte din sticlă şi beton.

Arterele principale se împletesc în viaducte, pasarele şi intersecţii, împărţind oraşul în zone distincte, în timp ce străduţe mici sunt sufocate de mulţimea de maşini, negustori şi mărfuri, într-un continuu du-te-vino!

Răsuflând agale, parcă fericite că au scăpat de încleştarea oraşului, câteva vapoare înaintau liniştite pe limba de apă a golfului.

Vântul. biciuia pomii, marea, iar casele şi oamenii, lăsau impresia că totul se frământă şi se agită într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Nori negri se spărgeau şi se reuneau lăsând să scape printre ei

razele roşiatice ale soarelui, creând un spectacol uimitor în apele învolburate ale golfului.

Priveam de pe zidurile cetăţii acest tablou fantastic încercând să-mi imaginez istoria lui milenară şi să găsesc măcar ceva din vestigiile de altă dată.

Din marele conglomerat de case şi şosele nu am putut distinge decât două insule: un mare parc verde, cu câteva amenajări distractive

Scrisorile Apocalipsei şi un perimetru liber, cu câteva coloane de piatră. Cu siguranţă că acolo era un monument istoric important, şi anume Agora oraşului antic.

Copiii se jucau printre ruinele vechii cetăţi, unde se mai găsise încă un loc pentru o tabără de refugiaţi. O mulţime de oameni s-au grăbit spre această poartă de vest a Anatoliei în speranţa unui trai mai bun. Turismul, cu suprastructura lui de hoteluri ultra moderne, magazine, restaurante, locuri de distracţii şi maşini occidentale la zi, făcea să nu mai fie simţită prezenţa moş cheelor, atât de măreţe în oricare alt oraş turcesc.

Acesta este Izmirul, cu peste 1, 7 milioane de locuitori, al treilea oraş al Turciei şi continuatorul anticului Smirna! Avem ocazia să deschidem o nouă pagină de istorie şi cercetare biblică. Vizionarul de pe Patmos, după un drum de peste 70 km de la Efes până aici, îşi înmoaie din nou pana în cerneală şi începe a doua epistolă:

„Şi îngerului bisericii din Smirna scrie-i: Iată ce zice Cel dintâi şi Cel de pe urmă, Cel care a murit şi a înviat: Ştiu necazul tău şi sărăcia ta (dar eşti bogat) şi batjocurile din partea celor care zic că sunt iudei şi nu sunt, ci sunt o sinagogă a Satanei. Nu te teme nicidecum de ce vei suferi. Iată, Diavolul va arunca în închisoare pe unii dintre voi, ca să fiţi încercaţi. Şi veţi avea un necaz de zece zile. Fii credincios până la moarte şi-ţi voi da cununa vieţii”.

1. Aşezarea geografică

Oraşul Smirna se află pe drumul ce leagă cetăţile grecilor ionieni de pe coasta de vest a Asiei Mici. Este al treisprezecelea oraş al Confederaţiei ioniene şi cel mai nordic dintre ele. A avut cea mai favorabilă poziţie geografică: se afla pe malurile înalte, stâncoase şi înconjurate de dealurile înalte ale golfului cu acelaşi nume. În timp ce multe alte oraşe au dispărut datorită retragerii mării şi colmatării porturilor, Smirna a rămas, continuând să fie şi azi cel mai mare port de pe ţărmul apusean.

În munţii din jur sunt minereuri de fier, mangan, cupru, aur şi altele, care au contribuit la dezvoltarea unor ateliere de prelucrare. De asemeni, prezenţa unor izvoare minerale şi termale a atras mulţi oameni din antichitate la tratament.

Muntele Pagus, de peste 180 m, se înalţă pe malul sudic al golfului. Pe vârful lui s-a construit cetatea fortificată putându-se identifica diferitele etape ale construcţiilor antice, bizantine şi otomane. El domină

Smirna – cetatea vieţii şi azi oraşul cu impunătoarele ruine ale zidurilor de apărare. Datorită acestui aspect al zidurilor sale, care înconjoară vârful muntelui, cetatea a fost numită „Coroana Ioniei".

La capătul golfului, puternic marcat de mirosul nămolului, se află cele mai vechi urme ale aşezării antice, aşa numitul Bayrakli. În această zonă se intersectează principalele drumuri. Din drumul principal de coastă, care pleacă de la Efes, trece prin Smirna şi se continuă spre Pergam, se despart alte două: unul spre est, mergând către Sardes şi mai departe la Ankara; iar altul spre nord-est, traversând un masiv muntos, şi ducând spre Manisa, Tiatira, până spre nord, în Bitinia. Un aeroport modern şi portul întregesc căile de acces spre Smirna.

2. Istoricul oraşului

Smirna este unul din cele mai vechi oraşe antice ioniene, începuturile lui pierzându-se în mitologie. Tradiţii bizantine spun că Tanta-lus, un rege mitologic lidian, a fost întemeietorul lui. Herodot scria că Thescu a numit oraşul cu numele Smirna după numele soţiei sale, o amazoană. Alţii susţin că numele oraşului derivă de la o plantă aromată numită „mir", căruia grecii îi spun „smirnă", din care se scoate un parfum plăcut şi medicamente. Astfel, numele oraşului ar însemna „Miros plăcut" sau „Jertfă plăcută".

Descoperirile arheologice recente au scos la iveală cele mai vechi aşezări din zonă, care merg până în prima parte a mileniului III, fiind contemporane cu faza istorică a Troa I şi II. De asemenea, straturile de fragmente de la Bayrakli sunt contemporane cu faza Troa VI şi cu civilizaţia hitită, din care s-au găsit două monumente.

a) Perioada clasică. În secolul al XI-lea au venit aici grecii eolieni din Lesbos şi Cyme şi au întemeiat aici un centru comercial prosper. După ei au venit grecii ionieni, care au întemeiat al 13-lea oraş cetate a confederaţiei lor. Apogeul dezvoltării acestei civilizaţii a fost atins în

secolul al VII-lea.

În jurul anul 600 î.Hr., Sardesul a fost ocupat de regele lidian Alyattes, care a distrus multe temple, case de locuit şi a forţat populaţia să se mute în alte aşezări. Smirnienii însă s-au întors la veche vatră, dar timp de peste două secole, câta ţinut stăpânirea lidiană şi persană, Smirna a continuat să fie o localitate lipsită de importanţă.

64 Scrisorile Apocalipsei b) Perioada elenistică. A doua epocă de glorie începe cu anul 334 î.Hr., odată cu venirea lui Alexandru Macedon. Pausanias ne povesteşte o legendă în care se spune că, în timp ce îşi făcea siesta sub un copac din faţa Templului celor două zeiţe Nemesis, Alexandru a visat că zeiţa a venit la el şi i-a poruncit să construiască un nou oraş unde să se adune toţi smirnienii. Consultând oracolul lui Apollo din Klaros, a primit următorul răspuns: „Fericit va fi omul care are dorinţa de-a popula Pagos-ul, alături de incinta sacră Me-les". Această legendă apare pe mai multe monezi, care-l arată pe Alexandru dormind sub un copac, şi pe cele două zeiţe Nemesis alături.

Visul lui Alexandru a fost realizat de urmaşii săi. Antigonas (316 – 301) a început lucrările, apoi le-a continuat, lărgit şi terminat Lisimah (281), stăpânul vremelnic al coastei de vest a Anatoliei. Strabon ne spune că Smirna a devenit în acele zile unul din cele mai frumoase oraşe ioniene. O mică parte din cetate era concentrată pe vârful Muntelui Pagus, iar restul se întindea în jurul portului.7

Acum s-au construit clădiri importante ca: Templul dedicat Zeiţei Mamă; Gimnaziul; un drum special numit „Calea sfântă". Smirna este unul din oraşele care pretind că este patria marelui poet grec, Homer. Un edificiu impunător, construit sub formă de heron (templu dedicat eroilor-zei), a fost înălţat în cinstea lui şi avea numele de Homereion. În mijlocul acestui edificiu era o statuie a marelui poet, iar smirnienii i se închinau şi-i ofereau ofrande.

O altă amenajare urbană importantă a fost Agora. Agora este unul din puţinele monumente antice bine păstrate şi redate circuitului turistic. A fost cea mai mare agora din antichitate.

c) Perioada romană. Smirna a fost printre primele cetăţi care au privit spre Roma ca stăpână a Asiei, ridicând un templu în cinstea zeiţei Roma încă din 195 î.Hr. Când romanii au fost bătuţi de regele Pontului, Mitridate, şi au rămas fără haine, smirnienii i-au ajutat, oferindu-le propriile lor haine şi alimente. Cicero îi numeşte: „Aliaţii noştri cei mai vechi şi njai credincioşi".

În perioada romană s-a construit mult, extinzându-se şi înfrumu-seţându-se multe din edificiile existente, cum ar fi Agora, cetatea fortificată din vârful Pagusului. S-au făcut şi construcţii noi, temple dedicate diferiţilor zei şi multe statui, dintre care au rămas până azi

Smirna – cetatea vieţii 65

vestita statuie a sofistului Flavius Damianus, reprezentând imaginea tipică a înţeleptului acelor zile.

Oratorul Aelius Aristeides, care a locuit un timp la Smirna, ne vorbeşte de două străzi principale ale oraşului, amenajate şi pavate special: Drumul Sacru şi Calea de Aur. În timpul lucrărilor de amenajare din oraş, s-a descoperit o parte din aceste drumuri, având o lăţime de 10 m şi fiind orientate de la est la vest

Simbolul oraşului era capul de leu. Printre excavaţiile efectuate s-au găsit multe statui de piatră, reprezentând lei. Leul, ca simbol, drumul sacru, zeiţa mamă sunt elemente specifice Babilonului. Smirna a fost puternic influenţată de religia Babilonului, continuând aici o parte din practicile Babilonului, întrerupte prin ocupaţia persană. Probabil că acesta este motivul pentru care Ioan se referă la oraş cu expresia: „o sinagogă a Satanei”.

d) Perioada bizantină. Începutul epocii bizantine nu oferă oraşului un loc privilegiat, deoarece Efesul deţinea întâietatea; dar, odată cu marile invazii, Smirna rămâne cel mai puternic centru de rezistenţă creştină. Pe la mijlocul sec. V, Attila cu hunii săi au cucerit oraşul, dar n-au putut intra în fortificaţia din vârful Pagusului. Acelaşi lucru s-a repetat în anul 673, când arabii au atacat coasta de vest a Asiei.

Turcii selgiucizi sunt primii care reuşesc să pună mâna pe oraş, în anul 1076, după un asediu îndelungat. Piratul turc Teochos face din Smirna un centru al acţiunilor sale de pradă. Nu rămâne mult, căci în 1097, Ioan Ducas, cumnatul împăratului bizantin, reuşeşte să recucerească oraşul.

În 1147, a trecut pe aici, în cea de-a doua cruciadă, Ludovic al VII-lea, regele Franţei, aflat în drum spre Ierusalim.1 în timpul regatului Latin, când Constantinopolul a fost ocupat de cruciaţi (1204 – 1261), Smirna a fost un loc de refugiu pentru mulţi împăraţi bizantini. După recucerirea Constantinopolului, Smirna a fost concesionată genovezilor, ca răsplată pentru ajutorul oferit

împăratului.

e) Perioada otomană. În 1320, oraşul a fost ocupat de către turcii otomani şi trecut sub jurisdicţia Sultanului de Aydin. Acesta a distrus puternic oraşul. Pe 28 oct. 1344, oraşul a fost reocupat de creştini, prin Cavalerii Ioaniţi, sub directa jurisdicţie a Papei.

Scrisorile Apocalipsei în 1402, la porţile cetăţii au ajuns hoardele barbare ale lui Timur Lenk. Ei i-au somat pe creştini să se lepede de credinţă şi să primească mahomedanismul, altfel vor fi omorâţi. Refuzând aceasta, cetatea a fost asediată, şi pe data de 17 dec. 1402 a căzut în mâinile mongolilor. Cavalerii ioaniţi au scăpat, refugiindu-se cu galerele, dar populaţia a fost masacrată. Mongolii au făcut din capetele smirnienilor un turn înalt. Astfel, Smirna devine din nou parte a Imperiului Otoman pentru mult timp.

Cu toate acestea, a continuat să rămână un oraş creştin. S-au înfiinţat misiuni creştine misionare din partea tuturor marilor de-nominaţiuni: ortodoxă, catolică, protestantă. La începutul sec. XX, 4/5 din populaţia oraşului era creştină, având biserici impunătoare, ridicate de episcopi vestiţi şi chiar de împăraţi. Dar istoria lui nu s-a împăcat cu lungi perioade de prosperitate. Ultimul şi cel mai mare dezastru a venit peste oraş în 1922, când, în urma războiului greco-turc, a fost incendiat, peste 50.000 de creştini au fost masacraţi, iar restul s-a refugiat

Privind în urmă dezastrele naturale cu foarte multe cutremure devastatoare, invaziile diferitelor popoare – începând cu lidienii, perşii, hunii, arabii, turcii, mongolii, cruciaţii – şi terminând cu marele masacru din toamna anului 1922, putem spune că Smirna poartă pe drept numele de „Cetatea Vieţii". S-a încăpăţânat să trăiască, a renăscut din propria ei cenuşă, iar astăzi este cel mai mare oraş de pe coasta de vest a Asiei Mici.

Solia lui Ioan este ca o dulce mângâiere pentru mult prea încercata Biserică din Smirna: „Şi Îngerului Bisericii din Smirna scrie-i: Iată ce zice Cel dintâi şi cel de pe urmă, Cel care a murit şi a înviat: Ştiu necazul tău şi sărăcia ta (dar eşti bogat) şi batjocorile din partea celor ce zic că sunt iudei şi nu sunt, ci sunt o sinagogă a Satanei. Nu te teme nicidecum de ce vei suferi…"

Istoria creştinilor din Smirna se împleteşte cu istoria laică a belşugului şi prosperităţii, dar şi cu nenorocirile şi dezastrele care s-au abătut peste mult prea încercatul oraş.

3. Kadifecale

Punctul central al turiştilor este vechea fortăreaţă din vârful Muntelui Pagus, numită azi Kadifecale. Drumul se opreşte în faţa unei porţi uriaşe, flancată de bastioane puternice şi ziduri masive din pia-*Smirna – cetatea vieţii* tră. În interior nu mai găseşti decât ziduri vechi de apărare, câteva clădiri-ruinate, o imensă închisoare subterană şi pini maritimi care oferă o umbră bine-venită pe timp de vară. Sub un astfel de pom a dormit Alexandru Macedon când i-a apărut zeiţa în vis. Şi tot aici au rezistat dârjii smirnieni – păgâni, creştini sau musulmani – multelor atacuri îndurate de-a lungul istoriei.

La picioarele fortăreţei, aproape de baza Muntelui Pagus, se găseşte Agora. Ansamblul a trecut prin etape succesive de construcţii şi extindere, devenind cea mai mare şi vestită piaţa din Orientul Antic. Avea forma unui patrulater, cu o curte interioară de 120 x80 m, era înconjurată de un rând de stoa (coloane acoperite care delimitau un fel de trotuar). În mijlocul curţii se afla altarul lui Zeus. De jur-împrejur, se aflau un fel de clădiri, ridicate pe stâlpi masivi de piatră, pe trei nivele: unul subteran, altul la nivelul solului şi la primul etaj. Nivelul subteran este dezgropat în parte şi se află într-o stare bună de păstrare. De la primul nivel n-au rămas decât coloane, iar etajul este complet distrus.

4. Propovăduitorii

Smirna a avut o biserică creştină încă de timpuriu. Când apostolul Pavel a venit la Efes, în cea de-a treia călătorie misionară, el a trecut prin ţinuturile de sus ale Asiei". Aceasta ne face să tragem concluzia că a trecut mai întâi prin Smirna, iar obiceiul său era ca în fiecare cetate să-L predice pe Hristos. În această perioadă începe istoria Bisericii Smirna.

a) Potrivit cu lucrarea greacă *Menologion*, Apele – despre care vorbeşte Pavel în Romani 16, 10 – a fost primul episcop al comunităţii Smirna. O altă tradiţie acordă această onoare lui Ariston – urmat de Stratoes şi de Baucalus – care a fost hirotonit chiar de apostolul Ioan, când, după întoarcerea sa din Patmos, a vizitat Biserica din Smirna.

b) Policarp este cea mai cunoscută, remarcabilă şi influentă persoană din toată istoria bisericii Smirna. El a slujit ca episcop mai mult de 40 de ani (115 – 156) şi a apucat să-l cunoască pe apostolul Ioan. A fost un bărbat hotărât şi statornic, care n-a acceptat niciun compromis şi a fost un duşman înfocat al ereticilor.

Scrisorile Apocalipsei în timp ce 11 creştini erau martirizaţi în

arena romană, în prezenţa proconsulului Asiei, populaţia înfierbântată de spectacolul oribil al morţii creştinilor a strigat: „Policarp, vrem pe Policarp!” Bătrânul prezbiter a fost arestat şi adus în faţa proconsulului. I s-a cerut să ofere tămâie pe altarul zeilor. Plin de demnitate, el a răspuns: „Optzeci de ani eu l-am slujit pe Iisus, iar El mi-a făcut numai bine. Cum aş putea acum să-L tăgăduiesc pe Regele meu, care m-a mântuit?”

Autorităţile au continuat să-l ameninţe, dar el a răspuns: „Sunt creştin”. Mulţimea exasperată a strigat: „La lei cu el”, dar fiindcă era prea târziu şi se închisese spectacolul la teatru, n-a fost posibil. Atunci au strigat: „Să fie ars!” Proconsulul a acceptat, şi în acea seară, Policarp a luminat pentru ultima dată pe smimieni prin chiar trupul său.

c) Iganaţiu de Antiohia este un alt părinte apostolic al cărui nume se leagă de Smirna. Episcop al marelui oraş Antiohia, acesta a călătorit spre Roma, unde a şi murit ca martir, aruncat la fiare în marele Coloseum. El s-a oprit pentru un timp în Smirna de unde a scris mai multe epistole către bisericile din Efes, Magnesia, Tralles şi Roma; iar mai târziu, când s-a oprit la Troa, a scris şi o epistolă către Smirna. Câteva cuvinte sunt vrednice de amintit Bisericii atât de încercate: „Rămâneţi neclintiţi în credinţă, chiar dacă ar fi să fiţi crucificaţi ca Domnul nostru Iisus Hristos”.

d) „Irineu, episcop de Lion, şi unul din cei mai distinşi teologi ante Niceeni, bărbat cu o vastă cultură, cu lucrări de teologie deosebit de valoroase, este cel mai des citat de Eusebiu şi de alţi istorici şi teologi mai târzii. Este originar din Smirna sau din împrejurimi. Într-o scrisoare către un prieten, povesteşte că îşi aminteşte foarte bine de Policarp şi de învăţăturile lui, ceea ce ne face să fixăm naşterea lui în jurul anului 140, şi educaţia în oraşul Smirna.

Irineu este studiat atent de teologia modernă, ca unul dintre scriitorii patristici cei mai valoroşi şi ca izvor de cunoaştere a istoriei şi vieţii bisericeşti din primele două secole. Ortodoxia doctrinei lui, viaţa lui curată, lupta lui îndârjită contra ereticilor, opera sa de creştinare a galilor din sud, echilibrul său în momente grele pentru biserică, şi rolul său important în diverse împrejurări ale istoriei vremii sale i-au creat o autoritate de prim ordin şi un prestigiu aparte.

Smirna – cetatea vieţii

Preţuirea sa deosebită se datorează şi originii sale orientale, el venind la Lyon din mediul Sfântului Policarp, la rândul lui ucenic al

apostolului Ioan. Marea sa valoare teologică şi irenică a consolidat definitiv această autoritate". A murit, foarte probabil, ca martir în anul 202, în timpul persecuţiei lui Septimiu Sever.

e) Pionius era un preot cult şi vestit prin sinceritatea cuvântului său, prin apărarea credinţei în faţa poporului şi a magistraţilor, prin încurajarea ce o da celor căzuţi de la credinţă în timpul persecuţiilor, prin îndrumările adresate celor din închisori. În timpul persecuţiei lui

Deciu (249 – 251), Pionius a suferit mai multe rânduri de torturi, plăgi făcute de cuie şi apoi a fost martirizat prin arderea pe rug.

Toate acestea sunt consemnate într-o lucrare intitulată: „Actele lui

22 Pionius", care se regăseşte într-o ediţie a lucrărilor lui Eusebiu.

Martiriul său are şi mai multă importanţă prin faptul că episcopul de

Smirna de la acea dată, Euctemon, apostaziase, acceptând să ofere tămâie.

5. Eroii

Este imposibil să redăm întreaga listă a martirilor din Smirna. De-a lungul veacurilor, ei au oferit o mărturie clară şi vie pentru credinţa lor în Iisus Hristos prin însăşi viaţa lor. Pe lângă cei enumeraţi în primele două secole, Biserica Ortodoxă a mai înscris pe lista sfinţilor următorii martiri: Atanasiu din Attalia (1653), Nicolas Karaman (1675), Dioscorus de Smirna (1763) şi Alexandru din Salonic (1794).

Scrisoarea evanghelistului Ioan către Biserica din Smirna descrie perfect perioada persecuţiilor imperiale păgâne. A fost o luptă acerbă: păgânismul, demascat şi ameninţat, a făcut tot ce a putut pentru a scăpa de creştini; iar ei, pătrunşi de iubirea lui Hristos, au învins prin credinţă, iubire, răbdare şi statornicie până la moarte.

Bine ar fi dacă creştinii de astăzi ar cunoaşte mai bine viaţa şi credinţa înaintaşilor lor din primele secole. Pentru un lucru, care nouă ni se pare mic, ei erau gata să moară; pentru nu singur cuvânt DA sau NU, oferit ca răspuns la întrebarea dacă eşti creştin, ei mergeau spre rug, sau erau liberi. O nebunie, vor spune mulţi, dar acesta era creştinismul adevărat! Aşa au învăţat ei de la Domnul lor:

„De aceea, pe oricine Mă va mărturisi înaintea oamenilor, îl voi mărturisi şi Eu înaintea Tatălui Meu care este în ceruri; dar de

orişicine se

Scrisorile Apocalipsei va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda şi Eu înaintea Tatălui Meu care este în ceruri".

Iar creştinii de atunci L-au mărturisit cu drag; acelaşi Tertulian spunea pe la începutul sec. III: „Suntem de ieri şi am umplut toate ale voastre: oraşele, insulele, locurile întărite, municipiile, târgurile, chiar castrele, palatul, senatul, forum; nu v-am lăsat decât templele".

Apologeţii creştini, care au luat apărarea necredinţei cu mult curaj, şi de multe ori, cu preţul vieţii lor, au subliniat şi alt scop al mărturiei de credinţă pe care o dădeau: „Socotiţi că toate acestea le spunem în interesul vostru; căci noi, atunci când suntem cercaţi, am putea să tăgăduim că suntem creştini. Dar noi nu voim să trăim ca nişte mincinoşi; ci, plini de dorul de viaţa cea veşnică şi curată, ne silim să ducem o viaţă laolaltă cu Dumnezeu, părintele şi Creatorul tuturor. „25

Creştinii au fost persecutaţi crunt timp de aproape 250 de ani. Deşi persecuţia nu a fost continuă, ea a ţinut mai mult de jumătate din perioada 64 – 313.

Primul act juridic pentru condamnarea creştinilor este din anul 64 d.Hr. şi e cuprins în formula: „Non licet esse vos – Nu este permis ca voi să existaţi". În timpul împăratului Commodus (181 – 192) se promulgă un decret al senatului sub formula: „Non licet esse chris-tianos – Nu este permis să existe creştini".

Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful spune clar în apologia sa: „Numai în ce ne priveşte pe noi, voi socotiţi numele nostru ca o suficientă dovadă, deşi, în ceea ce priveşte numele, aţi avea datoria să pedepsiţi mai degrabă pe cei ce ne acuză. Suntem învinuiţi că suntem creştini… Dacă însă, cineva mărturiseşte că este creştin, voi fi pedepsiţi numai pe mărturia lui".

Pedepsele erau foarte variate: cei nobili erau deportaţi, iar cei de jos erau decapitaţi; în ambele cazuri li se conlâscau averile. Erau şi arderea pe rug, răstignirea (moarte infamă) sau aruncarea la fiare în circuri şi arene. Se insista mult pentru renunţarea la credinţă, de aceea erau supuşi la chinuri, bătăi şi alte metode crude, pentru a-i forţa să-şi renege credinţa. Cei ce renegau credinţa primeau un act doveditor.

„Puterile pământului şi ale iadului s-au aliat împotriva lui Hristos, în persoana urmaşilor Săi. Păgânismul a prevăzut că, dacă Evanghelia va birui, templele şi altarele lor vor fi îndepărtate, şi de

aceea şi-a concentrat forţele pentru a distruge creştinismul. Au fost aprinse focurile prigoanei. Creştinii au fost deposedaţi de averi şi alungaţi din

Smirna – cetatea vieţii 71

case; un mare număr dintre ei şi-au pecetluit mărturia cu sângele lor. Nobil şi rob, bogat şi sărac, învăţat şi ignorant, au fost ucişi fără milă". 29

Marele scriitor creştin Tertulian se adresează romanilor, în una din apologiile sale, spunând cu ironie: „Dacă Tibru inundă câmpiile, dacă, din contră, Nilul nu se revarsă peste ogoare, dacă cerul nu plouă, dacă se cutremură pământul, dacă e foamete, dacă se iveşte vreo molimă, voi strigaţi îndată: Creştinii la leu! Christianos ad leonem! Atâţia la unul singur? Vă rog, înainte de Tiberiu, adică de venirea lui Hristos, câte nenorociri n-au lovit imperiu şi cetatea Romei?" 30

Apoi a intervenit cultul împăratului, iar refuzul creştinilor de a participa la cultul împăratului era socotiţi ca un act de impietate (sacrilegiu). Tertulian numeşte: „Crimen lesae religionis et divinitatis crimă de ofensă a religiei şi a divinităţii".

„Dar în secolul întâi, imediat după moartea lui Hristos, zelul credincioşilor trebuie să fi fost absolut sincer şi dezinteresat, întrucât era primejdios să te declari urmaş al Celui Răstignit, şi nu te aşteptai la nicio răsplată, decât doar în lumea cealaltă.

Creştinismul era o religie care întorcea cu tot dinadinsul spatele la tot ceea ce fusese ţinut în cinste de civilizaţiile precedente. Era o doctrină care mormăia un „NU" la tot ceea ce făcuse pe greci şi romani să exclame cu bucurie „DA".

„Pierderea tuturor binecuvântărilor pământeşti nu i-a putut sili să renunţe la credinţa lor în Hristos. Încercările şi prigoana erau doar paşi care-i aduceau mai aproape de odihna şi răsplata lor".

Ultima şi cea mai cruntă persecuţie a avut loc sub Diocleţian între anii '303 – 313. Vizionarul Ioan spusese cu peste două sute de ani mai înainte: „Şi veţi avea un necaz de zece zile". La această ultimă şi cea mai teribilă persecuţie şi-au dat concursul unii filosofi neoplatonicieni, în frunte cu Porfiriu, unii comandanţi de oşti şi preoţii păgâni.

Împăratul a consultat oracolul lui Apollo din Milet Acesta a oferit un răspuns defavorabil creştinilor, şi, datorită acestei susţineri, s-a decretat cea mai dură lege: „nomen christianorum deleto" – numele

creştinilor să fie nimicit.

Mântuitorul ştia prin ce vor trece, şi, aşa cum s-a îngrijit de ucenicii Săi în noaptea crizei, a pregătit şi pentru ucenicii din Smirna un cuvânt de îmbărbătare şi sprijin: „Fii credincios până la moarte şi-ţi

Scrisorile Apocalipsei voi da cununa vieţii!" Câtă inspiraţie a adus acest verset poporului persecutat al lui Dumnezeu! Cu aceste cuvinte pe buzele lor, milioane de oameni s-au dus la moarte. Poate că Dumnezeu nu vede întotdeauna nimerit să înlăture încercarea, dar El însuşi. Se angajează să ne susţină şi ne făgăduieşte viaţa veşnică.

Pe data de 24 februarie 303 s-a dat primul edict pentru nimicirea creştinilor, iar până în primăvara anului 304 au mai fost emise alte patru edicte de persecuţie. Se poruncea ca toţi creştinii să aducă sacrificii zeilor, iar cei ce refuzau să fie pedepsiţi cu moartea. În acest timp au murit foarte mulţi creştini, printre care şi cei trei martiri de la Cernavodă.

La începutul anului 313, Constantin cel Mare dă edictul de toleranţă de la Milan: „De mortibus persecutorummoarte persecutorilor" – care are o importanţă epocală. Trecuseră exact zece ani, după cum spusese solia către Biserica din Smirna. Aşteptăm cu nerăbdare ziua când Mântuitorul nostru să împlinească făgăduinţa Sa şi să ne întâlnim cu toţi aceia care au suferit pentru El!

6. Martorii

Ori de câte ori citesc sau aud mărturia acestor creştini din primele secole, îmi plec capul de respect şi ruşine. Ei trăiau plini de convingerea că Iisus cel răstignit este viu. Ei D simţeau aproape de ei în suferinţă. Ei mergeau cântând spre moarte, convinşi că vor primi cununa vieţii. Nu-şi puteau permite să spună vreo minciună, să întindă, măcar o dată, mâna pentru a presăra tămâie pe vreun altar sau să facă vreo altă faptă contrară legii iubirii, rostită de Mântuitorul lor.

Avem oare dreptul să ne numim urmaşii lor? Avem oare dreptul să purtăm numele lor în timp ce minciuna, hoţia, blasfemia, ura, trădarea se lăfăie din plin în viaţa noastră?

Nu aveau biserici, podoabe, icoane sau alte obiecte de valoare, dar aveau credinţă! O veche zicală spune: „Când bisericile erau din pământ, sfinţii erau din aur, dar când bisericile au ajuns să fie din aur, sfinţii sunt din pământ!" Putem numi aceasta creştere, desăvârşire, atingerea staturii lui Hristos?

Din toate cele şapte biserici, Smirna este prima căreia nu i se

adresează niciun reproş. Martorul Credincios o elogiază: „Ştiu necazul tău şi sărăcia ta, şi batjocurile tale…”

Smirna cetatea vieţii

Dintre toate darurile pe care Hristos le oferă urmaşilor Săi, darul de a suferi alături de El este cea mai înaltă cinste. Oare numai prin persecuţie se poate curaţi şi sfinţi Biserica lui Hristos? în faţa istoriei perioadei şi Bisericii Smirna, fiecare creştin sincer are să-şi pună serioase întrebări!

Privind de pe înălţimea cetăţii Kadifecale, căutam să văd vreo biserică creştină! Prin toate oraşele pe unde am trecut n-am întâlnit nici urmă de creştin, cu excepţia ruinelor antice. Cu o deosebită satisfacţie, Interlocutorii mei mahomedani îmi arătau semnul: „l-am ras”! Cei mai în temă mi-au spus: „În Izmir mai sunt creştini!” Cum să-i găsesc în imensitatea acestei metropole?

Am ajuns cu greu la o biserică, nu mai avea turn, ci numai o mică formă, ca o pălărie înfundată pe urechi. Am intrat bucuros, dornic să fac cunoştinţă cu un frate al meu în Hristos. Când să deschid uşa am fost fluierat de un om al ordinii şi percheziţionat ca un terorist.

Am perseverat, şi, după multă căutare, am ajuns la altă biserică, dar aceeaşi privelişte… Din spatele porţii, mi-a răspuns cu timiditate intendentul şi soţia lui. Cu greu mi-au permis să vizitez biserica. Am aflat că între 10 şi 20 de persoane erau creştinii care frecventau această biserică. Cu toate insistenţele, n-am putut afla dacă ei erau sau nu creştini!

Ne-am despărţit cu durere în suflet, în timp ce în minte persista tabloul unei femei, cu o coroană de stele pe cap, pe care l-am văzut în biserică. Mi-am adus aminte de făgăduinţa pe care Iisus le-a făcut-o creştinilor din Smirna: „Fii credincios până la moarte şi-ţi voi da cununa vieţii!”

7. Epilog

Era în toamna anului 1922. Trupele greceşti se retrăgeau în dezordine din faţa forţelor turceşti victorioase. Lăsând în urmă tunuri, căruţe şi altă tehnică de luptă, soldaţii se grăbeau să apuce vreun vapor, care să-i scape de măcel. În urmă se vedeau deja flăcările nimicitoare. Rând pe rând, cartiere întregi au căzut pradă pârjolului nimicitor!

Oamenii trăiau acest tablou apocaliptic cuprinşi de groază. Trăiseră în istoria lor multe nenorociri, dar aceasta le întrecea pe

toate. Prinşi ca într-un cleşte, îi mai despărţeau doar câţiva km între viaţă şi moarte. Înghesuiţi pe ţărmul mării, priveau cum ultimele vapoare îmbiircă trupele, care au reuşit să se retragă.

Scrisorile Apocalipsei

„Pe noi cine ne va salva”? strigau disperaţi creştinii! Clădirile şi bisericile lor erau pradă focului. Strigătele disperate spuneau că măcelul a început. Câţiva fugari au adus trista veste că mitropolitul a fost martirizat., iar fraţii lor, care i-ar fi putut apăra, se îndepărtau cât mai repede posibil de ţărmul infernului.

„Pe noi cine ne scapă?” îngrozitoare situaţie! Doar smirnienii cunoşteau cel mai bine acest strigăt de ajutor şi răspunsul dorit! îngenuncheaţi pe ţărm, s-au unit, pentru nu ştiu a câta oară, spre a cere Tatălui ceresc: „Doamne scapă-ne!”

Departe de ochii lor, se petrecea o altă luptă: Un tânăr consul american, după ce şi-a pus la adăpost familia, a rămas pe terenul de luptă, adresând apeluri guvernului grec să intervină. Zeci de vapoare se aflau în Marea Egee, şi acţionând urgent, ar fi evacuat populaţia civilă. Dar guvernul ezita! Disperat, tânărul consul mai face un ultim apel:

„Dacă până la ora cinci dimineaţa nu interveniţi, voi spune lumii întregi că guvernul Greciei nu vrea să-şi salveze compatrioţii!”

A sosit răspunsul: Tânărul consul primeşte funcţia de amiral al flotei greceşti, şi poate întreprinde orice acţiune de salvare a populaţiei, cum socoteşte de cuviinţă. În ultima clipă, a reuşit să îmbarce mulţimi de oameni, lăsând în urmă un oraş fumegând şi peste 50.000 de victime!

Această experienţă tristă, din istoria zbuciumată a creştinismului, îmi aminteşte de un alt moment dramatic petrecut în cer:

„Şi am văzut în mâna dreaptă a Celui ce stătea pe scaunul de domnie, o carte scrisă pe dinăuntru şi pe dinafară, pecetluită cu şapte peceţi. Şi am văzut un înger puternic, vestind cu glas tare: Cine este vrednic să deschidă cartea şi să-i rupă peceţile? şi nimeni, nici în cer, nici pe pământ, nici sub pământ, nu putea să deschidă cartea, nici să se uite în ea. Şi unul din bătrâni mi-a zis: „Nu plânge! Iată! Leul din seminţia lui Iuda, Rădăcina lui David, a biruit să deschidă cartea şi cele şapte peceţi ale ei”.

„Şi în mijlocul scaunului de domnie şi a celor patru făpturi vii şi

în mijlocul bătrânilor, am văzut stând în picioare un Miel. Părea înjunghiat şi avea şapte coarne şi şapte ochi… El a venit şi a luat cartea din mâna dreaptă a Celui ce stătea pe scaunul de domnie. Când a luat cartea, cele patru făpturi vii şi cei douăzeci şi patru de bătrâni s-au aruncat jos înaintea Mielului… Şi cântau o cântare nouă, zicând: Vrednic eşti Tu să iei cartea şi să-i rupi peceţile, căci ai fost *însmirna – cetatea vieţii* junghiat şi ai răscumpărat pentru Dumnezeu, cu sângele Tău, oameni din orice seminţie, de orice limbă, din orice popor şi din orice neam".

Vântul continua să sufle puternic peste apele învolburate ale golfului, în timp. ce norii desenau o lume fantastică pe cerul mediteranean de seară. De aici de pe ţărm, antica fortificaţie apărea ca o coroană pe înălţimea vârfului Pagus, împodobind oraşul. M-am despărţit de Smirna, recitând în minte cuvintele minunate ale vizionarului Ioan: „Ai răscumpărat pentru Dumnezeu oameni…!"

Îmi imaginam cum într-o zi, mult mai răvăşită de vânturile lumii, va apărea pe nori El, amiralul cerului, purtat de corăbiile veşnice, pentru a ne aduce coroana vieţii! Ce zi minunată va fi aceea! Iisus doreşte să fii şi tu printre aceia care se vor bucura de mântuirea Sa! El te aşteaptă să te alături Lui, cu credincioşia şi devotamentul pe care l-au avut creştinii din Smirna.

Note

1. Apocalipsa 2, 8 – 10

2. Bible Commenâary S.D.A: „voi. 7, Smirna

3. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churchs of the Apocalipse, Lycabettus Press, Atena, 1979, pag. 61

4. Ekrem Akurgal – Ancient civilization and ruins of Turkei, Istanbul, 1993, pag. 1 19

5. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 61

6. Ekrem Akurgal, idem „pag. 121

7. Ibidem, pag. 121

8. Ibidem, pag. 122

9. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 62

10. Ekrem Akurgal, idem, pag. 122

11. Ibidem, pag. 119

12. Apocalipsa 2, 9

13. Florentina Cazan – Cruciadele, Biblioteca Academiei Române, 1990, pag. 78

14. Ibidem, pag. 174
15. Bible Commentary S.D.A., vol. 7, Smirna
16. Apocalipsa 2, 9.10
17. Fapte 19, 1
18. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 63
19.1. Rămureanu – Istoria bisericească universală, vol. I, ed. 1975, pag. 79
20. Otto F.A. Meinardus, idem, pag. 64 – 65
21. Preot dr. Ioan G. Coman – Patrologie, ed. 1985, pag. 16 – 17
22. Ibidem, pag. 492
23. Matei 10, 32.33
24.1. Rămureanu – idem, pag. 110
Scrisorile Apocalipsei
25. Apologeţi de limbă greacă, ed, 1980, pag. 29 26.1. Rămureanu – idem, pag. 75
27. Ibiddem, pag. 75
28. Apologeţi de limbă greacă, ed. 1980, pag. 27
29. E.G. White – Tragedia Veacurilor, ed. 1981, pag. 33 – 34 30.1. — Rămureanu – idem, pag. 72
31.1. Rămureanu – idem, pag. 73
32. Henrick van Loon – Istoria artelor, ed. 1944, pag. 164
33. E.G. White – idem, pag. 35 34.1. Rămureanu – idem, pag. 92
35. Roy A. Anderson – Desfăşurând cartea Apocalipsei, pag. 28
36. Apocalipsa5, 1 – 9
Statuia lui Flavius Damianus Muzeul arheologic Izmir
Capitolul V
*tefete** *Zn* + firme*tiA4 c*ă
1. Pietrele lepădate

Primul meu contact cu lumea Apocalipsei a fost la Pergam, deoarece este cel mai nordic oraş din cele şapte şi cel mai aproape de noi. Emoţionat şi nerăbdător, necunoscând limba şi rânduielile gazdelor, mă întrebam: „Cum voi găsi ruinele antice?" Nici n-am apucat să intru în oraş şi privirea mi-a fost atrasă de un vârf înalt, ce domina oraşul, şi pe care puteam să disting coloane, ziduri şi alte frânturi de clădiri vechi.

„Iată, acolo este anticul Pergam!", am strigat plin de bucurie. Păstrându-mi direcţia spre acel vârf, din partea opusă a oraşului, am ajuns repede la baza lui, unde un indicator turistic a rezolvat cu

uşurinţă restul orientării.

Drumul urcă în pantă, înconjurând cu exact 360 de grade vestita Acropolă a Pergamului, înaltă de aproximativ 300 de metri. În partea opusă, te întâmpină oglinda veselă a unui lac de acumulare, care rămâne mult mai jos faţă de palatele regilor atalizi. Ruinele unui apeduct, capete de ziduri, fortificaţii întâlneşti pretutindeni în timp ce urci spre vârf. Nu numai că te impresionează, dar îţi pui fireasca întrebare: Cum au construit şi trăit acei oameni în acest cuib de vulturi?

Parcarea din faţa intrării în zona turistică este o splendidă terasă, de unde poţi admira actualul oraş Bergama, valea Caicusului şi până departe spre mare, de care ne mai despart 25 de km.

Pt-CA4 h>

Scrisorile Apocalipsei

Un mic centru comercial îţi oferă posibilitatea să cumperi vederi, hărţi, ghiduri turistice sau cărţi care tratează istoria şi cultura acestor teritorii. După Efes, este al doilea loc bun pentru documentare turistică şi pentru procurarea materialului necesar. Artizanatul local şi mult răspânditele chioşcuri cu Coca-Cola, apetitive şi dulciuri, completează tabloul unui mini-centru turistic.

Eram nerăbdător să pătrund în lumea antică. Abia acum aveam ocazia să fac diferenţa între cele citite şi cele văzute. Aflat în faţa monumentelor, în primul rând am fost cuprins de descurajare. Diferenţa dintre vis şi realitate este mare. Pietre roase de ploi şi acoperite cu licheni, ziduri dărâmate şi căzute printre spini, frânturi de coloane, capiteluri şi alte cioburi, abia zărite dintre ierburi, te descumpănesc!

Oare ce au fost acestea? Unde se găsea vestitul palat? Dar locul depozitării tezaurului? întrebări fireşti, cărora greu le poate găsi răspuns un turist obişnuit! îţi trebuie multă imaginaţie şi studii atente pentru a reconstitui din aceste frânturi gloria de altă dată.

Altele sunt curăţite, renovate şi refăcute, oferind o îmbinare de vechi şi nou, pentru a crea, cât de cât, un aspect plăcut şi o imagine mai clară. Capitelurile din vârfurile coloanelor stau ciuntite la baza temeliilor, iar plăcile cu inscripţii de pe frontispicii sunt înşirate pe jos, în faţa porţilor templelor. Sculpturile, care mai reprezintă vreo valoare, le poţi vedea doar în muzeu, iar cele mult prea deteriorate stau prin câte o magazie din şantierul arheologic.

E greu să te descurci într-un oraş antic, descifrând şi reconstituind clădirile şi modul de viaţă de mult apus. Ghidurile îţi oferă o orientare generală, indicatoarele descriu principalele obiective, iar ghizii, însoţiţi de grupuri compacte, explică, în principalele limbi, istoria şi fabulele trecutului.

Înaintam în spatele unui grup, pe drumul principal al oraşului. Lespezi mari de piatră, roase de timp şi generaţii, se scurgeau pe sub picioarele mele. Le priveam cu respect şi uimire! Vechimea lor le dădea adevărata valoare. Puteam parcurge acelaşi drum şi călcam pe urmele unor bărbaţi iluştrii: regi, filosofi sau apostoli! Eram atât de aproape de înţelegerea modului lor de viaţă! Gustul şi rafinamentul, cultura şi religia mai răzbat până şi azi prin aceste pietre roase…

Întâlneşti o lume care te uimeşte, care a făcut din artă şi frumos un ideal, iar din plăceri şi orgoliu, un scop în sine. Istoria îi judecă, şi tot istoria îi laudă; iar viaţa lor rămâne o lecţie de istorie pentru posteritate!

Pergam – cetatea împărătească

Ascultam străduinţele ghidului de-a explica, într-o limbă străină lui, istoria celui mai important monument de pe Acropole. Acum, trei cedri uriaşi umbreau ruinele fundaţiilor. Nimic nu-ţi putea spune că aici s-a ridicat cândva faimosul Altar al lui Zeus. Ghidul se străduia să clădească în imaginaţia noastră faimosul edificiu. Insista că pietrele altarului, vestitele frize şi sculpturile originale, sunt astăzi în muzeul din Berlin, care poartă numele oraşului – Pergamon. De asemenea făcea o mare pledoarie pentru returnarea obiectelor de valoare istorică.

Probabil că, din cauza exprimării defectuoase, turiştii occidentali nu înţelegeau ce zice… sau se făceau că nu înţeleg. Câte tragedii s-au întâmplat pentru că unii n-au priceput sensul istoriei sau l-au priceput prea târziu! Cât sânge a curs pentru că unii n-au înţeles când trebuia valoarea unui cuvânt adresat lor! Cu lacrimi în ochi, Iisus S-a adresat unui alt mare oraş:

„Dacă ai fi cunoscut şi tu, măcar în această zi, lucrurile care sunt pentru pacea ta!… te vor face una cu pământul, pe tine şi pe copiii tăi, din mijlocul tău; şi nu vor lăsa în tine piatră pe piatră, pentru că n-ai cunoscut timpul cercetării tale”.

Aşa se face că un inginer german a adunat plăcile cu vestitele frije ale Altarului lui Zeus din zidul de apărare al cetăţii, ridicat de

bizantini, şi au reconstruit întregul monument la Berlin, cu pietrele re-folosite de alţii în fortificaţii militare şi dispreţuite de ultimii, ca fiind lipsite de importanţă.

Din nefericire, mulţi au acţionat aşa, cu valori mult mai mari decât frizele Altarului, fapt ce L-a determinat pe Domnul Hristos să rostească avertizarea: „Piatra pe care au lepădat-o zidarii a ajuns să fie pusă în capul unghiului… De aceea vă spun, că împărăţia lui Dumnezeu va fi luată de la voi şi va fi dată unui popor care va aduce roade cuvenite".

2. Istoricul oraşului a) începuturile – Istoria Pergamului nu este atât de veche ca cea a Efesului, şi nici atât de lungă ca cea a Smirnei. El a strălucit, cu toată intensitatea, în perioada elenistică şi romană. În acele zile, a avut bărbaţi renumiţi şi politicieni abili, care au folosit toate ocaziile, pentru a face din Pergam „un loc înalt", o „cetate împărătească".

Scrisorile Apocalipsei

Mergând spre origini, mitologia acordă cinstea întemeierii oraşului nepotului lui Ahile, care se numea Pergamos. Alţii susţin că numele derivă de la cuvântul „Pergamons", modificat în primele secole în Pergamon, iar mai târziu, de către turci, în Bergama. În vechile limbi anatoliene înseamnă „loc înalt" sau „castel".

În timpul stăpânirii persane, Pergamul a fost cuprins în satrapia Lidia şi provincia Misia. În nord se întinde Helespontul, în sud – Ionia, iar spre răsărit se află la limita dintre Misia şi Lidia. S-a răsculat de două ori împotriva stăpânirii persane, dar fără succes: o dată prin Xenofon, în 399, iar apoi prin Orontes, în 362 î.Hr.

b) Perioada elenistica. Pergamul a fost printre primele oraşe eliberate de Alexandru cel Mare de sub dominaţia persană, în anul 334 î.Hr. El a încredinţat administrarea oraşului unei femei, Barsine, văduva unui comandant persan. Se spune că Heracles, care a domnit în Pergam în 310 î.Hr., era fiul lui Barsine cu Alexandru.

Lisimah, unul din cei patru generali care au rămas în lupta pentru împărţirea imperiului lui Alexandru, a sesizat poziţia strategică a Pergamului. În timp ce Seleucos s-a fixat în Siria, Ptolemeu în Egipt, iar Casandru în Macedonia, Lisimah s-a oprit pe coasta de vest a Ana-toliei, făcând din Pergam capitala sa. Cu siguranţă că exista deja pe Acropole o puternică fortăreaţă şi ziduri de apărare, deoarece a ales acest loc pentru a depozita tezaurul lui Alexandru, în valoare de 9.000

talanţi de aur.

Lisimah a stăpânit Pergamul 20 de ani, între 301 – 28 lî.Hr., şi a încredinţat paza tezaurului unui comandant demn de încredere, Filetairos.

În cele din urmă, acesta l-a trădat şi a chemat pe Seleucos să-l atace pe Lisimah, promiţându-i comoara. Lisimah a căzut în luptă, iar Filetairos a refuzat să-i mai dea ceva lui Seleucos. Cu aurul care i-a rămas şi-a întărit oraşul şi a organizat o bună armată. El este cel care va pune bazele Regatului Pergamului (283 – 133 î.Hr.).

Deoarece n-a avut urmaşi la tron, Filetairos s-a asociat cu fraţii săi: Eumenes şi Attalos. În timpul acestui regat a fost o armonie perfectă între fraţii acestei familii a Attalizilor. Tit Liviu spunea: „Regatul Pergamului „s-a clădit pe armonia frăţească, deoarece: un frate purta numele de rege, dar toţi fraţii conduceau".

După moartea lui Filetairos (263 î.Hr.), Antioh, regele regatului Seleucid, a refuzat să-l recunoască pe Eumenes I (263 – 241) ca succesor

Pergam – cetatea împărătească al Regatului Pergamului. El a pornit război, pretinzând comoara care le-a fost promisă. Antioh a fost înfrânt şi ucis în luptă, astfel că Regatul Pergamului s-a extins mult, ocupând Sardesul. Pentru a fi în pace cu Regatul Galatenilor, un trib foarte războinic, le-a plătit tribut.

Eumenes I a fost un rege înţelept în timpul său, Pergamul a devenit un centru al artelor şi ştiinţei, dar cea mai importantă lucrare a fost educaţia deosebită pe care a dat-o viitorului rege.

Attalos I (241 – 197) a continuat politica înţeleaptă a înaintaşilor săi. El a refuzat să mai plătească tribut galatenilor, şi, în trei războaie succesive, i-a înfrânt atât pe ei, cât şi pe seleucizi, extinzându-şi şi con-solidându-şi domnia. Abia acum a fost recunoscut titlul de rege pentru domnitorii Pergamului din partea celorlalte puteri din Asia. Pentru meritele sale deosebite, Attalos I a fost numit „Soter", adică Mântuitorul.

În urma victoriilor împotriva galatenilor, acesta a început construcţia marelui Altar al lui Zeus, iar cetatea a fost înzestrată cu monumente impresionante. A fost un bărbat profund, atras de cultură şi artă.

Eumenes II (197 – 159) a urmat tatălui său întru totul. El a înfrânt o nouă coaliţie a galatenilor şi seleucizilor. Pergamul atinge

acum apogeul puterii şi splendorii sale, această perioadă fiind numită epoca de aur a Pergamului. Cei mai renumiţi oameni de cultură, istorici, filosofi, matematicieni, erau prietenii lui, fiind deosebit de mult preocupat de dezvoltarea artei şi culturii.

Acum s-a construit faimoasa bibliotecă din Pergam, care a avut peste 200.000 de volume, şi s-a terminat construcţia Altarului lui Zeus. Pergamul a devenit centrul cultural, artistic şi ştiinţific cel mai important din toată lumea elenistică. Toţi oamenii de artă, literatură, sculptură, arhitectură, dar şi matematicieni, astrologi şi buni meseriaşi au fost atraşi în acest centru, oferindu-li-se toate posibilităţile pentru a crea şi produce.

Eumenes II a construit şi lărgit Asclepionul, apoi a împrejmuit acropola cu un nou rând de ziduri. Cele mai multe monumente, care se văd astăzi în Pergam, au fost ridicate în timpul său.

Attalos II (159 – 138) este fratele lui Eumenes II şi i-a urmat la tron la moartea acestuia. În timpul vieţii, el fusese mâna dreaptă a lui Eumenes n. Romanii l-au ademenit să treacă de partea lor, promiţându-i coroana regală, dar a refuzat şi a rămas credincios fratelui său.

82 Scrisorile Apocalipsei

Preţuind atitudinea sa, poporul l-a numit" Attalos Filadelphos" – „fratele iubitor", iar Eumenes II a dat numele acestuia unui oraş, construit de ei, în amintirea acestei loialităţi.

În timpul său, datorită politicii expansioniste romane, Pergamul a avut de suferit. Regele Bitiniei, la îndemnul romanilor, l-a atacat, iar, atunci când s-au purtat tratativele de pace, romanii au fixat numărul armatei sale la 1.000 de soldaţi.

Attalos HI (138 – 133) a fost nepotul lui Attalos n. A purtat doar un scurt război cu regele Bitiniei. Era un om de ştiinţă, interesat de biologie, zoologie, peşti şi îşi petrecea timpul pe terenuri de experienţe şi în cercetări. Înţelegând jocul politic al timpului, el a lăsat prin testament, ca Regatul Pergamului să treacă în posesia Romei, predând coroana, tezaurul şi insignele regale, cu condiţia de a oferi oraşului şi teritoriului deplina libertate.

Aristonikos (133 – 130) a fost fratele vitreg al lui Attalos III care nu a vrut să respecte acest testament şi a început lupta cu romanii. În cele din urmă a fost înfrânt (130) şi dus la Roma, unde a fost omorât Astfel se încheie istoria Regatului Pergam.

Pergamul a atins cea mai înaltă treaptă a culturii, artei şi ştiinţei din lumea elenistică. Poate fi numit „steaua elenismului". Aici s-au adunat, datorită politicii înţelepte a regilor săi, cei mai vestiţi oameni de artă, cultură şi religie din acea vreme. Cele mai frumoase şi vestite clădiri s-au înălţat pe acropola oraşului. Deoarece teatrul avea 15.000 de locuri, conform obiceiului timpului, populaţia oraşului avea cel puţin 150.000 de locuitori.

Dacă Acropola Atenei era o incintă cu caracter pur religios, acropola Pergamului era dominată de clădiri publice, unde oamenii se puteau întâlni pentru afaceri, cultură, dar şi pentru religie.9

c) Perioada romană. Potrivit testamentului lui Attalos DI şi după înfrângerea lui Aristonikos, romanii au luat în stăpânire întregul regat şi au întemeiat provincia romană Asia, cu capitala la Pergam. În anul 129, au venit aici un consul şi zece senatori romani pentru a organiza noua provincie.

Când a fost vizitat de împăratul Octavian Augustus, acesta le-a acordat titlul de Neocoros, ceea ce le-a permis să construiască un templu în cinstea împăratului. Au mai primit încă o dată acest titlu din partea împăratului Traian. Nu atât de mult aspectul religios îi interesa.

Pergam – cetatea împărătească 83

cât prestigiul. Era o mare cinste să porţi acest nume, iar Pergamul se afla în concurenţă cu Efesul şi Smirna pentru întâietate, pe coasta de vest a Asiei. De aceea nu au precupeţit niciun efort pentru a câştiga favoarea împăraţilor romani.

Doar Templul lui Traian s-a mai construit pe Acropolă în perioada romană, restul a rămânând aşa cum s-a construit în perioada regatului elenistic.

d) Perioada bizantină. În epoca bizantină, Pergamul a pierdut din faima şi strălucirea trecutului. Ca dioceză eclesiastică, a aparţinut de patriarhia de Efes. În anul 347, Eusebiu, episcop al Pergamului, participă la sinodul de la Sardica (Sofia). Episcopul Dracontius al Pergamului a participat la dezbaterile sinodului de la Constantinopol, din anul 360. Filip al Pergamului a reprezentat dioceză să la cel de al-III-lea Conciliu Ecumenic de la Efes din 431.

La sinodul tâlhăresc din Efes, din 449, Eutropius al Pergamului a acceptat doctrina lui Euthihie, care susţinea că Domnul Hristos a avut numai o natură, şi, pentru anii următori, Pergamul a rămas un centru al cutihianismului.

De la mijlocul sec. al V-lea, biserica din Pergam s-a situat alături de cea din Alexandria într-o poziţie de împotrivire faţă de politica Romei şi a Bizanţului.

În ultima parte a sec. al VI-lea, în Pergam s-au aşezat foarte mulţi armeni, mulţi dintre ei având o atitudine teologică anti-romană. Cel mai renumit armean din Pergam a fost Bardanes, mai bine cunoscut ca Philippicus, care a devenit un distins general sub Justinian II şi chiar împărat (711 – 713) după asasinarea acestuia.

Între 716 – 717, Pergamul a fost ocupat de arabi, după a căror invazie nu şi-a mai putut reveni niciodată. Pentru refacerea zidurilor de apărare, bizantinii au folosit blocurile de pietre fasonate: basoreliefurile templelor şi Altarului lui Zeus. Tot în perioada aceasta, vestitul Templu egiptean – Serapeum, a fost transformat în biserică, cu numele Biserica Roşie.

În 1330, Pergamul a fost ocupat definitiv de către turcii otomani, comunitatea creştină de aici dispărând treptat. Marea Biserică Roşie a fost transformată din nou, acum în moschee, dar după câtva timp a fost părăsită în voia intemperiilor vremii.

Scrisorile Apocalipsei

3. Monumentele istorice

Sute de ani, anticul Pergam, cu vestitele sale clădiri, a fost complet dat uitării. Cel care a redescoperit oraşul de pe Acropole şi a început cercetări arheologice a fost inginerul Carl Humann; el lucra la construcţia căii ferate Istanbul-Izmir, când un muncitor i-a adus un fragment din frizele Altarului. Acesta a dus fragmentul la Berlin şi l-a arătat unui specialist de la Muzeul de Antichităţi, Alexander Conze. Înţelegând valoarea obiectului, ei au întreprins demersuri pe lângă administraţia otomană şi în anul 1877 s-au început săpăturile la Pergam. Cele mai multe din obiectele descoperite au fost transportate la Berlin, unde s-a reconstruit un nou oraş – Pergamon. Acest muzeu inedit cuprinde două monumente originale de mare valoare: Poarta zeiţei Iştar din Babilon şi Altarul lui Zeus din Pergam.

Astăzi, anticul Pergam este un punct turistic foarte vizitat, vechile monumente înscriindu-se pe un traseu turistic ce urmăreşte străzile vechiului oraş.

Pornind de la poarta de intrare, mai avem de urcat puţin până în vârful Acropolei. În dreapta, te întâmpină frânturi destul de mari şi masive, care au aparţinut palatului regal al Attalizilor. A fost o

construcţie ciudată, multe din camere nu aveau ferestre, fiind complet întunecate. Iluminarea se făcea doar printr-un perisu Tşi prin coridoare.

Arsenalul se află chiar în vârful muntelui şi este alcătuit din cinci corpuri de clădiri, dispuse aproape paralel. Este cea mai veche construcţie militară de acest fel şi a fost folosită ca depozit de tehnică militară. Romanii au copiat acest model şi l-au reprodus în castrele lor militare.

Apeductul, al cărui punct terminus este lângă arsenal, aducea apa din munţi, de la o distanţă de 44 km prin trei conducte din ceramică, la o presiune de 20 de atmosfere, cu un debit de 45 litri pe secundă.

Templul lui Traian se află pe partea vestică a muntelui şi este clădirea care domină întreaga Acropole. Prin cele câteva coloane care au fost reconstruite, el se poate vedea de la mulţi km înainte de a ajunge la Pergam.

Deoarece nu mai era loc pentru o nouă construcţie pe Acropole, arhitecţii timpului au amenajat o terasă artificială, de 68 – 58 m pe panta înclinată a muntelui, cu ziduri, piloni şi bolţi, a căror înălţime maximă are 23 m. Templu] propriu-zis, construit pe această terasă.

Pergam – cetatea Împărătească avea bx9 coloane corintice, iar în interior adăpostea statuia lui Traian şi Hadrian, deoarece a fost terminat în periada de domnie a lui Hadrian.

Templul zeiţei Atena este situat pe o terasă de deasupra Teatrului. Este cel mai vechi templu cunoscut din Pergam şi a fost construit din 6 x 10 coloane dorice. Regii attalizi au adăugat două rânduri de coloa-ne-galerii (stoa). Din toate aceste construcţii, n-au mai rămas în prezent decât urmele temeliilor.

Biblioteca, potrivit celor spuse Strabon, se găsea în imediata apropiere a galeriei nordice a Templului Atenei. Clădirea a fost construită de Eumenes II şi avea patru încăperi, sala de lectură având 13 x16 m, şi 6 m înălţime. Zidurile erau duble, cu spaţii de aerisire între ele, pentru a proteja cărţile de umiditate. Surse antice susţin că biblioteca avea 200.000 de volume, ceea ce implică existenţa unor clădiri adiţionale.

Când Egiptul a impus interzicerea exportului de papirus, Pergamul a inventat un nou material de scris, fabricat din piei de animale tinere, şi a luat numele de „pergament”. Dar vechea rivalitate

culturală dintre Alexandria şi Pergam a continuat, şi Cleopatra, asemeni Irodiadei, îi cere lui Antonius cărţile din Biblioteca din Pergam. Acest dar n-a îmbogăţit pentru mult timp Alexandria, dar a sărăcit Pergamul şi cultura omenirii.

Heronul – cultul eroilor. În epoca elenistică, eroii erau omagiaţi chiar şi după moartea lor. Ei se purificau în timp de păcatele lor şi li se atribuiau calităţi supranaturale, ca unor zei. Templele numite „Heron" (eroi) erau locurile unde li se aduceau închinare… Se poate observa o foarte mare asemănare între cultul eroilor elenistici şi acela al sfinţilor şi martirilor creştini din perioada imediat următoare.

Altarul lui Zeus, fără îndoială cea mai importantă construcţie religioasă de pe Acropole, se află situat pe o platformă mai joasă, din imediata vecinătate a Templului Atenei. A fost ridicat în perioada de aur a Regatului Pergam, după înfrângerea definitivă a galatenilor, pentru a comemora gloria victoriei.

Platforma este de 70 x 77 m. Construcţia propriu-zisă este formată din trei părţi: Crepidoma – cinci rânduri de trepte care înconjoară edificiul; Frizele – care sunt sculptate pe construcţie masivă de piatră; măsoară 2, 3 m înălţime şi se întind pe o lungime de 120 m, înconjurând pe trei laturi edificiul. Tema principală a frizelor redă victoria

Scrisorile Apocalipsei zeilor din Olimp împotriva uriaşilor şi a puterilor întunericului. O galerie de coloane dorice înconjoară monumentul pe toată lungimea frizelor, formând a treia parte a construcţiei.

În partea de vest, un număr de 20 de trepte te conduc spre centrul incintei sacre, unde este altarul propriu-zis. Construit în întregime din marmură, cu dimensiunile de 34 x 36 m, acesta este flancat de trei cai. Grecii se închinau întotdeauna în faţa altarului, care se găsea, de regulă, înaintea Templului. În Pergam, altarul este o construcţie independentă, ce reuneşte într-o armonie perfectă arta şi religia.

Istoricul dr. Ekrem Akurgal comentează: „Altarul din Pergam nu numai că este un monument de o mare importanţă artistică şi mitologică, dar în acelaşi timp este şi un omagiu adus umanităţii, într-o foarte elegantă (frumoasă) manieră umană, angajându-se să reprezinte o victorie asupra unui duşman".

Sunt foarte multe monuniente, pe care nu avem spaţiu să le

enumerăm: Teatrul cu 15.000 locuri; Templul lui Dionisios; Templul Herei; Gimnazium – o imensă construcţie, întinsă pe trei terase succesive; incinta sacră a lui Demeter – rezervată în întregime femeilor; cele două Agore. Zidurile de apărare, ridicate în diferite perioade, porţiuni din străzile oraşului cu lespezile originale, părţi din sistemul de alimentare cu apă şi de canalizare întregesc tabloul antic al Pergamului.

Asclepionul – a fost centrul de sănătate cel mai vestit din antichitate. L-am putea compara cu una dintre cele mai vestite clinici moderne. Este situat spre vest de Acropole, la poalele dealurilor. Este legat de centrul oraşului roman prin Via Tecta, lungă de 820 m şi lată de 18 m, flancată de coloane şi statui.

Asclepionul propriu-zis este un patrulater cu dimensiunile de 110 x 130 m. Pe trei laturi este înconjurat de coloane ionice, care formează Stoa, iar pe a patra latură se găseşte poarta de intrare – Propileele, Templul lui Asclepion şi Sala de tratamente. În centrul acestei curţi interioare, se află trei temple: Apollo, Asclepios Soter şi Hygiena. De asemenea, erau clădirile-dormitoare, cele trei izvoare sfinte şi un coridor subteran, care conducea la sălile de tratament. În afara acestui patrulater, dar legat de el se afla teatrul, cu 3.500 locuri, de asemeni folosit pentru buna dispoziţie şi tratament.

Încă de la poarta de la intrare, te întâmpină o stelă cu doi şerpi, care îşi apropie capetele pe un platou. Un şarpe viu era păstrat într-un

Pergam – cetatea împărătească vas special, în templul lui Asclepion, acesta reprezenta pe zeul vindecării. „Cartea Genezei ne-a arătat cum Satana a făcut ca un şarpe să înşele pe Eva, apoi mai târziu, a reuşit să facă ca, însuşi instrumentul folosit ca amăgire, să fie venerat şi adorat”.

„Tocmai lucrul folosit de Satana să înşele pe Adam şi pe Eva a devenit, până la urmă, unul din cele mai sacre simboluri ale venerării soarelui. În loc ca şarpele să fie un simbol al Satanei şi al şireteniei, precum afirmă Biblia, şarpele a devenit simbolul Marelui binefăcător şi vindecător al omenirii. Şarpele a fost venerat ca dumnezeul vindecării şi restituitorul vieţii”.

Asclepionul era privit cu un deosebit respect. „Ei credeau că moartea (Hades) nu poate intra în Asclepion, ceea ce le crea pacienţilor un psihic bun, imediat ce păşeau pe porţile lui”. Oratorul roman Aelius Aristides a stat 13 ani în Asclepion, şi din scrierile lui

avem cele mai detailate informaţii. El spune că tratamentul consta în decodificarea mesajului primit de pacient în vis, din partea zeului-şarpe. Ei dormeau în camere subterane pentru ca zeul să poată veni la ei, iar preoţii-medici decodificau visele primite şi fixau tratamentul.

Tratamentul consta în: băi de apă şi nămol, plante medicinale, folosirea apei din cele trei izvoare sfinte, acte de cult la diferite incinte sacre din interior şi buna dispoziţie produsă la teatru.

Asclepionul, prin cultul său închinat zeului şarpe, un simbol clar al Satanei; Altarul lui Zeus, care este monumentul cel mai grandios al biruinţei omului; Heronul – un cult ridicat eroilor, deveniţi zei, toate sunt câteva motive serioase, pentru ca Ioan să numească Pergamul „tronul Satanei".

4. Creştinismul în Pergam

„Şi îngerului bisericii din Pergam scrie-i: „Iată ce zice Cel care are sabia ascuţită cu două tăişuri: Ştiu unde locuieşti: acolo unde este scaunul de domnie al Satanei. Tu ţii numele Meu şi n-ai tăgăduit credinţa Mea, nici chiar în zilele când Antipa, martorul Meu credincios, a fost ucis la voi, acolo unde locuieşte Satana".

Avem foarte puţine date despre începutul creştinismului în Pergam. Ştim doar că apostolul Pavel a trecut prin această parte, în cursul celei de a treia călătorii misionare. Probabil s-a oprit şi aici, încercând să ia contact cu comunitatea iudaică şi să le prezinte solia creştină.

Scrisorile Apocalipsei

„Potrivit lucrării „Constituţiile Apostolice", preaiubitul Gaiu, căruia Ioan îi adresează cea de-a treia epistolă, a fost primul episcop al Pergamului. El a fost urmat de Antipas, care a fost martirizat. Alţi comentatori susţin că numele este simbolic, fiind compus din două cuvinte greceşti, asemeni cuvântului Anti-Christ, şi înseamnă cineva care stă hotărât în credinţă împotriva tuturor încercărilor sau duşmanilor". 21

„Alţii văd în acest nume simbolul unei mişcări care se împotrivea dezvoltării ierarhiei eclesiastice; anti = împotrivă şi papa = părinte sau papă. Oricare ar fi semnificaţia numelui, Biserica a fost loială prin curajul ei. Şi cu adevărat era nevoie de curaj să se împotrivească tendinţelor populare, când creştinătatea apostaziată a secularizat religia, şezând, ca să zicem aşa, pe tronul imperiului

Roman".

De la mijlocul secolului al V-lea, Biserica din Pergam s-a situat alături de cea din Alexandria într-o poziţie de împotrivire faţă de politica Romei şi a Bizanţului.

Cele mai clare informaţii le avem din Epistola adresată de Ioan Bisericii din Pergam: „Dar am câteva lucruri împotriva ta: tu ai acolo nişte oameni care ţin învăţătura lui Balaam, care a învăţat pe Balac să arunce o cursă înaintea fiilor lui Israel, ca ei să mănânce din lucrurile jertfite idolilor şi să comită desfrânare. Tot aşa şi tu ai câţiiva care, de asemenea, ţin învăţătura Nicolaiţilor. Pocăieşte-te, decij altfel, voi veni la tine curând şi Mă voi război cu ei cu sabia gurii Mele".

Pergamul şi Tiatira sunt singurele biserici care sunt elogiate şi mustrate, în acelaşi timp; au aspecte pozitive şi au atitudini de compromis. Pergamul este elogiat pentru statornicia credinţei, care a mers până la martiriu, dar este criticat pentru acceptarea învăţăturii lui Balaam şi a Nicolaiţilor.

Învăţătura lui Balaam a reprezentat ultima încercare de a stopa călătoria vechiului Israel spre Ţara Făgăduinţei. Dacă n-a reuşit prin magie, atunci a încercat prin viclenie: a atras poporul, mai ales tineretul la o mare sărbătoare cu jertfe şi dansuri şi în felul acesta Israel şi-a atras dezaprobarea lui Dumnezeu şi 24.000 de oameni au murit chiar la hotarele Canaanului.

La fel s-a întâmplat şi în creştinism. După două secole şi jumătate de umilinţă şi persecuţie, în loc să dispară, biserica s-a dezvoltat. De aceea duşmanul a schimbat tactica. Biserica a fost oficializată, apoi a devenit religie de stat şi a primit, pe lângă posesiuni materiale, şi

Pergam – cetatea împărătească puterea politică. Străduindu-se să facă faţă noii poziţii sociale, biserica a trebuit să se acomodeze standardelor lumii. Acest lucru nu s-a produs repede şi nici cu uşurinţă. A fost o perioadă frământată şi agitată, cu multe sinoade locale şi ecumenice, dar, în final, biserica a devenit o instituţie care rivaliza cu imperiul.

Constantin cel Mare (306 – 337). O nouă epocă se deschide în faţa bisericii prin Decretul lui Constantin, din ian. 313: „De mortibus persecutorum". Mare conducător, bărbat înţelept şi politician abil, el foloseşte religia creştină pentru a salva imperiul din marele colaps ivit după retragerea lui Diocleţian. Mai întâi, face din creştinism „religia

licita" (religie liberă); apoi, prin al doilea decret imperial din 321, generalizează ca zi de odihnă săptămânală – duminica.

„Constantin a ajuns la concluzia că o unificare a tuturor religiilor ar fi o contribuţie de mare valoare pentru unitatea şi stabilitatea imperiului. El însuşi un adorator al Soarelui, în forma lui Apollo, era dispus să recunoască pe Iisus Hristos ca pe încă o manifestare a zeităţii soarelui. Pe temeiul unor anumite asemănări între biserică şi păgânism, care se produseseră prin împrumuturi reciproce, a intuit că poate alcătui un cult imperial al soarelui, unificat. Întrucât pe vremea aceea mulţi creştini foloseau duminica (ziua soarelui), pentru cult, de mai bine de un veac şi jumătate, şi întrucât adoratorii soarelui apucaseră să folosească pentru acelaşi scop ziua întâi a săptămânii, Constantin a emis prima lege duminicală (321), cerând oamenilor să se abţină de la lucru în ziua aceea".

Este adevărat că politica religioasă inaugurată de Constantin cel Mare a avut şi unele urmări defavorabile asupra bisericii. împăraţii s-au amestecat în problemele religioase, ba chiar şi-au impus uneori voinţa. Interesul, curentul general, uşurarea intrării în biserică, i-au adus la creştinism pe mulţi, care nu erau de calitatea sufletească a vechilor creştini. Au pătruns în creştinism oameni cu superstiţii păgâne şi cu moravuri lumeşti, iar nivelul general al vieţii morale a scăzut".

Secolul al IV-lea s-a caracterizat printr-un echilibru fragil între creştinism şi păgânism. Ambele religii erau libere, ambele făceau eforturi disperate: păgânii pentru a supravieţui, iar creştinii pentru a se impune. Două moduri de viaţă, două filosofii diferite îşi disputau acum întâietatea prin arta convingerii şi puterea argumentelor.

Împăraţii romani, deşi favorabili creştinismului, au păstrat titlul de „Pontifex Maximus" până când Teodosie cel Mare a renunţat la el, în 379.

Scrisorile Apocalipsei

Apoi, împăraţii romani au interzis ritualurile nocturne ale magiei şi ale manticii; după câtva timp au fost interzise toate practicile păgâne, cu excepţia sacrificiului tămâierii.

Spre sfârşitul secolului, acţiunile antipăgâne au fost mai puternice şi precise: preoţii au fost privaţi de toate beneficiile acordate de stat; fecioarele vestale au fost desfiinţate, statuia zeiţei Victoria, din Curia Senatului, a fost îndepărtată, iar cei care au fost creştini şi s-au

întors la păgânism au fost lipsiţi de dreptul de moştenire.

O încercare de reînviorare a păgânismului a făcut-o împăratul Iulian Apostatul (361 – 363). El a redat templelor păgâne toată libertatea şi toate privilegiile materiale şi a scris cărţi împotriva creştinilor, prin care îi ironiza. A murit în urma rănilor pricinuite în război, rostind cuvintele: „Ai învins, Galileene!" 27

Acţiunea cea mai puternică în favoarea creştinismului a avut-o Teodosie cel Mare (379 – 395). El este al doilea Constantin pentru creştinism pentru că, la fel ca acesta, şi el emite decrete cu caracter religios. Prin edictul din 28 februarie 380, reînnoit la 10 ianuarie 381, se spune:

„Trebuie să se adopte pretutindeni numele singurului şi adevăratului Dumnezeu şi să se respecte credinţa Niceană, păstrată de înaintaşi, aceasta fiind adevărata religie. Se poate spune, pe drept, că Teodosie cel Mare este creatorul Imperiului Roman Creştin".

Printr-un alt decret al împăratului, din anul 386, toate templele din Asia şi Egipt au fost închise, iar din 392, orice sacrificiu păgân a fost interzis.

Arcadiu (395 – 408), fiul lui Teodosie, a dat o poruncă prin care toate chipurile zeilor să fie distruse; astfel mari capodopere ale sculpturii antice au fost mutilate sau încorporate în zidurile cetăţilor bizantine.

Marcian (450 – 457) a fost primul împărat care a primit coroana din mâna patriarhului de Constantinopol, obicei păstrat până la căderea imperiului în 1453.

Justinian I (527 – 565) atinge apogeul intervenţiei imperiale în problemele bisericii: „Justinian I s-a amestecat până în cele mai mici amănunte în rânduielile bisericii şi a căutat să-şi impună părerea chiar şi când era vorba de dogme şi de cult El a emis mai multe edicte referitoare la credinţă, a condus adunări bisericeşti, a compus tratate teologice şi chiar cântări religioase. În istoria raporturilor dintre biserică şi stat, epoca împăratului Justinian I poate fi considerată drept

Pergam – cetatea împărătească una în care capul încoronat a exercitat cea mai mare influenţă asupra vieţii bisericeşti".

5. Tradiţie şi continuitate

Spre deosebire de Efes, care şi-a dezvoltat viaţa religioasă în jurul unui singur zeu – Artemis, la Pergam s-au adunat principalele zeităţi ale orientului. Egiptenii au construit un foarte mare templu

dedicat lui Serapis, zeul egiptean al vindecării, al cărui corespondent grec era Asclepion. Babilonienii au găsit în Pergam un loc ideal pentru continuarea cultului lor, după distrugerile suferite în timpul lui Xerxe.

„Caldeenii învinşi au fugit în Asia Mică, stabilindu-şi centrul lor cultural la Pergam şi aducând totodată cu ei din Babilon, Paladiul, o piatră cubică rituală, salvgardarea lor. Aici, fiind independenţi şi în afara controlului statului, şi-au continuat ritualurile religiei lor. Astfel Pergamul a devenit tronul sistemului satanic al tainelor babiloniene, care mai târziu a fost transferat la Roma".

Sincretismul religios a fost elementul important al elenismului. Aici, la Pergam, el şi-a atins apogeul. Astrologia, ai cărei specialişti erau babilonienii, şi-a continuat activitatea şi aici, alături de zeităţile mitologiei greceşti. Formule sacre, poziţiile stelelor, erau studiate şi folosite pentru a prezice viitorul.

Attalos I s-a folosit de practica babiloniană a cercetării ficatului, pentru pregătirea războiului: „Căci împăratul Babilonului stă la răscruce, la capătul celor două drumuri, ca să ghicească: el scutură săgeţile, întreabă terafimii şi cercetează ficatul".

„Văzând că moralul soldaţilor săi scade, pentru că nu-i veneau ajutoarele, Attalos I a scris în secret pe palmă cuvântul „Nike" = victorie, şi l-a imprimat pe ficatul animalului sacrificat pentru a prezice soarta războiului..."

Păgânismul antic era o religie a disperării – omul slab, neajutorat, aflat în faţa pericolului şi a morţii este dispus să facă orice, în faţa altarelor zeilor, pentru a fi ajutat. Totul se rezuma la o practică a îmbunării zeilor cruzi şi puternici. Pentru prima dată se introduce o religie a mântuirii prin misterele cybeline.

Cybela este cea mai veche zeitate feminină, întâlnită la toate popoarele, sub diferite nume. Cultul iniţial al acestei zeiţe, cea mai veche zeiţă anatoliană, se găseşte printre ruinele de la Pessinus, lângă Ankara. În Pessinus oamenii se închinau la o piatră meteoritică.

Scrisorile Apocalipsei modelată ca o Diopedes (zeiţă a cerului), aceasta fiind statuia Cybelei timp de mulţi ani. Statuia meteorit a fost trimisă la Roma, de către regele Attalos I, pentru a-i ajuta pe romani să câştige războiul cu Cartagina. Cu o ceremonie impresionantă, Cybele a fost luată din templul ei din Pessinus şi adusă la Pergam. Aici a fost pusă în Megalesion, unde a rămas timp de un an, apoi a fost dusă la Roma".

Un templu al Cybelei s-a găsit în Pergam, aproape de castelul de apă.

Mircea Eliade susţine că statuia şi cultul Cybelei a fost introdus la Roma prin anii ’205 – 204, pentru a salva republica. Astfel, cultul Cybelei – care practica cele mai vechi mistere – introduce pentru prima dată în religiiie păgâne „promisiunea mântuirii”. Acest element devine „principala caracteristică a religiilor elenistice”, prin care, „speranţa salvării s-a dezvoltat sub semnul sincretismului. Într-adevăr, sincretismul religios este nota dominantă a epocii”.

„Misterele Cybelei introduceau ceremonii sângeroase de castrare, care deveneau astfel căi de răscumpărare. Se ştie că postulantul se angaja prin jurământ să păstreze secretul cu privire la tot ce va vedea şi va auzi în timpul ceremoniilor. El afla apoi istoria sacră… i se transmitea o nouă interpretare esoterică, ceea ce echivala cu revelarea adevăratului sens al dramei divine… Neofitul era considerat un muriturus – unul care urmează să moară. Această moarte mistică era un

35 mată de o nouă naştere spirituală… noii iniţiaţi erau hrăniţi cu lapte”.

„Misterele elenistice fac apel la conduite rituale arhaice: muzică sălbatică, dansuri frenetice, tatuaje, absorbţia plantelor halucinogene, spre a forţa apropierea divinităţii, sau chiar spre a obţine unio mys-tica”.36

Urmărind drumul acestui cult mistic al Cybelei, din Anatolia, prin Pergam, la Roma, descoperim o practică interesantă în credinţa creştină:

În primul rând, acest cult a constituit ultima monedă a puterii romane pentru a opri dezvoltarea creştinismului. Mircea Eliade spune: „… este sigur că împăraţii romani, mai ales ultimii Antonini, au promovat în chip viguros cultul frigian, în speranţa de a opri avântul creştinismului”.

În ultimul rând, acelaşi cult al Cybelei, dar într-o altă formă, aceea, de zeiţă-mamă, sau fecioară şi mamă, reapare în creştinism, la scurt timp după decesul oficial al păgânismului.

Pergam – cetatea Impârâtească 93

Este important să notăm că nicio zeitate sau figură mitologică nu a produs vreodată atâtea nume diferite; ca Zeiţa Mamă… ea este reprezentată ca dând naştere unui copil; la Hacilor, ca ţinând un

copil…” 38

Ea a păstrat totdeauna un caracter paradoxal, ilustrat mai ales prin coexistenţa temelor contradictorii: virginitate-matemitate. Imaginea creatoare a poeţilor, mitologilor şi a teologilor greci a ghicit că o atare coexistenţă a contrariilor poate sugera unul din misterele divinităţii”. 39

Cu ocazia celui de-al HI le-a Sinod ecumenic de la Efes, care s-a ţinut în catedrala Sfintei Fecioare Maria, s-a adoptat în dreptul Mariei numele de „Născătoare de Ehimnezeu”, fiind ridicată la însemnătatea

«40

ce i se cuvenea.

„Sanctificarea treptată, şi în cele din urmă divinizarea Mariei reprezintă, mai ales, opera evlaviei populare… şi în acest caz, se poate surprinde „in Vivo”, procesul de asimilare şi de revalorizare a unei idei religioase arhaice şi universal răspândite. Într-adevăr, teologia Mariei, Fecioară-Mamă, reia şi perfecţionează idei imemoriale, asiatice, mediteraneene, ca parthenogeneza (facultatea de autofecundare) Marilor Zeiţe”. 41

Am încercat să ofer până acum o imagine a moştenirii religioase a elenismului şi intervenţia favorabilă a împăraţilor romani în favoarea creştinismului. Privind din exterior modul cum s-au asimilat cele două curente religioase opuse, sub directa intervenţie imperială, putem trage concluzia că secolele IV-VI, reprezintă o nouă perioadă glorioasă a sincretismului religios.

Să încercăm o privire din interior a vieţii religioase creştine din această perioadă:

După unii autori, „Biserica din veacul al IV-lea rămâne secundară faţă de saeculum, de aceea „lume”…Faţă de saeculum, creştinul este periferic, chiar dacă acum ea este credinţa nominală a celor mari şi puternici. Astfel, deşi nu mai este o „adunare de sfinţi” cu adevărat, basilica creştină rămâne un locaş din care lipsesc cu desăvârşire structurile saeculum-ului. În basilica, ierarhia veacului este mai puţin vădită decât pe străzile oraşului”.

Indiferent de rang, bogăţie sau sex, închinătorii formează aceeaşi adunare, sub privirile iertătoare ale lui Dumnezeu. Se poate observa că tendinţei puternice de-a face din biserică un loc public de etalarea

Scrisorile Apocalipsei bogăţiei şi funcţiilor, i se opune curajul

unor preoţi şi episcopi credincioşi.

„Ioan Gură de Aur, pe când se afla la Constantinopol, devenise încântător de nepopular, din cauza obiceiului său de a urmări cu privirea pe fiecare din marii bogătaşi şi curteni, atunci când aceştia se plimbau prin bazilică şi pe afară, în timp ce el predica. Privirea lui îi denunţa în faţă pe toţi ca fiind autorii păcatelor şi nedreptăţilor sociale, pe care el le înfiera de la amvon. Reîntâlnim aici libertatea de vorbire de altă dată a filosofului care critica pe mai marii lumii şi care acum apăsa pe o întreagă comunitate urbană, adunată de cler, în sala de audienţe a lui Dumnezeu".

Pentru curajul său, Ioan Gură de Aur şi-a sfârşit zilele în exil, pe coastele din jurul Antiohiei, iar mulţi alţi patriarhi i-au urmat drumul exilului la mănăstire, pentru curajul de a refuza unui împărat nedemn sau unui curtean păcătos, Sfintele Taine.

Astfel, sub presiunea crescândă a puterii, a claselor bogate şi a mulţimii insuficient convertite, Biserica a renunţat la înaltele ei standarde morale, devenind secularizată.

Marii teologi de la începutul sec. al V-lea, încântaţi de avântul creştinismului, de sprijinul masiv al autorităţii imperiale, încep să conceapă biserica creştină într-o persepectivă nouă. Dacă primii creştini aşteptau cu nerăbdare „parusia" – revenirea lui Hristos cu împărăţia Sa cerească, creştinii de acum văd împlinirea acesteia într-o împărăţie pământească.

Fericitul Augustin (357 – 430), în opera sa de căpetenie: *Decivitate Dei-Desprecetatea lui – Dumnezeu*, pune bazele unei filosofii a istoriei, din punct de vedere creştin. FI spune: „Aşadar, două iubiri au făcut două cetăţi: iubirea de sine, până la dispreţul faţă de Dumnezeu, a făcut cetatea pământească; iar iubirea de Dumnezeu, până la dispreţul de sine, a făcut cetatea cerească".

Lupta va continua până la triumful cetăţii cereşti. În realitatea istorică, potrivit gândirii Fericitului Augustin, Cetatea lui Dumnezeu nu este totdeauna identică cu biserica; după cum cetatea pământească nu este totdeauna identică cu statul civil".

Prin răspândirea creştinismului, prin devenirea lui religie de stat, prin succesul convertirii barbarilor migratori, Biserica a socotit că cetatea cerească a ieşit pe deplin biruitoare şi că o nouă eră a început prin triumful bisericii.

Pergam – cetatea împărătească

Cât adevăr se găseşte în solia lui Ioan adresată Bisericii din Pergam! Lăudată pentru credinţa ei, dar mustrată pentru îngăduinţă şi asociere ilicită! Privilegiată prin libertatea credinţei şi favorurile împăraţilor, dar aşezată pe nefastul loc al „scaunului Satanei". Lăudându-se cu nume ilustre de martiri care s-au împotrivit unui sistem politico-eclesiastic, dar îngăduind lui Balaam să-şi facă lucrarea lui.

— E prima biserică care cedează presiunilor: Efesul este lăudat că „urăşte faptele Nicolaiţilor", iar Pergamul „are câţiva care ţin învăţătura Nicolaiţilor".

Această trecere de la sărăcie materială la grandoare, de la persecuţie la libertate, s-a făcut cu un preţ imens, cu o pierdere spirituală colosală. De aceea, solul divin îi adresează solemnul apel: „Pocăieşte-te, deci, altfel voi veni la tine curând şi Mă voi război cu ei cu sabia gurii Mele". 46

Proconsulii care guvernau în Pergam erau împuterniciţi cu simbolul autorităţii: o sabie lată, ascuţită pe ambele părţi. De asemenea, Curtea Supremă a acestei provincii îşi avea sediul aici. Viaţa sau moartea îi aştepta pe arestaţii care ajungeau în faţa acestei curţi. Acela care se adresează comunităţii din Pergam este „Cel ce are sabia ascuţită cu două tăişuri"! La judecata finală, El va pronunţa sentinţa asupra oricărui suflet".

Îmi stăruie în minte cuvintele unui turist: „Aşa spune Biblia...!" Era într-un grup nu prea numeros şi a rămas în urmă cu încă câţiva colegi, în dreptul ruinelor Altarului, lui Zeus. În mână avea un Nou Testament, deschis la Apocalipsa 2. De la distanţă aveai impresia că are o hartă cu care încearcă să descifreze elementele arheologice. Privea pătruns la ruinele din jur şi la cartea pe care o avea în mână, repetând apăsat: „Aici a murit Antipas, aşa spune Biblia, citiţi şi vedeţi!"

Avea perfectă dreptate; pe acea „înălţime" a culturii elenismului, râvnită de împăraţii creştini, de preoţii slugarnici şi de poporul neconvertit, a murit Antipas! A murit spiritul creştinismului primar, credinţa simplă în mântuirea prin Iisus Hristos, dragostea şi egalitatea frăţească a zilei Cincizecimii!

Să plecăm mai departe, pe urmele Poştaşului Apocalipsei, în căutarea unor creştini mai buni, şi a unei bisericii care să poarte făclia adevărului!

Scrisorile Apocalipsel

Note

1. Luca 19, 42.44
2. Matei 21, 42.43
3. Vehbi Bayraktar – Pergamon, Istanbul, 1987, pag. 6
4. Ibidem, pag. 10
5. Ekrem Akurgal – Ancient civilisation and ruins of Turkey, Istanbul, 1993, pag. 69
6. Ibidem, pag. 70
7. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Cburchs of the Apocalipse, Lycabettus Press, Atena, 1979, pag. 79
8. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 16
9. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 71
10. Ibidem, pag. 72
11. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 30
12. Ibidem, pag. 32
13. Ibidem, pag. 42
14. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 80
15. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 27
16. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 88
17. Mişcarea Nouă Eră şi Iluminaţii 666, Timişoara, 1994, pag. 97
18. Ibidem, pag. 48
19. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 91
20. Apocalipsa 2, 12.13
21. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 80 – 81
22. Roy A. Anderson – Desfăşurând cartea Apocalipsei, pag. 22
23. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 84
24. Apocalipsa 2, 14 – 16
25. Bible Commentary S.D.A., vol. 7, Pergam
26. 1. Rămureanu – Istoria bisericească universală, vol. I, ed…1975, pag. 107
27. Ibidem, pag. 189
28. Ibidem, pag. 191
29. Ibidem, pag. 193
30. Roy A. Anderson – Idem, pag. 29
31. Ezechiel 21, 21
32. Vehbi Bayraktar – Idem, pag. 14 – 15

33. Ibidem, pag. 56 – 57

34. Mircea Eliade – Istoria credinţelor şi ideilor religioase, vol. n, pag. 270

35. Ibidem, pag. 272 – 273

36. Ibidem, pag. 280

37. Ibidem, pag. 282

38. Museum of Anatolian Civilisation – Zei, zeiţe, Ankara, 1992, pag. 16

39. Mircea Eliade – Idem, pag. 294 40.1. Rămureanu – Idem, pag. 252

41. Mircea Eliade – Idem, pag. 396

42. Obilippe Aries şi Georges Duby – Istoria vieţii private, ed. Meridiane, 1994, pag. 276

Pergam – cetatea Împărătească

43. Ibidem, pag. 277.

44. Fericitul Augustin – Confessiones, Bucureşti, 1985, pag. 20.

45. Ibidem, pag. 22.

46. Apocalipsa 2, 16.

47. Roy A. Anderson – Idem, pag. 28 – 29.

Altarul lui Zeus Detaliu fizic – reconstrucţie

Scrisorile Apocalipsei

Altarul lui Zeus – reconstrucţie *a*

Capitolul VI

de & *A*/*L* – *cefateA ş-am* & *wloa*.

1. Ecograful

Copiii se jucau printre ruinele antice ca într-un parc. Unul a rămas trântit la pământ, simulând o situaţie mai gravă, dar, când ceilalţi s-au depărtat, s-a grăbit să-i ajungă. Acum, s-au adunat cu toţii în jurul unor coloane frânte, sărind şi ascunzându-se după ele. Cât de normale erau pentru ei aceste monumente, care pentru mine aveau reverberaţii profunde!

Perimetrul ruinelor era singurul loc liber în mijlocul aglomeraţiei de blocuri şi magazine. L-am înconjurat, căutând o poziţie mai favorabilă pentru a-l filma şi fotografia. Înţelegându-ne planul, un tânăr vânzător de la o ceainărie ne invită să-l urmăm. Eram cam neîncrezători, dar imediat ne-a condus pe terasa unui bloc din apropiere, care ne oferea o imagine perfectă pentru vizualizare.

A insistat să rămânem la una din mesele magazinului său,

servindu-ne cu un ceai. Apoi, ne-a arătat fotografii din România, cu familia şi prietenii care l-au găzduit, încercând să ne împărtăşească afinitatea care o avea faţă de noi, românii. Acesta a fost primul nostru contact cu Tiatira! în sărăcia valorilor istorice şi arheologice, ne-am bucurat de căldura şi bogăţia sufletească a locuitorilor lui.

Călătorim pe urmele primilor creştini, încercând să descoperim măcar o umbră din forţa vie a credinţei lor. Întâlnim însă o lume cu totul străină de idealurile credinţei noastre. S-au duşmănit şi s-au luptat secole de-arându-l, până când creştinii au dispărut cu totul din

Iliii

100 Scrisorile Apocalipsei vechiul lor leagăn. Să fie cei din urmă mai buni? Să fie primii vinovaţi de păcate grele? Teologii au un răspuns, iar istoricii altul, dar cu mult înaintea consumării acestei drame, vizionarul de pe Patmos le-a schiţat calea!

Creştini sau musulmani se mândresc astăzi cu rapoartele biblice despre istoria lor. O localitate, un râu, sau o clădire oarecare, dobândeşte o valoare deosebită, prin faptul că este inclusă în istoria biblică.

Dacă Tiatira ne oferă mai puţine dovezi arheologice şi istorice, lipsind din majoritatea cărţilor de specialitate, în schimb, avem despre ea, cel mai lung raport biblic. Dumnezeu ştia vicisitudinile prin care va trece şi a ţinut să precizeze că El conduce istoria şi o scrie cu fidelitate, cu mult înainte de a avea loc! Câtă încredere putem găsi în Cuvântul Său!

Dumnezeu privea, ca pe monitorul unui televizor, filmul acestei biserici care a supravieţuit aproape 2000 de ani şi a constituit, pentru jumătate din această perioadă, reprezentantul creştinismului. Acestea sunt, de fapt, şi cuvintele de început, cu care se adresează Tiatirei, în cea de-a patra sa scrisoare, vizionarul de pe Patmos:

„Şi îngerului bisericii din Tiatira sene-i: „Iată ce zice Fiul lui Dumnezeu, care are ochii ca para focului şi ale cărui picioare sunt ca bronzul strălucitor: Ştiu faptele tale, dragostea ta, credinţa ta, slujba ta, răbdarea ta şi faptele tale de pe urmă, că sunt mai multe decât cele dintâi". 1

Oare cine poate cunoaşte gândurile şi sentimentele din adâncul omului? Cine poate spune, cu precizie, faptele de la urmă? Avem dovada că ne aflăm în faţa Aceluia care este Stăpânul istoriei, care cunoaşte totul de la început! El nu ne predestinează; nu vrea să fim răi

şi apoi buni; să suferim şi apoi să ne elibereze… El, pur şi simplu, ştie cum vom evolua, ce vom alege, cum ne vom schimba. Şi fiindcă decizia ne aparţine, El ne îndeamnă, ne încurajează şi ne dă speranţă: „Numai ţineţi cu tărie ce aveţi, până voi veni!”

Iată de ce este atât de important să cunoaştem cât mai bine planul lui Dumnezeu cu noi, cu biserica Sa, de două ori milenară! îl vedem în istorie; îl auzim de pe buzele pietrelor roase de timp; îl citim în Cartea Sfântă; îl trăim, cu o dureroasă realitate, noi, cei de azi! Vrând sau nevrând, cineva ne împinge, ne spune: „Cine are urechi să asculte ceea ce Duhul zice bisericilor”.

Tiatira – cetatea străjerilor 101

2. Coordonatele

Drumul şerpuieşte alene prin valea largă a Caicusului, înconjurat de dealuri puţin înalte. Părăsind Pergamul, el se îndreaptă spre răsărit, spre centrul Anatoliei. Trecând prin câteva oraşe mai puţin importante şi peste coama unor dealuri puţin înalte, coborâm într-o depresiune destul de largă, străjuită de munţi înalţi. Un fir subţire de apă, Licus-ul, şerpuieşte printre livezile de măslini, plantaţiile de bumbac şi viţă de vie, vărsându-se spre sud în Hermes.

Ne intersectăm cu şoseaua principală Izmir-Istambul într-un punct care reprezintă graniţa dintre două provincii antice: Misia – în nord şi Lidia în sud. Aproape de acest loc, la 90 km de Pergam, se află Tiatira, sau actualul oraş turcesc – Akhisar.

Oraşul Tiatira a fost construit în plină câmpie, în mijlocul acestei depresiuni, fără a avea vreo fortificaţie naturală. Este singura, din cele şapte cetăţi, care are un asemenea dezavantaj geografic. Zidurile sale de piatră i-au oferit o slabă protecţie, înlesnind trecerea de la o putere la alta.

„Această situaţie a creat în populaţie atitudinea colectivă a simţământului de zădărnicie şi capacitatea de a-şi schimba cu uşurinţă loialitatea”. A avut rolul de „turn al străjerilor”, cetate de graniţă, fiind de multe ori. distrusă şi refăcută. Impresia generală pe care o lasă este a slăbiciunii, subjugării şi dependenţei…

Tiatira a fost un vechi oraş lidian, aşeazat la graniţa dintre cele două provincii, aşa încât mulţi antici se referă la el, ca fiind un oraş al Misiei. El decade mult, încât primul împărat seleucid, Seleucos I Ni-canor (312 – 281) îl reconstruieşte, colonizându-l cu greci şi făcând din el o cetate de graniţă.

Tiatira a fost un oraş elenistic de mâna a doua din Asia Mică, un centru comercial al văii Licusului, fără pretenţia de-a rivaliza cu Efe-sul sau Pergamul.

S-a aflat în centrul conflictelor politice în 190 în Hr., deoarece Antioh cel Mare şi-a stabilit aici cartierul general. Bătălia decisivă cu Scipio Africanul a avut loc la Magnesia, iar Tiatira a scăpat de distrugere de data aceasta. După înfrângerea lui Antioh, ea a intrat în Regatul Pergamului, iar din 133 î.Hr., a devenit parte integrantă a provinciei romane Asia.

Scrisorile Apocalipsei

Oraşul a fost vizitat de împăratul Hadrian în 123 d.Hr.; Caracala a vizitat şi el Tiatira în 215 şi a făcut câteva amenajări urbanistice pentru care a primit titlul de „Binefăcătorul Tiatirei".

A fost lipsit de importanţă în perioada bizantină, dar, odată cu apariţia turcilor, Tiatira a fost teatrul câtorva bătălii. În 1313, a fost ocupat de Sarukhan, emirul din Manisa. În 1425, s-au confruntat aici câteva fracţiuni rivale turceşti. După această dată, intră definitiv în Imperiul Otoman, primind numele de Akhisar – Castelul Alb, după un castel medieval alb din împrejurime.

În august 1922, Tiatira a fost teatrul unor mari masacre. Populaţia creştină care nu s-a refugiat din faţa trupelor turceşti a fost ucisă. Peste 7.000 de creştini au pierit în acest masacru.

3. Mărturiile

Este foarte greu să găseşti ruinele antice în Tiatira. Actualul Akhisar nu este un oraş turistic, nu are niciun pliant măcar, sau câteva rânduri în vreo carte de istorie antică. O mică inscripţie, ascunsă sub un pin de la intersecţia străzilor, spune: „Ancient Thiatira" (Tiatira Antică).

Înconjurat de blocuri, în mijlocul oraşului, se află perimetrul vechiului oraş plin cu ruine. Zidurile unei mari catedrale continuă să stea ca martori… Coloane frânte, capiteluri, părţi din frontispiciuri sunt aşezate în ordine de-a lungul unei străzi dezgropate. Câteva vase mari de ceramică constituie obiectul de joacă al copiilor. Plăci de marmură, cu înscrisuri şi semnele crucii, pot fi găsite prin iarbă. Am căutat cu insistenţă să discut cu cineva despre anticul Tiatira, dar n-am găsit pe nimeni. La Manisa (50 km spre sud), la muzeul de istorie şi arheologie, am putut întâlni mai multe statui şi obiecte de valoare din Tiatira.

4. Zeu

Zeul principal al oraşului a fost Apollo Tyrimnaios. Cultul solar al lui Apollo a fost asociat mai târziu cultului imperial, împăratul fiind socotit o încarnare a lui Apollo, şi, asemeni lui, fiul lui Zeus. Alte zeităţi ale oraşului au fost: Asklepius, Dionisie şi Artemis.

Vechiul oraş Tiatira poseda un templu dedicat unei zeităţi numite Smabathe, în care o profetească slujea dând oracole. Unii comentatori biblici au socotit cuvintele lui Ioan, cu privire la „Izabela – femeia

Tiatira – cetatea străjerilor aceea, care se zice proocociţă", ca referindu-se la această profetească, de la oracol lui Smabathe. Corectitudinea unei asemenea interpretări este îndoielnică".

Apostolul Ioan pune în contrast imaginea păgână a cultului solar Apollo-împărat, cu cea a lui Hristos: „care are ochii ca para focului, şi ale cărui picioare sunt ca bronzul strălucitor". Cultul imperial, ca o încoronare a lui Apollo, fiul lui Zeus, este în directă opoziţie cu închinarea care se cuvine Fiului lui Dumnezeu.

O monedă din Tiatira reprezintă un lucrător stând pe nicovală, cu un ciocan şi un coif în mâini, făcându-i ultimele finisări, în timp ce Atena (zeiţa) stă alături, întinzând mâna să primească coiful.

Este unicul oraş din Apocalips unde I se dă lui Iisus titlul de „Fiul lui Dumnezeu", împreună cu atributele divinităţii: atotştiinţa şi atotputernicia. Cu siguranţă că nu este lipsit de importanţă! EI Se des coperă aici ca Unul care vede totul, căruia nimic nu-i scapă, şi care va călca în picioare pe toţi cei care practică nedreptatea.

5. Afacerile

Tiatira era un oraş al meseriaşilor. Niciun alt oraş din zonă nu avea o organizaţie atât de bine pusă la punct ca ei. Erau fierari, căldărari, topitori, meşteri în prelucrarea aramei şi armurieri. Imaginea prin care se prezintă Fiul Omului, „ale cărui picioare sunt ca bronzul strălucitor", era deosebit de clară în ochii acestor meseriaşi.

Dar cea mai renumită breaslă era cea a boiangiilor. Descoperind un nou pigment roşu pentru purpură din rădăcina unei plante, cunoscut până azi ca „roşu turcesc", le-a oferit monopolul comerţului în acest domeniu.

Aveau reprezentanţi în diferite oraşe din imperiu. Faptele Apostolilor ne vorbesc, că, în Filipi, era Lidia, o vânzătoare de purpură din Tiatira. Tot în Filipi s-a descoperit şi o inscripţie: „Cetatea onorează, printre vânzătorii de purpură, pe un cetăţean străin,

Antiochus, fiul lui Licus, originar din Tiatira, ca binefăcător". Cetatea Tiatira era vestită şi respectată pentru vopseaua de purpură produsă aici".

6. Creştinismul

Nu cunoaştem nimic despre începuturile creştinismului în acest oraş. Primul raport îl avem în Noul Testament: „Şi o femeie cu numele Lidia, vânzătoare de purpură din cetatea Tiatira, care era temătoare de

Scrisorile Apocalipsei

Dumnezeu, asculta. Domnul i-a deschis inima ca să ia aminte la cele vorbite de Pavel. După ce a fost botezată ea şi casa ei, ne-a rugat şi ne-a zis: dacă mă socotiţi credincioasă Domnului, intraţi şi rămâneţi în casa mea. Şi ne-a constrâns să intrăm".

„Este posibil ca numele ei real să nu fie Lidia pentru că numele grecesc Lidia înseamnă, pur şi simplu, „o femeie lidiană" din provincia Lidia. Tiatira era renumită pentru vopseaua roşie, şi Lidia din Tiatira se găsea în Filipi, în calitate de comerciantă de vopsea. Ea era o adoratoare a iudaismului, fiind suficient de bine influenţată de religia iudaică, pentru a primi numele de „temătoare de Dumnezeu", un nume atribuit convertiţilor la iudaism, dar care nu au devenit pe deplin prozeliţi".

Ea a devenit una din primii convertiţi ai lui Pavel şi gazda sa, înainte şi după experienţa întemniţării sale. În timp ce este posibil ca Lidia să nu fie numele ei real, unii au sugerat că ea ar putea fi una din acele femei, la care se referă Pavel în Fii. 4, 3: „femeilor acestora, care au luptat împreună cu mine pentru Evanghelie".

„Fără îndoială, că Lidia, o femeie temătoare de Dumnezeu', stă la

 originea bisericii din Tiatira". Lidia, vânzătoarea de purpură, constituie prin ea însăşi un simbol al unei biserici, pentru care purpura şi hainele strălucitoare ale prelaţilor constituie o emblemă.

La mijlocul sec. al III-lea, Carpus, episcop al Tiatirei, Papylus diacon, şi încă două persoane creştine au fost ridicate din Tiatira şi duse la Pergam, unde au suferit martiriul.

Potrivit cu cele spuse de Sfântul Epifaniu, episcop în Cipru în sec. al IV-lea, Biserica din Tiatira a acceptat erezia montanistă pe la mijlocul sec. al III-lea.

După majoritatea opiniilor, montanismul era o erezie, iar după alţii, reprezenta o mişcare escatologică, alimentată din Apocalipsa lui Ioan, şi care dorea să reaprindă simplitatea şi suflul bisericii primare,

în vederea aşteptării Domnului Hristos.

Episcopii din Tiatira au participat la principalele concilii ecumenice. Istoria lor merge paralel cu cea a Sardesului, dar, după sec. al X-lea, devine o dioceză a episcopiei Sardesului.

În secolele XVIII-XIX, mulţi creştini greci şi armeni au venit şi s-au aşezat aici. În 1832, s-a construit Catedrala Sf. Nicolae, iar în 1854 s-a întemeiat Misiunea Turcia de Vest, ridicată de o societate americană, unde au activat pastori evanghelici greci şi armeni, până în 1922.

Tiatira – cetatea străjerilor înainte de masacraul din 1922, din populaţia de peste 22.000 locuitori, mai mult de jumătate erau creştini. Astăzi nu mai este niciunul, în timp ce Akhisar este un frumos oraş turcesc de provincie, cu peste 70.000 de locuitori.

6. Diagnosticul

Ne apropiem de sufletul acestei biserici, şi diagnosticul ni-l oferă „Cel care are ochii ca para focului". Este absolut obiectiv; are cuvinte de laudă şi apreciere, are motive clare pentru mustrare, şi un mesaj de speranţă şi răsplată pentru biruitori.

Aprecierea: „Ştiu faptele tale, dragostea ta, credinţa ta, slujba ta, răbdarea ta şi faptele tale de pe urmă, că sunt mai multe decât cele dintâi". 19

Tiatira îşi atrage cele mai multe laude din partea cerului! Doar Efesul o egalează; dar în timp ce Efesul merge în descreştere, îşi pierde dragostea dintâi"; Tiatira merge în creştere, „faptele de pe urmă, sunt mai multe decât cele dintâi".

Mustrarea: în patru versete mari avem cea mai amplă descriere a decăderii spirituale: „Dar iată ce am împotriva ta: tu laşi ca Izabela, femeia aceia care îşi zice prorocită să înveţe şi să ducă pe căi greşite pe robii Mei, să comită desfrânare şi să mănânce din lucrurile jertfite idolilor. I-am dat timp să se pocăiască, dar nu vrea să se pocăiască de desfrânarea ei. Iată, o arunc bolnavă în pat; şi celor care comit adulter cu ea, le trimit un necaz mare, dacă nu se vor pocăi de faptele ei. Voi lovi cu moartea pe copii ei; şi toate bisericile vor cunoaşte că Eu sunt Cel care cercetez rărunchii şi inimile şi voi răsplăti fiecăruia dintre voi după faptele voastre".

Dumnezeu o mustră pentru îngăduinţă, pentru că s-a lăsat dusă în rătăcire de o femeie imorală. Nu întâmplător, acum se petrec cele mai grozave lucruri în creştinism. Izabela rămâne în istoria biblică cu

cea mai tristă faimă, un nume de ocară şi batjocură; tot la fel se întâmplă şi în perioada istorică reprezentată prin Tiatira.

Făgăduinţa adresată Tiatirei este deosebit de frumoasă: „Celui ce va birui şi celui ce va păzi până la sfârşit lucrările Mele, îi voi da stăpânire peste neamuri. Le va păstori cu un toiag de fier şi le va zdrobi, ca pe nişte vase de lut, cum am primit şi Eu de la Tatăl Meu. Şi-i voi da luceafărul de dimineaţă".

Scrisorile Apocalipsei

Aceste cuvinte subliniază triumful lui Dumnezeu. Chiar dacă multe secole răul a triumfat, iar sfinţii au fost persecutaţi, dreptatea şi adevărul vor birui! Aici întâlnim adevărata filosofie a istoriei – ridicarea şi coborârea imperiilor, triumful şi puterea bisericii, nu depind de intervenţiile oamenilor şi de situaţiile politice, ci de Dumnezeu! El permite, până la un punct, apoi va interveni. El va zdrobi, „ca pe nişte vase de lut", toate aceste instituţii omeneşti care I s-au împotrivit El va face din cei răbdători şi credincioşi, care au suferit pentru dreptate, cetăţeni ai împărăţiei Sale.

Tiatira reprezintă toată perioada medievală a bisericii creştine. În anul 395 Imperiul Roman s-a împărţit în două: de apus şi de răsărit, iar în 476 Imperiul Roman de Apus a încetat să mai existe, datorită invaziilor popoarelor barbare. Imperul Roman de Răsărit a continuat să dăinuiască încă o mie de ani.

Răsăritul a păstrat formele de cultură antică; împăraţii au adunat opere de artă din tot cuprinsul imperiului şi le-au expus în Bizanţ… Numai în faţa bisericii Sfânta Sofia erau 427 de statui greceşti şi romane.

Apusul a luat totul de la capăt, după ce barbarii au distrus şi desfiinţat o civilizaţie, iar arabii au întrerupt orice legătură cu răsăritul. Aici se dezvoltă sistemul clasic medieval, iar când organizaţia statală a fost cea mai slab dezvoltată, biserica a fost cea mai puternică. În această lungă perioadă, putem distinge trei clase de creştini în cuprinsul acestui mesaj:

a) Robii Mei – adevăraţii urmaşi ai lui Hristos, care se disting prin toate calităţile creştinilor adevăraţi, dar care tolerează pe Isabela. Ca o reacţie la introducerea icoanelor în biserică, a fastului, a moaştelor şi sfinţilor, în răsărit a apărut bogomilismul.

„Către 930, el pare să fi început să propovăduiască sărăcia, umilinţa, pocăinţa şi rugăciunea. Tainele, icoanele şi ceremoniile

bisericii ortodoxe sunt declarate deşarte, deoarece sunt lucrarea diavolului. Crucea trebuie detestată, căci pe cruce a fost răstignit şi a murit Hristos. Singura rugăciune acceptată era Tatăl nostru. Bogomilii nu mâncau carne, nu beau vin şi respingeau căsătoria. Comunitatea lor nu cunoaşte nicio ierarhie.

S-au răspândit în toţi Balcanii, în România, în Italia şi în sudul Franţei, unde contribuie la întemeierea religiei katarilor.

Tiatira – cetatea străjerilor 107

Dacă în răsărit bogomilismul se stinge odată cu cucerirea otomană, majoritatea acceptând mahomedanismul, în apus, albigenzii-katari cunosc prima şi cea mai cruntă cruciadă catolică pentru desfiinţarea lor.22

Biserica Romano-Catolică reuşeşte să-şi impună dogmele ei la câmpie, dar, în regiunile retrase, la munte, continuă să rămână o zonă de dizidentă religioasă. „Dar, printre cei care au rezistat abuzurilor puterii papale, valdenzii au stat în frunte. Chiar în ţara în care papalitatea şi-a stabilit scaunul, acolo i s-a rezistat cel mai puternic înşelăciunii şi corupţiei ei.

Valdenzii au fost printre primele popoare din Europa care au procurat o traducere a Sfintelor Scripturi. Înapoia bastioanelor înalte ale munţilor – valdenzii şi-au găsit ascunzătorile. Aici, lumina a fost păstrată în mijlocul întunericului Evului Mediu. Aici, timp de o mie de ani, martorii adevărului au păstrat credinţa cea veche.

Biserica valdenzilor, în curăţia şi simplitatea lor, se asemăna cu biserica din timpurile apostolilor. Valdenzii respingeau supremaţia papilor şi a prelaţilor şi socoteau Biblia ca fiind singura autoritate supremă, infailibilă. Când Roma a fost hotărâtă să extermine secta cea urâtă, Papa a emis o bulă prin care-i condamna ca eretici şi i-a dat la moarte".

Muntele rămâne o zonă de disidenţă religioasă, populaţia de aici fiind slab ataşată religiei dominante. Un raport al iezuiţilor consemnează: „Preoţii, atunci când ştiu să citească, nu cunosc nici latina, nici gramatica, şi ceea ce este mai grav, ignoră ceremonialul tainei bisericeşti. Creştinismul enoriaşilor lor este ciudat, ei nu cunosc crezul şi Tatăl nostru, unii nu ştiu să-şi facă semnul crucii… Şi pretutindeni sabatul se prezintă ca o revanşă socială şi culturală, o revoluţie în spirit…" 24

b) Izabela. În V.T. Izabela a fost soţia lui Ahab, fiica lui Etbaal,

împăratul Sidonului, o zeloasă adoratoare a cultului păgân al lui Baal şi Astarteea. Ea a folosit toate mijloacele, mergând până la persecuţie şi crimă, pentru a introduce acest cult păgân în Israel. Aproape a reuşit; doar Die i s-a împotrivit pe faţă şi alte 7.000 de persoane în ascuns.

Acum o reîntâlnim în N.T. Dacă aplicăm simbolistica Bibliei: Femeia = biserica, Izabela trebuie să fie o biserică, şi întrucât este o femeie imorală, şi biserica va fi una decăzută. Între sistemul eclesias

Scrisorile Apocalipsei tic organizat şi „robii Mei" Dumnezeu face o diferenţă. Aceasta înseamnă, că au existat bărbaţi şi femei, grupuri organizate, creştini veritabili, pe care Dumnezeu îi recunoaşte ca „robii Mei". Păcat că istoria s-a grăbit să înregistreze doar capetele încoronate, şirul episcopilor şi al mănăstirilor, uitând, uneori chiar intenţionat, să cuprindă în rapoartele ei, pe cei care au avut o altă părere. A fost Cineva care nu i-a uitat: Dumnezeu! El i-a notat în cărţile Sale.

c) Istoria dezvoltării puterii papale. Ascensiunea episcopului Romei a fost favorizată de situaţii politice şi speculată, cu multă diplomaţie, de către biserica din apus. La Sinodul din Sardica (343), la care au fost prezenţi aproape numai episcopi din apus, s-a hotărât ca un episcop depus de un sinod, dacă socoteşte că depunerea sa este ilegală, să poată apela la episcopul Romei.

Împăratul Graţian a proclamat, la 378, ca judecător suprem al episcopilor şi preoţilor din imperiul său, pe episcopul Damasus I (366 – 384) al Romei. În orgoliul său de a fi „urmaşul Sfântului Petru", acesta a fost cel dintâi episcop roman care a numit scaunul de la Tibru „Sedes apostolica".

Urmaşul lui, Siriciu (384 – 392), a inaugurat un anumit stil de cancelarie, ce avea forma constituţiilor imperiale. Tot el a fost primul episcop al Romei care şi-a luat numele de papă, declarându-se „tată" şi nu „frate" al celorlalţi episcopi".

Leon I (440 – 461), zis „Cel Mare", face un pas înainte, atribuind întrega putere papei, prin formula „Plenitudo petestatis", care, de la Conciliul Vatican I (1870), a căpătat putere de dogmă. El şi-a asumat pretenţia succesiunii scaunului apostolic al lui Petru, oferind o teorie a puterii papale pe care a şi făcut-o efectivă. El a obţinut un edict imperial, prin care se recunoaşte că deciziile papei au putere de lege. Cu acest decret, papa se ridică deasupra conciliilor bisericeşti, asumându-şi dreptul de a defini doctrine şi de a dicta decizii.

Tot în acest secol, papa adoptă titlul de Pontifex Maximus.

Pontifex Maximus era şeful colegiului sacerdotal din Roma antică; începând cu Iuliu Cezar, toţi imperatorii şi-au asumat titlul de P.M. Teodosie cel Mare (384) a fost primul împărat creştin care a renunţat la el; în secolul al V-lea, titlul a trecut la papi.

Titlul are sensul de „cel mai mare constructor de poduri, construcţia podurilor fiind o activitate sacră, sfântă; nu era mare diferenţă

Tiatira – cetatea străjerilor între cel ce construia un pod şi un sacerdot Podul face legătura între lucruri sau puteri care la origine sunt separate. Construcţia de poduri era atât de intimă ideii de sacralitate, încât constructorul de poduri (ponteficu) a fost denumirea anumitor preoţi din antichitatea romană; succesiv a fost aplicată şefului Bisericii Catolice, curcubeului (An-takara) şi Căii Lactee, care sunt privite ca tipuri de poduri".

Punctul culminant al dobândirii autorităţii supreme a venit în timpul lui Justinian I. Deoarece occidentul era invadat de triburile os-trogoţilor şi vandalilor, care au ocupat Italia şi nordul Africii, Justinian şi-a trimis armatele pentru recucerirea acestor teritorii. Războiul a fost lung şi s-a terminat cu înfrângerea barbarilor.

Totodată, în 533, Justinian a emis două legi cuprinse în „Codul lui Justinian, cartea I., titlul 1", care spun: „Episcopul de Roma este Capul tuturor sfintelor biserici şi capul tuturor sfinţilor preoţi ai lui Dumnezeu', şi, de asemenea, papa este un corector al ereticilor". Aceste legi nu puteau fi aplicate atâta timp cât Roma era asediată şi dominată de puterile ariane ale ostrogoţilor. În martie 538, generalul Belizarie îi înfrânge pe ostrogoţi şi ridică asediul Romei. Astfel, din acest timp, papa are recunoaşterea oficială a împăratului, de şef al tuturor bisericilor, şi libertatea de a-şi exercita această autoritate, datorită armatelor imperiale care l-au eliberat şi sprijinit.

Mutarea capitalei imperiului de la Roma la Constantinopol a lăsat un gol politic care a fost ocupat de papă. Sub invaziile barbarilor. administraţia romană s-a prăbuşit, creând o mare problemă pentru organizarea şi apărarea populaţiei. În această situaţie, „Episcopii romano-catoici, în multe cazuri, rămăseseră singurii slujbaşi oficiali cu influenţă şi poporul s-a îndreptat spre ei în ce priveşte conducerea. În multe cazuri, episcopul a servit ca primar sau guvernator provincial şi ocazional, a luat şi comanda forţelor armate locale…"

Conducătorii de triburi barbare, care şi-au luat numele de conţi, conduceau adesea împreună cu episcopii, cu care ţineau sfat atât în probleme eclesiastice, cât şi politice. Treptat, s-a recunoscut o împărţire a puterii între biserică şi puterea laică. După îndepărtarea ultimului împărat roman din apus, în 476, s-a ivit o nouă ocazie pentru papalitate; în vacanţa ivită, în confuzia creată, papa a crescut treptat în putere, până când a fost socotit ca împărat al apusului, în unele timpuri.

no

Scrisorile Apocalipsei

Când bizantinii n-au mai avut nicio putere în apus, papa a fost din nou ameninţat de lombarzi. De data aceasta, francii, primul popor barbar câştigat la catolicism (496), îi înfrâng pe lombarzii, iar teritoriul smuls de la ei a fost donat papei, ceea ce se numeşte „Donaţia lui Pepin" din 756. Aceasta a marcat întemeierea statelor papale şi impunerea papei drept conducător politic.

Următorii papi şi-au asumat suveranitatea asupra regilor şi au încoronat chiar pe Carol cel Mare ca împărat al Sfântului Imperiul Roman. Ei şi-au permis să excomunice şi să detroneze împăraţi, să persecute şi să organizeze cruciade împotriva acelora care nu acceptau supremaţia şi dogmele Romei. Primii care au fost exterminaţi de cruciadele organizate de papi au fost albingenzii din sudul Franţei.

Nu a fost o perioadă uşoară. Aceia care au stabilit o religie de stat, au reintrodus păgânismul prin papalitate, făcând din aceasta cea mai importantă lucrare a lor. Biserica a absorbit orice funcţie de conducere, orice activitate meşteşugărească şi orice instituţie de învăţământ. Nu exista niciun colţ din Europa care să nu fie sub directa supraveghere a instituţiei papale. Nu numai regii pe tronurile lor, ci şi viaţa privată a individului era ameninţată de puterea Romei.

Biserica s-a aşezat între rege şi supuşii lui, între părinţi şi copii, şi chiar între bărbat şi femeie. Secretele inimii omeneşti trebuia mărturisite confesorului. Penitenţe şi indulgenţe, lungi procesiuni religioase şi peregrinări la locuri sfinte sau la moaşte erau smulse sufletelor flămânde şi însetate după mântuire.

Câtă dreptate avea Ioan când spunea: „Dar iată ce am împotriva ta: tu laşi ca Izabela, femeia aceea care îşi zice ea însăşi prorocită, să înveţe şi să ducă pe căi greşite pe robii Mei, să comită desfrânare, şi să mănânce din lucrurile jertfite idolilor".

„În toate detaliile, chiar şi în timpul rezervat supremaţiei ei, istoria Izabelei este o parabolă a istoriei bisericii în timpul supremaţiei papale, perioadă acoperită de solia către Tiatira. Ca urmare a doctrinei mântuirii prin fapte, Europa s-a afundat peste o mie de ani în întunericul Evului Mediu. A fost cea mai teribilă tiranie, o tiraniei a teologiei asupra raţiunii. Oriunde s-a ridicat o mână, un glas, împotriva bisericii, a fost suprimat cu violenţă, asemeni lui Nabot, de către Izabela". 32

Tiatira – cetatea străjerilor 111

d) Biserica din pustie. Cine forma în realitate această biserică? Am văzut ca Ioan distinge trei grupuri diferite: Robii Mei, Izabela şi „celorlalţi din Tiatira, care n-au cunoscut adâncimile Satanei". Aceştia au format Biserica din pustie, din munţi, din locurile neprielnice, care, cu preţul vieţii lor, au rămas la adevărul curat al Bibliei. Ei sunt purtătorii luminii celui de-al patrulea sfeşnic, urmaşii adevăraţilor creştini. Nicolae Iorga remarcă cu claritate acest mare adevăr: „Am spus că nu trebuie să se facă vreo confuzie între cea dintâi formă a creştinismului, forma idilică, pastorală, şi între creştinismul aşa cum se înfăţişează mai pe urmă şi, încă o dată, nu pot spune îndeajuns cât este de mare greşeala ce se face atunci când, pentru lucruri foarte deosebite, îşi închipuie cineva că dacă numele sunt aceleaşi, şi lucrurile, tot aşa, rămân neschimbate".

Dar solia nu se încheie aici, ea este biruitoare, cei ce au rămas credincioşi, sunt numiţi „luceafărul de dimineaţă". Bărbatul căruia i se potriveşte cel mai bine acest nume este un distins preot, profesor universitar şi mare patriot – John Wycliffe (1324 – 1384).

Wycliffe a fost unul dintre cei mai mari reformatori. În orizontul minţii sale, în claritatea cugetării, în hotărârea de a păstra adevărul, şi în îndrăzneala de a-l apăra, a fost egalat de puţini din cei care au venit după el. Curăţia vieţii, stăruinţa neobosită în studiu şi în muncă, integritatea incoruptibilă, iubirea şi credincioşia creştină în lucrarea lui, a caracterizat pe primul dintre reformatori, şi aceasta în ciuda întunericului intelectual şi a stricăciunii morale a veacului din care s-a ridicat" 34

Fără beneficiile aduse de traducerea Bibliei în limba engleză, Magna Carta semnată de rege ar fi avut o mică influenţă. Urmaşii lui, lolarzii, au străbătut nu numai Anglia, dar şi alte ţări, ducând cu ei Biblia şi învăţăturile lui Wycliffe.

Sub lumina acestui adevăr, Ian Huss (+ 1415), preot şi confesor al reginei Boemiei, aduce solia curată a mântuirii în centrul Europei. Peste 3.000 de ascultători se înghesuiau în Capela Betleem din Praga, de trei ori pe zi, pentru a asculta predicile lui Ian Huss. Urmaşii săi au fost numiţi husiţi, iar el a plătit încumetarea de a predica Biblia în limba poporului cu arderea pe rug.

Când vocea lui a fost adusă la tăcere, doi pictori au continuat predicarea prin două tablouri: unul reprezenta intrarea lui Iisus în Ierusalim, „blând şi călare pe un asin", urmat de ucenici, îmbrăcaţi în

Scrisorile Apocalipsei haine sărăcăcioase; celălalt tablou îl înfăţişa pe papă, purtând întreita sa coroană, călare pe un cal strălucitor împodobit, precedat de trompetişti şi urmat de cardinali şi prelaţi în veşminte strălucitoare. Titlul era: Stăpânul şi ucenicul".

7. Epilog

Biserica creştină a ajuns o instituţie puternică. Marile ei basilici sau catedrale domină oraşele, constituind centrul vieţii citadine pentru tot Evul Mediu. Instituţii puternice de învăţământ, mănăstiri, ordine călugăreşti, unele militare, altele politice, sau social-educaţionale, dar foarte rar cu adevărat spirituale, s-au răspândit pretutindeni.

Episcopi, patriarhi şi papi apar pe listele istoriei, alături de duci, regi şi împăraţi. Au colaborat şi s-au rivalizat în acelaşi timp, încercând să se întreacă în lux, bogăţie şi putere. Fiecare îşi avea moşia, supuşii, armata şi comoara sa proprie, diferenţa dintre sceptru şi cruce nemaiavând importanţă.

Le citim istoria, atât cât a ajuns până la noi, şi nu întâlnim decât un lung şir de intrigi, comploturi, crime şi războaie. Sub acuzaţia de erezie, fanatism, necredinţă, grupuri întregi de creştini, dintre cei mai devotaţi şi veritabili, au fost proscrişi, exilaţi, sau chiar masacraţi.

Masa cea mare, docilă şi supusă, pălmaşii ogoarelor şi carnea tunurilor au rămas „drept credincioşi" sau catolici… Le urmărim evoluţia vieţii lor în contextul mersului istoriei. Încercăm să descoperim legile acestei evoluţii, cauzele, influenţele, cadrul geopolitic, şi spunem că totul este normal. Sunt normale şi viaţa moral-religioasă de azi, şi necredinţa, fariseismul, ipocrizia, lăcomia… Aşa merge istoria, evoluăm… ne apropiem de societatea perfectă a viitorului!

De fiecare dată se detaşează o grupă distinctă de creştini. Par rebeli, împotrivitori, încăpăţânaţi, fanatici. Vina lor constă doar că nu

vor să accepte schimbarea, adică, „un aşa zice omul", în locul unui „un aşa zice Domnul"! Ei insistă să argumenteze cu Scriptura poziţia şi învăţătura lor. Nu pot fi combătuţi decât cu surghiun, temniţă sau rug. Au fost împinşi, sau s-au refugiat în văile munţilor, unde şi-au câştigat existenţa cu trudă şi cu mult efort. Au rămas simpli munteni, fără o cultură aparte, ignoraţi şi batjocoriţi; dar lor le datorăm lumina curată care a continuat să ardă.

Sunt acuzaţi că nu ştiau să-şi facă cruce, că nu ţin tainele bisericii, că nu rostesc pe de rost Crezul şi Paterul, că respectă mai departe

Tiatira – cetatea străjerilor

Sabatul... Dar, în timp ce alţi creştini nici nu văzuseră măcar Biblia, ei o aveau tradusă în limba lor, o citeau, o multiplicau şi o răspândeau. De la această lumină s-au trezit mulţi bărbaţi valoroşi, care şi-au ridicat glasul cu putere.

Istoria însăşi le-a fost împotrivă refuzând cu bună ştiinţă să le înregistreze viaţa, credinţa şi faptele. Iar noi, cei de azi, îi ignorăm, ca fiind lipsiţi de importanţa, în contextul relaţiilor socio-politico-reli-gioase.

Scurte frânturi din actele de acuzare, rapoarte sau memorii scăpate de index, dar mai ales mărturia celor ce i-au distrus, ne aduc imaginea unor creştini care seamănă cu apostolii şi cu Iisus. Da, ei merită să poarte acest nume – creştini – pentru că îl urmează pe Hristos!

În temniţa unui oraş francez a fost încarcerată, timp de 37 de ani, o tânără hughenotă, pentru că a refuzat slujba liturghiei. În urma ei, s-a găsit gravat pe lespedea de piatră cuvântul: „Rezistaţi!" Nici până azi nu se ştie cu ce a putut să scrie acest cuvânt; dar lor le datorăm libertatea de-a citi azi Cuvântul lui Dumnezeu!

Ei au fost adevăraţii creştini care au scris istoria mult mai amplă a conflictului cosmic dintre Hristos şi Satana. Ei au aprins speranţa revenirii lui Hristos, strigând de sub altar: „Până când, Stăpâne?..." Ei ne-au învăţat să cântăm: „Noi aşteptăm o scump Iisus/ Cu dor a Ta venire!"

În Tiatira, sunt „Luceafărul de dimineaţă"; în Sardes, sunt „îmbrăcaţi în alb"; în Filadelfia, sunt „un stâlp în Templul lui Dumnezeu"; iar în Laodiceea, sunt „biruitorii, care stau la masă şi pe tron, alături de Iisus!"

Dacă în Pergam, a treia biserică, erau „câţiva care ţin învăţătura Nicolaiţilor”; în Sardes, a cincea biserică, mai sunt doar „câteva nume care nu şi-au pătat hainele”. Dacă în Tiatira există o grupă „care n-au cunoscut adâncimile Satanei”; în Laodicea, ultima biserică, în întregime, sunt într-o totală ignoranţă: „şi nu ştii că eşti cel ticălos, vrednic de plâns, sărac, orb şi gol”. Ce schimbare a raportului în defavoarea adevărului! Ce drum descendent al istoriei creştinismului!

Nu e o poveste; este drumul parcurs de Poştaşul Apocalipsei prin cele două mii de ani de istorie, de la Efes până la Laodicea. Este istoria poporului lui Dumnezeu, a celor pe care Hristos îi recunoaşte ca fiind ucenicii Săi! El le transmite lumina.de la un sfeşnic la altul! Şi cât de minunat este că această lumină nu înnegreşte icoanele sfinţilor din vreo biserică, ci aprinde în suflete vii credinţa, speranţa şi dragostea!

Scrisorile Apocalipsei

Apropie-te de acest sfeşnic, ca să-ţi iei lumină pentru sufletul tău! Urmăreşte-le drumul şi opreşte-te acolo unde Iisus va intra la cină!

Note:

1. Apocalipsa 2, 18.19
2. Apocalipsa 2, 25
3. Apocalipsa 2, 29
4. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and Seven Churches of the Apocalypse, Lycabettus Press, Atena, 1979, pag. 92
5. W.M. Ramsay citat de R.A. Anderson în Desfăşurând Cartea Apocalipsei, ed. rom. pag. 36
6. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 95
7. Ibidem, pag, 96
8. Ibidem, pag. 98
9. Ibidem, pag. 91
10. Bible commentary S.D.A., vol.7, Tiatira
11. Apocalipsa 2, 18
12. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 94
13. Jean Zurcher – Le Hrist de L’Apocalypse-Editions: Vie et santé, 1980; pag. 55
14. Bible commentary S.D.A., vol.7, Tiatira
15. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 93
16. Faptele Apostolilor 16, 14.15
17. B.C. SDA Dictionary – Lidia

18. Jean Zurcher – Idem, pag. 55
19. Apocalipsa 2, 19 – 23
20. Apocalipsa 2, 26 – 28
21. Wladislâw Tatarkiewicz – Istoria Esteticii, Ed. Meridiane, 1978, vol. 2, pag. 8
22. Mircea Eliade – Istoria credinţelor şi ideilor religioase. Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1988, vol. 3, pag. 190 – 192
23. E.G. White – Tragedia Veacurilor – ed. 1981, pag. 58 – 68
24. Fernand Braudel – Mediterana şi lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea vol. I. pag. 71 – 75
25. Istoria bisericească universală – Editura Institutului biblic şi de misiune ortodoxă, 1975, vol. I, pag. 221 – 223
26. Mircea Eliade – Idem, pag. 62
27. Bible Commentary S.D.A., vol. 4, pag. 836
28. Alfred Bertholet – Dizionaria delle religioni, Roma, ed. 1972
29. Bible Commentary S.D.A., vol.4, pag. 827
30. Idem, *vol. I*\ pag. 836
31. Apocalipsa 2, 20
32. Stepben N. Haskell – The Book of Revelation, pag. 62.63
33. Nicolae Iorga – Evoluţia ideii de libertate, pag. 129
34. E.G. White – Tragedia Veacurilor, pag. 84
35. Ibidem – pag. 89

< &

Capitolul VII

mĂ-*a – cefattă tfr?*/>*în*

1. Încredere deşartă

Soarele răsărea strălucitor, după câteva zile de ploaie, în timp ce câţiva nouri ceţoşi mai învăluiau vârfurile dealurilor. În dreapta şi-n stânga şoselei au apărut monumente impunătoare, frânturi de ziduri, săpături arheologice! Un indicator arăta direcţia spre Templul lui Artemis, iar un altul ne anunţa că am intrat în micul sat „Şart".

Ne-am oprit surprinşi că am ajuns aşa de repede. Nu ne venea să credem că aici a fost anticul Sardes, capitala bogatului regat lidian. Căutam Acropola, vestita fortăreaţă-cetate, despre care se credea că e de necucerit. Nu vedeam decât nişte dealuri roase de ploi şi pline cu mărăciniş. Mici turme de oi păşteau pe răzoarele şi coastele goale. Livezi de măslini alternau cu fâşii de pământ cultivat cu grâu şi bumbac pe puţinele porţiuni accesibile.

Torenţii de ploaie lăsaseră urme adânci în ogoare, cărând cu ei comorile Sardesului. Cioburi de ceramică, bucăţi de cărămizi şi resturi de construcţii erau mai multe decât pietrele muntelui. Ţăranii le-au adunat pe mărginea răzoarelor, dar ploaia scotea altele la iveală şi le împrăştia pe câmp.

M-am grăbit să adun câteva, dar mereu altele mai interesante îmi ieşeau în cale, iar buzunarele îmi erau deja pline. Un lucru mă bucura – eram sigur că mă găsesc pe vechea vatră a Sardesului.

Am urcat, la întâmplare, printre ogoare şi plantaţii, spre vârful învăluit încă în ceaţă. Am trecut peste o vale adâncă, am ocolit o creastă.

Scrisorile Apocalipsei ne-am strecurat printre mărăciniş, până când ne-a apărut în faţă un meterez de stâncă. Era la marginea unei creste mai lungi. Un perete, aproape vertical, se termina cu acest vârf ţuguiat, ce avea pe el, ca o pălărie, frânturile unui zid. Nu era mai mare de 5 x 10 m, şi înalt de vreo 4 – 5 m. O parte din zid era deja în aer, căci stânca de sub el se măcinase, dar continua să rămână.

Am continuat să urcăm. Spinii şi tufişurile se îndesiseră, şi cu greu am găsit cărările folosite de capre. Platoul fostei Acropole se fărâmiţase de-a binelea; văi adânci şi creste golaşe te întâmpinau cu neospitalitate. Sus de tot mai era o porţiune de zid şi una din palat, alături de blocuri de piatră şi cioburi de ceramică. O parte dintr-un coridor mai rămăsese acoperit, ceea ce le-a oferit caprelor un loc potrivit pentru adăpost. Cândva, pe aici treceau vistiernicii, raportând cantităţile de aur şi numărul de monezi bătute.

Când am coborât, ne-am speriat; zidul pe care umblasem era cu peste o jumătate de metru în aer, şi nu se ştie la ce vânt sau furtună îşi va da obştescul sfârşit.

Dar spectacolul cel mai grandios îl oferea zidul de stâncă dinspre sud-vest. Are în jur de 250 m înălţime, de la bază, şi 450 m de la nivelul mării. Este o rocă foarte interesantă; un fel de pământ galben-roşcat, argilă, amestecat cu pietre de toate felurile şi mărimile, numit brecia. Se erodează uşor. Asemeni unui mare artist, ploile şi vântul, au creat din acest munte un adevărat monument. Găuri adânci, scobituri, colţuri ascuţite şi creste înalte, despărţite de prăpăstii adânci, de numai câţiva metri se puteau vedea pe tot versantul vestic. Câţiva pini au reuşit să se mai ţină agăţaţi de aceste metereze, arătându-şi rădăcinile vânjoase a disperare.

Prin culoarele înguste, prin care abia te puteai strecura, printre tufişurile şi spinii atotstăpâni, era lumea caprelor, dar şi a vulpilor, şerpilor şi broaştelor ţestoase. După ce am străbătut acest traseu, mai mult de alpinist decât de turist-istoric, am înţeles mai bine mentalitatea celor ce au locuit aici.

Bogatul Cresus se credea în deplină siguranţă – nimeni nu va reuşi să escaladeze acest perete de stâncă de 200 – 300 m ca să ajungă la el. La fel ca Belşaţar, Cresus şi-a permis să continue distracţiile, iar soldaţii să joace cărţi, în timp ce perşii au escaladat peretele de stâncă, şi au dat peste ei. Încă odată în istorie, pe timpul lui Antioh cel Mare, duşmanul a reuşit să ocupe această fortăreaţă.

Sardes – cetatea morţii

Ce lecţie clară ne oferă istoria! Nimic nu e prea sigur pe acest pământ; nicio fortăreaţă nu-ţi poate garanta viaţa! Nicio comoară nu te poate scăpa de nenorocire. „Veghează şi pocăieşte-te!" Cât de impresionante sunt aceste cuvinte în lumina istoriei cetăţii! Un creştin nu poate îndrăzni să fie prea încrezător în sine. „Cine crede că stă în picioare, să ia seama să nu cadă!" Cu fiecare şiretenie şi mijloc inimaginabil, Satana caută să ia sufletele în captivitate. Dacă nu suntem permanent de veghe, vom cădea uşor pradă înşelătoriilor sale nenumărate…" 2

Soarele risipise ceaţa şi norii dimineţii. Se putea vedea acum, cu multă clarite, de-o parte şi de alta a inexpugnabilei cetăţi a lui Cresus, ruinele oraşului roman şi bizantin. Toate acestea arătau ca un morman de gunoi pe întinderea verde a câmpiei din jur. Privind cu durere acest spectacol al secolelor, mi-au venit în minte cuvintele: „Sic transit gloria mundi"! (Aşa trece gloria lumii!)

2. Istoricul Sardesului

Istoricul Sardesului este legat de regatul Lidiei, a cărui capitală a fost. După Herodot, Gyges a fost întemeietorul dinastiei care a ridicat la mare faimă regatul Sardesului, prin anul 700. A fost contemporan cu trei mari regate: Asiria, Babilon şi Egipt. Toate trei au fost încorporate în marele Imperiu Persan şi sunt reprezentate în Biblie prin cele trei coaste din gura ursului.

Punctul cuminant l-a atins în timpul lui Cresus. El este vestit prin faptul că este întemeietorul monedei, fiind primul regat care a emis bani. Acest fapt l-a făcut şi foarte mândru, încrezut… Cât adevăr există în sfatul Scripturii: „Înainte de nimicire, inima omului se

îngâmfă, dar smerenia merge înaintea slavei".

După cucerirea persană din 546 î.Hr., Sardesul a devenit capitala de apus a marelui imperiu şi reşedinţa unui satrap. În 499 î.Hr., grecii se revoltă împotriva perşilor şi forţele combinate ale atenienilor şi ionienilor atacă oraşul şi-l cuceresc, dar numai pentru un scurt timp.

Alexandru cel Mare intră în oraş fără bătălie în 334 î.Hr. După moartea lui, Sardesul intră în componenţa teritoriului stăpânit de An-tigonas. În 301, acesta este ucis şi Lisimah stăpâneşte cetatea încă 20 de ani. Din 281, Sardesul intră în componenţa imperiului seleucid, până în 190, când, după bătălia de la Magnesia, este încorporat in re

7 75

Scrisorile Apocalipsei gâtul Pergamului. Odată cu acesta, din 133, intrăm Imperiul Roman, formând prima provincie romană în Asia.

În perioada elenistică şi romană, Sardesul a fost un important centru din centrul Anatoliei, fără să aibă pretenţii de rivalitate cu marile metropole ca Efes, Smirna şi Pergam. Istoria sa se consumase în trecut, iar acum îşi trăia doar agonia.

Sardesul a fost ocupat de turci la începutul sec. al XIV-lea şi masacrat cumplit de mongolii lui Timur Lenk, în 1402. De atunci a fost părăsit şi a rămas doar un mic sat pe păstori.

3. Mărturii arheologice

Dacă oraşul lidian a fost construit pe vârful Acropolei, în perioadele următoare, şi mai ales cea romană, s-a construit mult la bază, în zona de câmpie a râului Hermes şi a afluentului său Pactolus.

Unul din cele mai mari şi mai vechi monumente din Sardes, este Templul zeiţei Artemis, care se află cam la 2 km de şoseaua principală, spre sud-vest, pe malul pârâului Pactolus. Când în lvlO, expediţia Universităţii Princeton, condusă de H.C. Butuer, a început excavaţii arheologice, a găsi pe teren doar vârfurile a doua coloane. Bănuind că trebuie să fie ceva, şi-a început aici săpăturile. A cărat pământul şi molozul de pe un strat de aproape 20 m, dar a descoperit cel mai frumos şi interesant templu.

Templul zeiţei Artemis, construit în jurul anul 300 î.Hr., în plină perioadă de elenizare, era menit să facă legătura cu vechile credinţe anatoliene. Un mare altar de 21 x 11 m, care se află în faţa templului, spre vest, este mult mai vechi. Potrivit cu Xenofon, în faţa acestui altar a avut loc reconcilierea dintre Cir şi Orontes, fapt ce ne îndreptăţeşte

să credem că a aparţinut unei alte zeităţi decât Artemis, foarte probabil zeiţei Cybela.

Templul propriu-zis avea dimensiunile de 23 x 67, 52 m şi era compus din două încăperi. A fost mărit, adăugându-i-se câte un rând de coloane de jur-împrejur şi în faţă. Două din aceste coloane au rămas la înălţimea lor iniţială, ale căror capiteluri ionice au supravieţuit deasupra aluviunilor. Diametrul unei coloane are 1, 56 m, iar înălţimea este de 10 ori mai mare, adică 15, 6 m. Baza coloanelor este de 2, 17 m, la fel ca a Artemisionului din Efes.

Cu ocazia ultimelor renovări şi extinderi, templul a fost dedicat soţiei lui Antoninus Pius, Faustina I. Când împărăteasa a murit, în

Sardes – cetatea morţii anul 141 d.Hr., a fost zeificată, statuia ei pusă în templu şi astfel zeiţa Artemis a fost silită să facă casă comună cu o altă consoartă – Faustina I.

Un altar, ridicat iniţial zeiţei-mamă, Cybela, apoi un templu înălţat zeiţei Artemis, iar în cele din urmă un întreg ansamblu amenajat pentru cultul unei femei-împărătese, care a intrat în pantenonul sacru. Nu mai era decât un pas, pentru a se întregi pantenonul zeităţilor feminine şi a se institui cultul Fecioarei Maria.

O biserică creştină, construită prin sec. al V-lea, se află în colţul estic al templului, chiar lipită de el, dar în exterior, păstrând aceeaşi axă, dar la alte proporţii, şi care era dedicată Fecioarei Maria.

Ceva se schimbase, dar nu prea mult: la 431, al treilea sinod de la Efes stabileşte titlul de „Născătoare de Dumnezeu" pentru Fecioara Maria şi-i dedică multe locaşuri de cult. Putem vorbi, pentru acel timp, de o continuitate şi tradiţie, dar nu apostolică, ci păgână.

Alte clădiri impunătoare sunt Gimnaziul şi Termele romane. Se află aşezate în imediata apropiere a şoselei naţionale. Se pot vedea camerele de baie, cu căzile de marmură originale, sistemul de canalizare, bazinul public de înot din interior…

Cu ajutorul şi efortul expediţiei Şcolii Americane de Cercetări Orientale şi Universităţii Harvard şi Corneli, începând din 1958 s-a reconstruit în întregime Sala cea mare a Gimnaziului, folosită pentru cultul imperial. Are 60 x 20 m şi o înălţime de aproximativ 15 m. Coloane corintice, arcuri sculptate şi multe decoraţiuni interioare te impresionează prin grandoare şi frumuseţe. Nu era uşor când creştinii trebuia să vină aici pentru a oferi tămâie! Şi totuşi, au fost destul de mulţi care au refuzat acest cult păgân. Astăzi i-am socoti fanatici,

încăpăţânaţi şi periculoşi, dar, privindu-i în timp* ne mândrim cu ei şi pretindem că le urmăm tradiţia.

Aproape de gimnaziu se află ruinele celei mai mari şi frumoase sinagogi antice. Lucrată în marmură albă, cu frumoase mozaicuri pe podea, cu doi lei sculptaţi în interior, aproape de amvon, sinagoga reliefează puterea financiară a comunităţii evreieşti din sec. al III-lea d.Hr. Are 60 x 18 m şi este orientată de la est spre vest, exact invers templelor păgâne, pentru ca închinătorii să nu fie cu faţa spre soare. A fost distrusă în atacul persan din 615.

Dana Emerson descrie Sardesul ca un exemplu tipic pentru prăbuşirea aristocraţiei, în imagini impresionante: „Existau multe amin

Scrisorile Apocalipsei tiri, diferite şi vii, asociate cu priveliştea Sardesului, decât puteau fi atribuite oricărui alt colţişor al pământului; dar toate erau amestecate cu un simţământ de dezgust şi de micime a slavei omeneşti: totul, totul pierise! Erau înaintea mea templele unei religii apuse, morminte de monarhi uitate şi palmieri care se unduiau în sălile de banchet ale regilor; în timp ce simţământul pustiirii, era mult intensificat de calmul şi liniştitul cer de deasupra mea, care, cu o strălucire neştearsă, lipsea tot aşa de curat acum, ca şi atunci când radia peste visurile de aur ale lui Cresus".

4. Creştinismul în Sardes

Primele dovezi despre creştinismul din Sardes le avem în Scrisorile Apocalipsei: „Şi îngerului bisericii din Sardes scrie-i: „Iată ce zice Cel care are cele şapte Duhuri ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele: Ştiu faptele tale, că îţi merge numele că trăieşti, dar eşti mort. Veghează şi întăreşte ce rămâne, care e pe moarte, căci n-am găsit faptele tale desăvârşite înaintea Dumnezeului meu. Adă-ţi aminte, deci, cum ai primit şi ai auzit! Păstrează şi pocăieşte-te! Dacă nu veghezi, voi veni ca un hoţ şi nu vei şti în care ceas voi veni asupra ta. Totuşi, ai în Sardes câteva nume care nu şi-au pătat hainele. Ei vor umbla împreună cu Mine, îmbrăcaţi în alb, fiindcă sunt vrednici".

Nu cunoaştem cine a fost întemeietorul comunităţii, dar probabil că începuturile n-ar putea fi mai repede de mijlocul sec. I, sau imediat după. „Potrivit lucrării greceşti „*Menologion*", Clement, unul din cei 70 ucenici ai Domnului şi un colaborator al lui Pavel (Fii.4, 3), a fost primul prezbiter al Sardesului".

Nu ştim cine era prezbiterul comunităţii în timpul lui Ioan, când

s-a scris Apocalipsa, dar avem o apologie a lui Meliton, episcop de Sardes din sec. al II-lea, scrisă lui Marc Aureliu, pentru apărarea credinţei creştine. „El este primul teolog creştin de la care ne-a rămas o listă cu cărţile canonului V.T".

Nu ştim cum s-au comportat creştinii din Sardes în timpul persecuţiilor. Ioan nu-i laudă: „faptele lor nu sunt desăvârşite înaintea Dumnezeului meu". Viaţa lor este lipsită de forţa şi vigoarea necesară: sunt „morţi", iar ce mai e, „e pe moarte". Cunoaştem doar câteva nume: Preotul Terapon şi Apollonius din Sardes, care şi-au dat viaţa ca martiri pentru Domnul lor, în timpul persecuţiilor anteniceniene. Fără îndoială, mulţi alţi creştini din Sardes, au murit ca martiri".

Sardes – cetatea morţii

„În jurul anului 400, goţii au respins politica de împăciuire iniţiată de Teodosie cel Mare, şi s-au revoltat împotriva celor doi fii: Arcadie şi Honorius. Goţii din est, sub conducerea lui Găinas, au jefuit Sardesul, producând multe suferinţe şi distrugeri comunităţii creştine".

Sardesul a fost teatrul unor mari confruntări în prima parte a luptei iconoclaste. Controversele au început în 725, când împăratul Leon al III-lea Isaurianul a promulgat primul decret împotriva icoanelor. Constantin al V-lea (741 – 775) a fost şi mai categoric împotriva icoanelor, şi a distrus foarte multe mozaicuri şi reprezentări din biserici. împotriva lui s-a ridicat Artabasdus, sprijinit de iconoduli. Acesta dorea să devină împărat. Şi-a fixat centrul operaţiunilor la Sardes, dar în bătălia care s-a dat în apropiere a fost înfrânt şi ucis de către Constantin.

Episcopii de Sardes au susţinut puternic icoanele (iconoduli). Eu-timius era prieten bun cu faimosul teolog, apărător al icoanelor, Teodor Studitul. Pentru atitudinea lui a fost exilat şi a murit în închisoare. De asemenea, şi succesorul său, Ioan I, a murit pentru apărarea cauzelor icoanelor. Conciliu de la Niceea (787) a condamnat pe iconoclaşti, dar controversa a continuat. După 842, lupta a luat sfârşit cu triumful iconodulilor.

„În a doua fază a disputei, Teodor Studitul a mers şi mai departe, afirmând că imaginile lui Hritos, nu numai că seamănă cu Hristos, dar sunt şi identice cu El... El a justificat doctrina despre divinitatea imaginilor, prin trimiterea la filosofia neoplatonică şi la cea dion-isiană". 16

„Victoria decisivă a iconoduliei, victoria imaginilor asupra abstracţiei, a însemnat o victorie a tradiţiei elenice. Dar această victorie a fost dobândită prin recurgerea la o teorie mistică. Numai misticismul putea salva cultul icoanelor în Imperiul de Răsărit.

Puternicul ataşament pentru icoane a fost una din cauzele care a dus la conflictul cu mahomedanii şi la distrugerea definitivă a civilizaţiei creştine din Asia Mică.

Biserica din Sardes s-a dezvoltat şi menţinut sub umbra istoriei oraşului. Păstrând doar reverberaţia unei glorii trecute şi luptându-se pentru o cauză nebiblică şi depăşită – icoanele au fost totdeauna de partea trecutului, a misticismului şi a tendinţelor populare păgâne.

Scrisorile Apocalipsei

5. Perioada istorică – Sardes

Privind creştinismul în dezvoltarea lui istorică, biserica din Sardes reprezintă perioada creştinismului protestant, începută cu Martin Luther şi mari reformatori ai sec. al XVI-lea, aşa cum s-a dezvoltat el în perioada modernă.

Fără îndoială, protestantismul reprezintă o nouă etapă în istoria milenară a creştinismului. Conceptul de bază al mântuirii, atitudinea faţă de Sfânta Scriptură, biserică şi preoţie, ritualul religios au influenţat enorm viaţa socială, economică şi politică. Lumea a trecut de la o epocă la alta; parcă s-au rupt nişte zăgazuri, s-a constatat un progres uimitor. Protestantismul a fost părintele capitalismului.

a) Tinereţea sau cântecul reformatorilor. Pe plan social şi politic, se înscrie ca un protest împotriva unor practici nedemne, realizate de oamenii religiei şi în numele regiliei: „Protestăm prin aceasta înaintea lui Dumnezeu, singurul nostru Creator, Păstrător, Răscumpărător şi Mântuitor, şi care într-o zi va fi Judecătorul nostru, ca şi înaintea tuturor oamenilor şi a tuturor creaturilor, că noi, pentru noi şi pentru poporul nostru, nu consimţim, nici nu aderăm în vreun fel oarecare la decretul propus, în toate punctele care vin împotriva lui Dumnezeu, a Sfântului Său Cuvânt, sau a conştiinţei noastre curate, pentru mântuirea sufletelor noastre".

Pe plan spiritual, protestantismul se impune ca o religie a raţiunii, în opoziţie cu misticismul religiei catolice sau ortodoxe. „Există-unii oameni profund religioşi, care nu admit în niciun fel misticismul. Un Luther, de exemplu, vorbea eu dispreţ despre extazele mistice, cărora el nu le atribuia nicio însemnătate".

Analizând cu multă atenţie şi profunzime credinţa protestantă, Lucian Blaga consemnează următoarele: „Spiritul protestant se caracterizează, spre deosebire de creştinismul răsăritean şi de cel roman, prin înclinarea sa de a problematiza la extrem viaţa religioasă, prin accentul pe care-l pune asupra libertăţii spiritului, asupra conştiinţei, a deliberării interioare, a libertăţii de decizie şi de opţiune. Protestantismul este creştin pe planul cel mai lucid al conştiinţei, pe temeiul unei largi şi violente problematizări a doctrinei şi pe baza unei deliberări lăuntrice a spiritului său". 20

Sardes – cetatea morţii 123

Din spatele catedralelor impunătoare, care au strivit Europa cu formalismul lor, s-a auzit un strigăt de libertate, un glas al conştiinţei, aprins la lumina Evangheliei: „Cel drept va trăi prin credinţa lui". Şi oamenii, obosiţi de fabule, chinuiţi de teroarea unui iad arzând, au alergat spre acest edificiu. Era un templu nou, simplu, sobru, fără chipuri şi icoane, fără prelaţi şi fast izbitor. Era glasul limpede şi pe înţeles al unei predici care se adresa direct conştiinţei fiecărui ascultător.

Întreg edificiul se sprijinea pe doi stâlpi de bază: a) mântuirea se obţine prin credinţa în jertfa lui Iisus Hristos, fără fapte sau merite personale; şi b) adevărul poate fi cunoscut în întregime din Sfânta Scriptură, fără tradiţii şi intermediari omeneşti. Un imn de bucurie a răsunat pe pământ: se născuse Sardes – cântec de biruinţă!

Apariţia Sardesului a transformat lumea: prinţii şi-au oferit săbiile pentru apărarea Scripturii, călugării au părăsit mănăstirile pentru a predica Evanghelia, bătrânii şi tinerii făceau să răsune pe străzi cântece de bucurie. O nouă viaţă a impulsionat vechiul continent: ordinea şi corectitudinea, munca şi calitatea s-au văzut pretutindeni. Cunoştinţele au crescut, invenţiile au fost puse în slujba Evangheliei, iar calitatea vieţii s-a schimbat simţitor. Ce minune! Se părea că visul apostolilor e aproape realizat!

În frământarea sufletului său pentru a găsi mântuirea, Luther descoperă, în Biblia legată de zidul mănăstirii, adevăratul drum: „Cel drept va trăi prin credinţă". Eliberat de povara păcatelor, aproape de un Mântuitor plin de iubire, Luther devine o unealtă în mâna lui Dumnezeu, prin care milioane de oameni au găsit aceeaşi eliberare sufletească, fără penitenţe, fără fapte, ci doar prin credinţă.

Lucian Blaga remarcă: „Mai multe idealuri religioase îşi dispută

întâietatea în interiorul creştinismului. Pe de o parte misticismul cu variantele sale, pe de altă parte un ideal care pune accentul pe credinţă ca atare, ca un raport între om şi Dumnezeu, ca o persoană spre o altă persoană, infinit superioară. Credinţa în acest înţeles implică un permanent şi incoruptibil raport de la mine la tine, fără posibilitatea unui amestec, sau a unei osmoze… Credinţa este de astă dată forma încheiată a raportului posibil dintre om şi Dumnezeu. De aceea numim acest al doilea tip, tip al credinţer, fiindcă pentru aceasta credinţa este aspectul esenţial al religiozităţii".

„Bărbaţi renumiţi, mari reformatori, ca Luther, Calvin, Zwingli, Melancton, John Knox, au scris şi predicat despre mântuirea prin

Scrisorile Apocalipsei credinţă, milioane de oameni eliberându-se din robia unui iad înfiorător. Luther a fost în stare să elibereze conştiinţa creştină de legalismul roman; Zwingli a liberat gândirea creştină de erorile şi abuzurile păgânismului roman; dar Calvin a fost educatorul conştiinţei creştine, pe care el a supus-o autorităţii lui Dumnezeu. Educând conştiinţa creştină şi organizând cu măiestrie biserica creştină, el a ajutat să se pregătească oameni pentru sosirea libertăţii politice şi religioase".

b) Căsătoria sau religia de stat. Dar vrăjmaşul sufletelor nu doarme! El a pus la lucru tot arsenalul său pentru a face fără efect toată lucrarea credinţei. Universităţile care au răsărit pretutindeni, numărul mare de studenţi silitori, prezenţa la biserică a tuturor credincioşilor, viaţa intelectuală foarte vie, moralitatea destul de înaltă, oferea aparenţa unei situaţii bune.

„Dar viaţa spirituală cu roadele ei aproape că nu se vedea. Sarde-sul şi-a lăsat lucrul neterminat, s-a mulţumit cu un început mare, pe care, de fapt, ar fi trebuit să se străduiască să-l ducă fără odihnă până la capăt. Biserica reformaţiunii deveni curând o religie a maselor, mai mult negativă decât vie, mai mult politici decât religioasă".

Reformatorii nu se înţelegeau între ei şi nu erau dispuşi să accepte ideile altora; cei ce ieşeau din canonul odată fixat erau socotiţi eretici şi mulţi au fost martirizaţi în acelaşi mod cum au procedat catolicii. În catolicism locul lui Dumnezeu a fost ocupat de biserică, iar în protestantism a fost ocupat de către stat.

„Din momentul în care principii au luat în mâinile lor mişcarea reformaţiunii, religia a devenit o problemă de stat, aşa cum s-a

întâmplat şi în timpul lui Constantin. Unul a creat creştinismul, iar ceilalţi au creat protestantismul. Ca orice regat, un creştinism purtând chip de principe, cu toate manevrele politice de rigoare, cu conflictele de interese, măsurile de constrângere şi intoleranţă, devine persecutor şi formalist". 25

„În această perspectivă, istoria religioasă a Europei Occidentale după sec. al XVI-lea se lasă integrată mai degrabă în istoria politică, socială, economică şi culturală a continentului". 26

c) Maturitatea sau spiritul protestantismului. „Un alt element nou pe care l-a adus protestantismul a fost „spiritul capitalismului". E greu de definit acest concept, dar el a creat o nouă aciuitine faţă de muncă şi bani. Max Weber dezvoltă acesta teză în cartea sa: *Etica protestantă*

Sardes – cetatea morţii şi spiritul capitalismului. „Omul este pus în relaţie cu câştigul ca scop al vieţii sale, nu câştigul în relaţie cu omul ca mijloc în scopul satisfacerii trebuinţelor materiale ale vieţii sale. La întrebarea: „De ce trebuie să se facă din om bani?", se răspunde printr-un verset biblic: „Dacă vezi un om iscusit în lucrul lui, acela poate sta pe lângă împăraţi", în măsura în care este legal, câştigul de bani în cadrul ordinii economice moderne este rezultatul şi expresia iscusinţei profesionale, şi această iscusinţă este, după cum se poate constata fără nicio dificultate, realmente alfa şi omega moralei lui…"

Efectul acestui „spirit al capitalismului", ca o consecinţă a unei interpretări distorsionate a Bibliei, se vede în viaţa religioasă: „Cei plini de spiritul capitalismului sunt astăzi de obicei, dacă nu de-a dreptul ostili bisericii, cel puţin indiferenţi faţa de ea".

Niciunul din marii reformatori nu a fost preocupat de aspectul etic. Ei nu au constituit vreodată punctul central al soliei lor şi nu au fost atraşi spre bunuri laice şi vremelnice. „Salvarea sufletului şi numai aceasta a fost punctul central al vieţii şi activităţii lor. Obiectivele lor etice şi efectele practice ale doctrinei lor se ancorau toate aici, fiind consecinţe ale unor mobiluri pur religioase… Efectele culturale ale reformei au fost urmări neprevăzute şi de-a dreptul nedorite ale activităţii reformatorilor, adeseori foarte îndepărtate sau chiar opuse tuturor ideilor pe care le-au avut ei".

d) Bătrâneţea sau protestantismul muribund. Puţine lucruri bune putea spune solul ceresc despre biserica din Sardes. Activitatea ei exterioară nu era susţinută şi de o viaţă interioara pe măsură. N-au

rămas consecvenţi adevărului şi, ce era mai grav, au pierdut în totul duhul de viaţă al creştinismului primar.

„Şi Îngerului Bisericii din Sardes scrie-i: Iată ce zice Cel care are cele şapte Duhuri ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele: Ştiu faptele tale, că îţi merge numele că trăieşti, dar eşti mort. Veghează şi întăreşte ce rămâne, care e pe moarte, căci n-am găsit faptele tale desăvârşite înaintea Dumnezeului meu. Adu-ţi aminte, deci, cum ai primit şi ai auzit! Păstrează şi pocăieşte-te! Dacă nu veghezi, voi veni ca un hoţ şi nu vei şti în care ceas voi veni asupra ta".

Acuzaţia ce i se aduce este foarte gravă: „Îţi merge numele că trăieşti, dar eşti mort!" Nicio biserică şi niciun creştin nu poate trăi pe faima trecutului, oricât de glorios ar fi el.

Scrisorile Apocalipsei

Cât de binevenită era solia Sardesului: „Păstrează şi pocăieşte-te"! Dacă ar fi păstrat spiritul reformatorilor, dacă ar fi preţuit pocăinţa tot atât de mult ca şi goana după bani şi etica profesiei, ar fi rămas o biserică vie! Ce păcat!

Aplicând această sobe la perioada postreformaţiunii, vom constata că se potriveşte exact. „Aceia care au condus reformaţiunea au fost bărbaţi de vigoare şi consacraţi, însă urmaşii lor, gândind că bătăliile au fost câştigate, s-au apucat să organizeze religia. Mari mişcări care au început prin reformatori ca: Luther, Calvin, Knox, n-au devenit altceva decât nişte religii de stat sprijinite pe tezaurul public. Mulţumiţi de sine şi satisfăcuţi cu realizările trecutului, aceşti oameni n-au reuşit să intuiască nevoia lumii de Hristos".

„A fost un timp în istoria Pergamului când creştinismul credea că păgânismul a murit; dar în realitate religia aparent înfrântă a biruit. Păgânismul botezat a intrat în biserică. În zilele Sardesului, istoria s-a repetat Protestantismul, prin sine însuşi, liber de principiile Evului Mediu, a crescut asemeni unui stejar măreţ. Dar copacul semeţ şi cu viaţă lungă, era alimentat din adânc, prin rădăcinile lui, de aceeaşi sevă de viaţă, ca şi vechiul copac, pe care El îl tăiase, astfel protestantismul a ajuns să se dezvolte pe structura şi principiile catolicismului".

Protestanţii au descoperit marele principiu al mântuirii prin credinţă, dar au frământat atât de mult acest cuvânt, l-au strecurat atât de des prin sita raţiunii, până când au rămas fără nimic. Ei L-au pierdut din vedere pe Hristos, Mântuitorul nostru. Ei n-au reuşit să înţeleagă că doar credinţa singură, nu ne poate mântui şi n-au descoperit

frumuseţea şi profunzimea iubirii care se revarsă de la cruce şi că o religie fără Hristos cel iubitor este moartă prin ea însăşi.

Poate cea mai clară dovadă a unui creştinism raţional-rece, este strigătul lui Kierkegaard, acel zbucium sufletesc al căutării mântuirii într-un teren sterp al raţiunii. El scrie: „Protestul trebuie să vină, şi dacă vine târziu, vine cu atât mai serios". El loveşte fără cruţare, variind mereu tema: creştinismul oficial, creştinismul actual, de pretutindeni, nu este creştinismul Noului Testament Toată opera sa este străbătută de ecoul acestei boli, care nu te omoară, dar nici nu te lasă

31 să trăieşti de disperare".

Un astfel de creştinism muribund, care s-a înecat în propriile lui raţionamente şi realizări, nu putea fi purtătorul făcliei adevărului.

Sardes – cetatea morţii

Hristos îşi pregătea alţi alergători. El avea chiar în Sardes „câteva nume care nu şi-au mânjit hainele".

e) Nepoţii sau continuatorii reformei. Ceea ce-i trebuia bisericii în momentul acesta primejdios era o reformă, dar mai ales o redeşteptare. Redeşteptarea aceasta a şi avut loc. În Anglia, ea a fost propagată prin mijlocirea unei constelaţii strălucite de evanghelişti: episcopul Reyle îi numeşte pe oameni cei doisprezece apostoli ai acestei a doua reformaţiuni, care, începând de la 1735 şi până la 1785 au scos mai întâi Anglia şi mai apoi. toată lumea protestantă din lipsa de religie şi din necredinţă.

„Metodismul care a început în Anglia nu a făcut numai atât, că a înfiinţat o sectă, ci el a înviorat toate celelalte culte, a repus în cinste doctrinele reformaţiunii.

Pietismul din Germania a depus efortul de a face pe contemporanii lor să simtă că... darul credinţei nu constă dintr-o alipire a spiritului la anumite adevăruri descoperite, ci ea este o putere de la Dumnezeu pentru renaşterea sufletelor.

Mişcarea quakerilor şi a fraţilor moravi a pus accentul pe iubirea frăţească, simplitate, prezenţa reală şi permanentă a Duhului Sfânt în viaţa de toate zilele a credinciosului.

Baptiştii, scoţând de sub molozul tradiţiei acest mare simbol al botezării credincioşilor, insistau asupra necesităţii credinţei individuale, ca o condiţie de a intra în Biserică. împreună cu Rogers Williams şi alţii, ei revendicau libertatea de conştiinţă şi de cult şi

separarea bisericii de stat”?

Sardesul a supravieţuit prin aceşti câţiva bărbaţi şi mişcările religioase din spatele lor. Dumnezeu nu i-a uitat! El a remarcat zelul şi credincioşia lor, El a notat cu corectitudine numele lor încărţiie cerului. Câtă încurajare găsim în acest fapt, că Dumnezeu înregistrează nume cu nume viaţa şi lucrarea fiecărui om!

„Totuşi, ai în Sardes câteva nume care nu şi-au pătat hainele. Ei vor umbla împreună cu Mine, îmbrăcaţi în alb, fiindcă sunt vrednici. Cel ce va birui va fi îmbrăcat în haine albe. Nu-i voi şterge nicidecum numele din cartea vieţii şi voi mărturisi numele lui înaintea Tatălui Meu şi înaintea îngerilor Săi”.

Prietene, şi tu ai posibilitatea ca numele tău să fie remarcat de Dumnezeu şi astfel să fii îmbrăcat în alb! Evitând greşelile unora şi

Scrisorile Apocalipsei străduindu-te să mergi pe drumul credinţei şi al dragostei, vei putea trăi viaţa cu bucuria unei mântuiri veşnice. El te aşteaptă!

Note

1.1 Corinteni 10, 12

2. E.G. White – Testimonies, vol. 8, pag. 100

3. Daniel 7, 5. D. Popa în lucrarea sa „Daniel”, vol. 2, pag. 31 spune: „Aceia care consideră al doilea imperiu ca fiind Medo Persia, au interpretat cele trei coaste din gura ursului ca fiind Babilonul, Lidia şi Egiptul”.

4. Proverbe 18, 12

5. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patrnos and the Seven Churchs of the Apocalipse, Lycabettus Press, Atena, 1974, pag. 104

6. Ekrem Akurgal – Ancient civilisation and ruins of Turkey, Istanbul, 1993, pag. 127.

7. Bible Commentary S.D.A., vol. VII, Sardes

8. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 131

9. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 110

10. Roy A. Anderson – Desfăşurând cartea Apocalipsei, pag. 40 – 41

11. Apocalipsa 3, 1 – 4

12. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 105

13. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 107

14. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 107

15. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 107

16. Tatarkiewich – Istoria esteticii, vol. U, Bucureşti, 19, pag. 62.65
17. Idem, pag. 62 – 63
18. E.G. White – Tragedia Veacurilor, Bucureşti, 1981, pag. 184
19. L. Blaga – Istoria filosofiei religiei, Cluj, 1994, pag. 167
20. Idem, pag. 175 p
21. Romani 1, 17
22. L. Blaga, Idem, pag. 167 – 168
23. Bible Commentary S.D.A., vol. 7, Reformaţiunea
24. A. Vuilleumier – Apocalipsa, Bucureşti, 1945, pag. 27
25. J. Zurcher – Le Christ de L'Apocalipse, pag. 67
26. M. Eliade – Istoria credinţelor şi ideilor religioase, vol. UI, pag. 260
27. Max Weber – Istoria Protestantismului, pag. 69
28. Apocalipsa 3, 1 – 5
29. Roy A. Anderson – Idem, pag. 41 – 42
30. Haskell – Apocalips, pag. 76
31. L. Blaga – Idem, pag. 173.175
32. A. Vuilleumier – Idem, pag. 29 – 30
33. Apocalipsa 3, 4.5

Capitolul VIII

filjyulffA – cefa Xe ĂAge/rtel*

Am cele mai frumoase amintiri din Filadelfia! Oraşul acesta, deşi păgân, păstrează încă mult din dragostea frăţească a fondatorilor şi a creştinilor care au locuit aici cea mai mare parte a istoriei lui.

Ibrahim, patronul unei băcănii din colţul străzii, vizavi de ruinele bisericii Sf. Ioan Teologul, păstra cheile micului monument arheologic. După ce ne-a deschis şi s-a străduit să ne ofere mici amănunte, într-o engleză de mult uitată, ne-a luat de gât, spunându-ne: „Voi sunteţi prietenii mei!" Cald şi amabil, ne-a condus spre alte ruine, oferindu-se să vină cu noi. La despărţire ne-a îmbrăţişat, ne-a oferit cartea lui de vizită, şi ne-a spus: „Să mai veniţi pe la noi!"

Dar cât am colindat până l-am găsit pe Ibrahim! Oraşul se întinde ca un evantai pe panta unui deal, în timp ce şoseaua principală trece pe jos, pe la marginea lui. Un zid gros, de piatră, masiv, ros de ploi şi întrerupt din loc în loc, mai desparte încă actualul oraş de drumul principal.

Am parcat în apropierea zidului şi am pornit pe jos de-a lungul

lui, în căutarea monumentelor trecutului. Dar vai, târle de oi, magazii improvizate, coteţe de păsări erau agăţate de el, asemeni unor zdrenţe înşirate pe crengile unui copac uscat

O mulţime de copii se jucau prin preajma-i. În nicio altă parte n-am văzut atât de mulţi copii ca aici, la Filadelfia. Unii înălţau zmee, ridicându-i până la mari înălţimi; alţii jucau mingea sau se plimbau cu bicicletele. O escortă serioasă de pui de ieniceri s-a strâns

Scrisorile Apocalipsei în jurul nostru. Urmăreau cu atenţie, de la câţiva metri, aparatele noastre de fotografiat şi filmat.

Am încercat să intrăm în vorbă cu ei, să-i întrebăm câte ceva, să aflăm despre locul monumentelor arheologice, dar nimic… Le-am făcut semn să se îndepărteze, dar niciun rezultat; am grăbit pasul, ca să scăpăm de ei, dar nici vorbă… Ne mişcăm într-o strânsoare a copiilor, în care zeci de perechi de ochii ne iscodeau, creându-ne impresia unui adevărat asediu, din care nu mai puteam scăpa.

După ce-am urcat câteva străzi, intrând într-o zonă mai densă de case, au mai rămas după noi doar vreo trei. Ne-am oprit, făcându-le semn să se apropie; le-am arătat imaginile prin vizorul camerei, i-am întrebat de ruine, arheologie, istorie, tot ce ne trecea prin cap… Zâmbeau, au schimbat câteva cuvinte între ei, iar apoi au luat-o înainte, în faţa noastră, şi după vreo douăzeci de minute am ajuns în faţa unor monumente impunătoare. În timp ce priveam prin gardul de sârmă, Ibrahim a venit cu cheile şi ne-a poftit să intrăm înăuntru. Aşa am ajuns să ne împrietenim cu el.

Unul din cei trei copii nu s-a mai despărţit de noi. Ne-a însoţit prin toate locurile pe unde am mers, iar după câteva ore, când am ajuns la maşină, ne privea cu tristeţe. Nu ştiam cum îl cheamă, dar ne-am despărţit ca prieteni! Ochii lui calzi, privirea nevinovată mi-a rămas mult timp în minte, în timp ce maşina înainta spre Laodicea. Mă frământa un gând: Doamne, ne vom mai întâlni cu aceşti oameni? Vom avea oare privilegiul să-i regăsim şi pe ei în împărăţia Ta?

Ce trist este faptul că ziduri de piatră, bariere ale naţionalismului, şanţuri adânci ale ideologiilor şi religiilor, despart încă cu atâta violenţă, suflete sincere, care clocotesc de aceeaşi dragoste! Ce dureros este că forţa tunurilor şi puterea legilor mai ţin ferecată înaintarea Evangheliei spre cei doritori de mântuire!

Înaintam pe marele drum al Apocalipsei, prin ţinuturile şi oraşele unde Evanghelia ieşise biruitoare în zilele de glorie ale

păgânismului. Oare ce păcate au făcut creştinii, de nu mai găsim acum nici măcar lespezile bisericilor de altă dată? Cu ce au fost mai buni aceşti păgâni, de le-ai îngăduit să strige, în fiecare zi, măreţia dumnezeului lor, peste oasele putrezite ale mucenicilor Tăi?

Meditam frământat de atâtea gânduri, în timp ce înaintam prin noapte, spre ultimul popas al călătoriei. Se derulau în minte scene după scene, în timp ce încercam să leg o imagine coerentă şi logică. Creştinii au

Filadelfia – cetatea dragostei 131

Început cu Evanghelia, dar au sfârşit luptând pentru cruci; L-au predicat pe Hristos, dar curând l-au schimbat chipul cu o icoană; s-au mândrit cu originea lor apostolică, dar alţi sfinţi, cu alte învăţături, le-au îmbogăţit bisericile cu moaştele lor.

Parcă n aud pe Iisus plângând deasupra cetăţii: „... de câte ori am vrut să vă strâng la Mine, cum îşi strânge găina puii sub aripi, şi n-aţi vrut. Iată că vi se lasă casa pustie!" Iisus mai plânge şi azi când vede ura, dezbinarea, nepăsarea, lacrimile şi sângele care mai curge încă pe altarul ambiţiilor fireşti!

Dar, după cum fiecare lucru îşi are vremea lui, şi sfârşitul îşi are vremea lui. După trecerea timpului tuturor lucrurilor fireşti, bune şi rele, va trebui să vină şi timpul lui Dumnezeu, timpul când să pună capăt tuturor nedreptăţilor şi durerii omeneşti.

În nicio altă parte, ca aici, în epistola către Filadelfia, nu apare mai clară şi mai frumoasă, această zi glorioasă a lui Dumnezeu:

„Şi îngerului bisericii din Filadelfia seriei: Tată ce zice Cel Sfânt, Cel Adevărat, Cel care are cheia lui David, Cel care deschide şi nimeni nu va închide, Cel care închide şi nimeni nu va deschide: Ştiu faptele tale; iată, ţi-am pus înainte o uşă deschisă, pe care nimeni nu poate s-o închidă, pentru că ai puţină putere şi ai păzit Cuvântul Meu şi n-ai tăgăduit numele Meu... Fiindcă ai păzit cuvântul răbdării Mele, te voi păzi şi Eu de ceasul încercării care va veni peste toată lumea, ca să încerce pe cei care locuiesc pe pământ. Eu vin curând. Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ţi ia cununa. *".

2. Istoricul oraşului

Filadelfia este cel mai tânăr oraş din cele şapte. A fost construit de Attalos II al Pergamului (159 – 138) în jurul anului ISOÎ. Hr. Numele „Filadelfia" vine de la epitetul primit de Attalos II – Filadelfus – datorită loialităţii sale faţă de fratele său mai mare, Eumenes II (197 –

159). Din dragostea şi loialitatea frăţească s-a născut un oraş, mereu viu, după cum, din dragostea şi credincioşia lui Dumnezeu, s-a înălţat o cruce dătătoare de viaţă pentru toată omenirea. Cât de dăinuitoare şi puternică este lucrarea dragostei!

Regatul Pergamului, steaua strălucitoare a elenismului, atinsese apogeul extinderii şi puterii sale. Aici, în centrul Anatoliei, la graniţa dintre provincii, la răscruce de drumuri şi cumpănă de ape, doreau să înalţe o cetate care să transmită civilizaţia greacă popoarelor asiatice.

Scrisorile Apocalipsei

Chiar de la prima piatră de temelie, Filadelfia s-a dorit a fi o cetate misionară. Oare ştia Attalos ce va însemna cetatea lui pentru veacurile misionarismului modern? Cu siguranţă, nu; dar Altcineva, mai mare ca el, ştia!

De-a lungul anilor, a purtat diferite nume, dar „iubirea frăţească" a rezistat până când, târziu, turcii l-au rebotezat în Alahşehir – oraşul roşu, din cauza culorii roşii a solului vulcanic pe care este zidit.

Oraşul este aşezat pe râul Cogamus, un afluent al lui Hermes, la poalele dinspre răsărit ale Muntelui Tmolous, pe drumul care face legătura între Lidia şi Frigia. Din punct de vedere strategic, el este „Cheia Asiei", deschizând şi oprind trecerea spre multe provincii.

Zona geografică este bântuită des de cutremure, fapt care a făcut ca cetatea să sufere mult de pe urma lor, dar mai mult a suferit din cauza dezastrelor provocate de furia omenească. Coastele şi lunca Cogamus-ului sunt cultivate cu viţă de vie, podgoriile de aici fiind renumite până departe.

Marele succes al elenismului în Asia s-a datorat culturii; ei au construit foarte mult, au ridicat temple, teatre, stadioane, gimnazii. Romanii au continuat opera, introducând sisteme măreţe de apeducte, canalizări, terme şi căi de comunicaţii foarte bune şi sigure. Datorită clădirilor ridicate aici, Filadelfia a fost numită „Mica Atena"; păcat că nu mai putem vedea nimic, nici măcar ruinele, din vestitele clădiri antice. Câteva statui din epoca elenistică şi romană, monezi, obiecte de cult şi podoabe, se pot vedea în Muzeul de arheologie din Manisa.

La intersecţia dintre două străzi, cât ar ocupa două gospodării, se află singurul monument antic. Trei picioare masive, zidite din piatră, cu frânturi din arcadele bolţii, construite din cărămidă roşie, îţi ies în întâmpinare. La baza unuia din aceşti piloni, arheologii au făcut

săpături pentru a ajunge la pardoseala bisericii. Semnele crucii se pot vedea pe mai multe lespezi de marmură şi pe frânturi de pietre din zidărie. Epitafe şi alte părţi din interiorul bisericii sunt înşirate lângă zidul care a mai rămas.

O placă indicatoare ne informează că aceasta este Biserica Sfântului Ioan Teologul, construită în sec. al VI-lea şi care a servit drept catedrală pentru episcopii şi arhiepiscopii de Filadelfia.

Zadarnic ne-am străduit să mai găsim ceva: la poalele unei acropole erau temeliile de calcar ale unei construcţii neidentificate. Pe coasta acropolei se mai vedea câte o urmă de piatră veche din*conf iladelfia – cetatea dragostei* structie, capete de canalizări întrerupte; dar niciun monument antic nu se lăsa descoperit

Viaţa a biruit, oraşul a renăscut după fiecare nenorocire, refăcându-se peste ruinele trecutului. Oamenii zâmbeau la ferestre, discutau pe la porţi, arătându-se nedumeriţi faţă de interesul nostru pentru trecutul oraşului lor. Pe ei îi interesa doar prezentul, şi foarte puţin viitorul; poate tocmai de aceea avem parte de atâtea nenorociri. „Nu trebuie să ne temem de nimic pentru viitor, decât de a uita drumul pe care ne-a condus Dumnezeu în istoria noastră trecută".

Târziu, în secolul al XI-lea, Ioan Ducas, căruia Laodicea i s-a supus, a cucerit prin asalt atât Filadelfia, cât şi Sardesul şi le-a stăpânit câtva timp.

Între 1109 – 1110, o expediţie turcească a atacat Filadelfia, dar n-a reuşit s-o cucerească. Doi ani mai târziu, Sultanul de Rum, Malik Shah, a încercat şi el în zadar să o ocupe.

Împăratul Manuel I Comnen (1143 – 1180) şi-a găsit refugiul aici, după ce a fost înfrânt de forţele turceşti ale sultanului de Iconium. După 1185, într-o perioadă critică pentru imperiu, Isaac al II-lea Angelus (1185 – 1195) ocupă tronul imperiului. El aparţinea puternicei familii Angelii din Filadelfia, care a dat trei împăraţi-Imperiului Bizantin.

În cea de-a treia cruciadă, împăratul german Frederic I Barbarossa (1190), în drumul său spre Ierusalim, s-a oprit două zile la Filadelfia. După ocuparea Constantinopolului de cruciada a IV-a, în 1204, Teodor Mancofos s-a autointitulat pe sine conducător independent al Filadelfiei. împăratul Teodor I Lascoris (1204 – 1222) a adus oraşul sub controlul său*, menţinând imperiul cu capitala la

Nicea.

În profida tuturor atacurilor turcilor, Filadelfia a rămas în mâinile bizantinilor până la sfârşitul secolului al XIV-lea. Ei au rezistat cu succes la un asediu al turcilor otomani, în anul 1306, au constrâns pe inamic să se retragă, şi din nou au rămas nebiruiţi în 1324, când otomanii au făcut o nouă încercare de a-i cuceri.

După pierderea tuturor posesiunilor din Balcani, în urma bătăliei de la râul Mariţa, din 1371, Ioan Paleologul (1341 – 1391) a fost forţat să devină vasal turcilor. În rolul său umil, de vasal, a contribuit la capturarea Filadelfiei de către Baiazid, în anul 1390. Era ultima cetate bizantină din Asia care-şi deschidea porţile mahomedanilor.

Scrisorile Apocalipsei

Filadelfâenii au reprezentat o piedică pentru hoardele mongole sălbatice ale lui Timur Lenk. Deşi au depus o eroică rezistenţă, cetatea a fost cucerită prin asalt, şi Timur Lenk a construit un zid cu cadavrele victimelor curajoase ale Filadelfiei, după cum construise un turn din capetele smirnienilor. A fost o adevărată glorie pentru Filadelfia să rămână independentă atât de mult timp în mijlocul Anatoliei, departe de orice sprijin extern.

3. Istoria martorilor credinţei

Urmărind cu mândrie istoria acestui oraş, ne creşte interesul să aflăm şi istoria creştinilor, cu experienţele prin care au trecut ei. Cunoaştem foarte puţin despre începutul creştinismului în Filadelfia. O tradiţie susţine că Sfântul apostol Pavel l-a numit pe Luciu – ruda sa (Rom. 16, 21), ca prezbiter al Filadelfiei; dar potrivit Constituţiilor Apostolice, Demetrius a fost primul episcop al comunităţii de aici, numit de Sfântul apostol Ioan.

La scurt timp după epistola scrisă de Ioan, Sfântul Ignaţiu de Antiohia le trimite o scrisoare din Troa (105), în care le scrie următoarele despre prezbiterul comunităţii: „Am fost impresionat de acest bărbat nobil şi de talentul său de a face, în tăcere, mult mai mult decât realizează alţii prin cuvinte vanitoase". El avertizează comunitatea împotriva pericolului ereziilor şi schismelor şi-i admonestează să folosească „o singură euharistie".

În secolul al III-lea, Filadelfia şi Tiatira au fost cuprinse puternic de montanism. Una din principalele susţineri era că Noul Ierusalim va coborî şi se va aşeza, undeva, în apropiere de Filadelfia.

Episcopii de Filadelfia au fost prezenţi la toate marile concilii: la

Nicea în 325, prin Hetimasius; la Efes în 431, unde episcopul Teofanus sa unit cu Nestorie împotriva lui Chiril al Alexandriei.

Dezastrele care s-au abătut peste creştinismul din Asia n-au putut distruge voinţa de a rezista a filadelfieinilor. Ei s-au refăcut şi au rămas statornici chiar după cucerirea turcească şi invazia mongolă. Se pare că erau conştienţi de îndemnul adresat lor de Ioan: „Păstrează ce ai, ca nimeni să nu – ia cununa"".

„Chiar şi atunci când creştinismul a murit de o moarte înceată, dar sigură, Filadelfia a rămas, ca şi Smirna, o cetate creştină. E o coincidenţă remarcabilă că cele două cetăţi, Smirna şi Filadelfia, care şi-au păstrat caracterul şi populaţia majoritar creştină mai multă vreme

Filadelfia – cetatea dragostei decât oricare altă cetate din Asia Mică, sunt exact acele biserici care au fost atât de curate şi fără pată pe vremea lui Ioan, încât epistolele scrise lor sunt singurele care nu cuprind niciun cuvânt de mustrare".

În 1578, patriarhul Constantinopolului ridică în grad episcopia Filadelfiei, devenind mitropolie, subordonându-i toate celelalte centre episcopale din centrul Asiei. Călătorii din secolul al XVII-lea descriu Filadelfia ca un oraş puternic şi frumos, având 12 biserici.

„Biserica din Filadelfia a continuat să aibă martiri. La mijlocul secolului al XVIII-lea, Demetrios al Filadelfiei, fiu de preot, a trecut la islamism, dar apoi s-a pocăit şi s-a reîntors la credinţa sa creştină, motiv pentru care a fost martirizat".

Un secol mai târziu, Hadji-George a trecut şi el la islamism, dar mai târziu a mărturisit public credinţa sa creştină, pentru care a fost, de asemenea, executat.

În 1826, episcopul Filadelfiei a spus reverendului F.V.J. Arundell că în cetate sunt 3.000 de familii de turci şi 300 familii de greci-creştini, şi că au mai rămas 25 de biserici, din care 5 sunt în funcţiune".

La sfârşitul primului război mondial, majoritatea populaţiei din Filadelfia era încă creştină, însă oraşul a împărtăşit soarta Smirnei, şi toţi grecii-creştini au fost alungaţi şi expulzaţi în anul 1923. Astfel se explică că astăzi nu mai întâlnim niciun creştin, ci doar urmele unor biserici ruinate.

Cu toate acestea, actualul oraş Ataşehir, cu peste 75.000 locuitori, deşi mahomedani, te întâmpină cu dragostea şi bucuria unor

inimi de creştini.

4. Mesajul divin către Filadelfia

Domnul Hristos se prezintă acestei biserici îmbrăcat în atributele divinităţii: „Iată ce zice Cel Sfânt, Cel Adevărat, Cel care are cheia lui David, Cel care deschide şi nimeni nu va închide, Cel care închide şi nimeni nu va deschide". Numai un astfel de Dumnezeu poate conduce biserica de la reformaţiunea protestantă la o treaptă mai înaltă de sfinţenie şi adevăr.

În elogiul adus acestei biserici sunt amintite trei calităţi creştine: „tu ai puţină putere", „ai păzit Cuvântul Meu" şi „n-ai tăgăduit numele Meu". Dacă expresia „tu ai puţină putere" este negativă, în general, aici ea are un aspect pozitiv, pentru că doar acei creştini.

Scrisorile Apocalipsei care-şi simt nevrednicia lor spirituală, pot manifesta plenitudinea puterii lui Dumnezeu.

„Şi El mi-a zis: Harul Meu îţi este de ajuns; căci puterea Mea în slăbiciune se desăvârşeşte. Deci mă voi lăuda mult mai bucuros în slăbiciunile mele, pentru ca puterea lui Hristos să rămână peste mine".

Solia către Filadelfia se caracterizează prin cuvintele: „Iată, ţi-am pus înainte o uşă deschisă..." Această expresie arată spre posibilităţi favorabile de a predica Evanghelia. La fel, apostolul Pavel îi roagă pe fraţii din Colose să se roage pentru el, „ca Dumnezeu să ne deschidă o uşă pentru Cuvânt, pentru ca să putem vesti taina lui Hristos..." 23

Niciodată în istoria creştinismului n-a existat o situaţie atât de favorabilă pentru vestirea Evangheliei ca acum. După Revoluţia franceză şi cea americană, de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, care au condus la scăderea influenţei puterii papale, a existat un deosebit interes pentru Cuvântul lui Dumnezeu.

Istoricul L.R.E. Froom spune că două mari schimbări radicale au avut loc în istoria creştinismului. Prima schimbare a avut loc în secolul al IV-lea, când, de la o societate voluntară, cu membri care aderau din proprie iniţiativă şi din convingere, s-a trecut la o societate unde apartenenţa era impusă, iar abaterile pedepsite. A doua schimbare a avut loc în urma protestantismului, când diferitele grupări protestante au pus accentul pe alegerea personală şi libertatea de manifestare a credinţei.

Pornind de la cele „câteva nume, care nu şi-au pătat hainele", lucrarea reformaţiunii cunoaşte o nouă etapă de mare avânt, la

începutul secolului al XIX-lea, mai ales în Anglia şi America. Ea se datora marii treziri wesleyană-arminiană în Anglia, a pietiştilor în Germania, în mod direct, şi Revoluţiei Franceze, în mod indirect Era o mişcare universală care conducea pe oameni la Biblie şi care se ridica împotriva unei morale scăzute, a secularismului şi a deismului.

Zeci de bărbaţi din diferite denominaţiuni s-au ridicat că predicatori remarcaţi. Ei au organizat grupuri de studiu al Bibliei, societăţi misionare şi diverse activităţi cu caracter social şi de sănătate în favoarea oamenilor. Au apărut poeţi şi compozitori care au alcătuit imnuri simple şi frumoase, care exprimau bucuria unei vieţi noi şi schimbate prin harul lui Dumnezeu. Într-un cuvânt, toţi aceştia au primit numele de „evanghelici".

Filadelfia – cetatea dragostei 137

„Evanghelicii nu erau atât de interesaţi de organizaţie şi de doctrină, cât de exprimarea practică a creştinismului într-o viaţă răscumpărată şi de pietate, care se inspira din studiul Bibliei şi din rugăciune".

„Evanghelicii promovau reforma socială, deoarece ei credeau că omul este o fiinţă spirituală, care poate să devină sau chiar este un copil al lui Dumnezeu. Majoritatea reformelor sociale dintre anii 1787 şi 1850 au fost rezultatul luptei evanghelicilor pentru cei săraci… în 1772, o decizie a tribunalului abroga deţinerea de sclavi în Anglia, în 1807, Parlamentul a aprobat un act care le interzicea englezilor să participe la comerţul cu sclavi. Opinia publică evanghelică, reprezentată prin delegatul englez la Congresul de la Viena din 1815, a reuşit să obţină scoaterea comerţului cu sclavi în afara legii de către majoritatea statelor europene".

Evanghelicii din această perioadă au întemeiat societăţi biblice şi misionare care au schimbat radical viaţa spirituală a lumii şi au condus omenirea într-o nouă etapă a istoriei ei.

„Bisericile protestante nu au făcut multă lucrare misionară în timpul epocii reformei, deoarece toată energia lor era absorbită de munca de organizare şi de lupta pentru existenţă. În timpul Contrareformei, marea lucrare misionară a fost făcută de către iezuiţi şi de alte ordine din Biserica Romano-Catolică. Dar o combinare a forţelor, începând cu lucrarea lui William Carey în 1792, a dus la lucrare misionară de o asemenea amploare în secolul al XIX-lea, încât acesta a fost numit „Marele Secol" în cadrul mişcării protestante

misionare”.

„Acest entuziasm misionar a fost rezultatul trezirii spirituale în rândurile pietiştilor şi ale metodiştilor, precum şi ale evanghelicilor din Biserica Anglicană. Oamenii doreau să-i convertească şi pe akii la aceleaşi experienţe religioase pline de bucurie pe care le aveau ei”.

Societatea Misionară Baptistă a fost fondată în 1792, la Kettering, Anglia, ca rezultat al viziunii lui William Carey (1761 – 1834), pantofarul care a învăţat singur câteva limbi. Mottoul său era: „Aşteaptă lucruri mari de la Dumnezeu şi îndrăzneşte lucruri mari pentru Dumnezeu”. El a plecat în India, unde a tradus Biblia în limba lor.

Societatea Misionară Scoţiană şi Societatea Misionară Glasgow au fost fondate de către prezbiterienii scoţieni în anul 1796 şi respectiv 1797, iar Societatea Misionară Bisericească a fost fondată de către anglicanii evanghelici în anul 1799. Unul dintre cei mai mari misionari a fost Pilkington (1865 – 1897), misionar al Ugandei.

Scrisorile Apocalipsei

Metodiştii au fondat Societatea Misionară Wesleyană în 1817, cu scopul pătrunderii în interiorul Chinei. Principiul de bază era „misiune prin credinţă”, adică tot sprijinul ei financiar trebuia să-i vină în urma rugăciunii cu credinţă.

Lucrarea misionară americană s-a alăturat lucrării britanice după fondarea primei Societăţi Misionare Americane, în 1810. Societatea Misionară Londoneză a făcut o lucrare excepţională printre băştinaşi… John Philip a apărat drepturile băştinaşilor, convingând guvernul britanic să le acorde libertăţi civile. Robert Muffat (1795 – 1883) a tradus Scriptura în limbile triburilor importante din Africa de Sud. David Livingstone a lărgit cunoaşterea geografică a Africii Centrale şi a lupat împotriva comerţului arab cu sclavi, care distrugea centrele potenţiale de predicare din sate.

În 1804 a fost fondată Societatea Biblică Britanică şi pentru străinătate, avându-l ca preşedinte pe Lordul Teignmouth din Secta Clapham, ca o expresie practică pentru interesul evanghelicilor faţă de răspândirea Evangheliei prin pagina tipărită.

Mişcările de pe continent au părut a fi orientate mai mult spre lucrări sociale, decât cele din Anglia şi America. Marea Trezire din America a avut însă ca rezultat o diviziune înăuntrul bisericilor. A început să se pună accentul pe botezul prin scufundare şi pe a doua

venire a lui Hristos.

Rezultatele lucrării misionare au fost imense nu doar pentru mântuirea băştinaşilor, ci şi pentru multe realizări culturale… Creştinismul a devenit o religie globală… în ciuda multor piedici, orice istoric nepărtinitor va admite marea contribuţie pe care Biserica a reuşit s-o aducă lumii prin lucrarea ei misionară".

Marea Redeşteptare şi întoarcerea Ja Evanghelie au trezit un deosebit interes pentru profeţii, interes pe care nimeni n-a putut să-l stăvilească, dar nici să-i explice originea, în afara planurilor lui Dumnezeu. Studierea profeţiilor cuprinse în cărţile lui Daniel şi Apocalips, în locuri depărtate unele de altele, au dus la credinţa din ce în ce mai acceptată şi răspândită, că a doua venire a Domnului Hristos este aproape. Astăzi, credinţa acesta a devenit forţa motrice a unei mişcări mondiale".

Asemenea reformaţiunii celei mari din sec. al XVI-lea, mişcarea adventă a apărut în diferite ţări ale creştinătăţii în acelaşi timp. Atât în Europa, cât şi în America, bărbaţi ai credinţei şi rugăciunii au fost

Filadelfia – cetatea dragostei conduşi la studiul profeţiilor şi, urmărind raportul inspirat, au văzut dovada convingătoare că sfârşitul tuturor lucrurilor este la uşi. În diferite ţări existau grupe izolate de creştini, care, numai prin studiul Scripturilor, au ajuns la convingerea că venirea Mântuitorului era aproape.

În anul 1821, dr. Joseph Wolff, „misionarul lumii", a început să vestească apropiata revenire a Domnului Hristos. În America de Sud, în mijlocul barbariei şi al preoţimii, Emanuel Lacunza, un spaniol şi iezuit, a găsit calea către Scripturi şi în felul acesta a primit adevărul cu privire la revenirea în curând a lui Hristos. A publicat convingerile sale sub pseudonimul „Rabi Ben Ezra".

În Germania, învăţătura fusese predicată de către Bengel, pastor al Bisericii Luterane şi un vestit savant şi critic al Bibliei. Lumina celei de a doua veniri a lui Hristos a inundat mintea lui Bengel în timp ce pregătea o predică din Apocalips 21 pentru duminica revenirii. Profeţiile Apocalipsei s-au desfăşurat înaintea înţelegerii sale ca niciodată mai înainte".

Marea reînsufleţire de la începutul sec. al XIX-lea, datorată credinţei în iminenta revenire a Domnului Hristos, a salvat biserica de eclesiasticismul decadent şi de necredinţa raţionalistă şi i-a dat un simţ al misiunii ei vitale pentru lume. A existat o întoarcere a

creştinilor de la crezuri la adevărul biblic; s-a manifestat un interes deosebit pentru problemele spirituale.

Istoricul L.R.E. Froom comentează această situaţie astfel: „Era ca şi cum un sigiliu zădărnicitor, care acoperise cu mister şi blocase înţelegerea, fusese în cele din urmă rupt şi lumina a început să se reverse…"

Cea mai mare mişcare religioasă din această perioadă, care a cuprins cel mai mare număr de membri, şi a avut cea mai mare influenţă spirituală, a fost Mişcarea Adventă, iniţiată de William Miller (1782 – 1849). Acesta a fost un fermier, care a studiat Biblia stăruitor. Cărţile lui Daniel şi Apocalipsa l-au convins că Hristos urma să se întoarcă pe pământ după 2300 de ani (Dan.8, 14) de la reîntoarcerea lui Ezra la Ierusalim, în anul 457 î.Hr. Calculele l-au condus la anul

1843 – 1844.

Între 50.000 şi 100.000 de creştini au aderat la această mişcare şi L-au aşteptat pe Hristos să vină la data fixată: 22 oct. 1844. Decepţia a fost mare, dar curând au găsit explicaţia, că Sanctuarul care trebuia

Scrisorile Apocalipsei curăţat este în cer şi nu pământul, aşa cum au crezut ei. Din cei ce au rămas încrezători în făgăduinţele Scripturii şi au acceptat solia Sanctuarului Ceresc, s-a format Biserica Adventistă de Ziua a Şaptea.

Aici se termină una din cele mai luminoase pagini ale creştinismului. O martoră oculară a acelor zile comentează, cu forţa unei inspiraţii divine, spiritul şi credinţa Mişcării Advente:

„Dintre marile mişcări religioase începând din zilele apostolilor, niciuna n-a fost mai liberă de nedesăvârşirea omenească şi de cursele lui Satana, aşa cum a fost aceea din toamna anului 1844. Chiar şi acum, după trecerea multor ani, toţi cei care au luat parte la mişcarea aceea, şi care au stat hotărâţi pe platforma adevărului, simt încă influenţa sfântă a acelei lucrări binecuvântate şi dau mărturie că a fost de la Dumnezeu".

Filadelfia reprezintă un moment glorios în lungul drum al creştinismului spre ţinta lui finală. Hristos îi încurajează: „Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ţi ia cununa. Eu vin curând". Totul în această epistolă poartă amprenta divinului. Autorul se prezintă îmbrăcat în trei atribute divine; destinatarul posedă trei calităţi creştine, care-i permit să împlinească trei categorii de lucrări pe care Domnul i le-a pregătit. În final, ca recompensă, ea va purta un triplu sigiliu oferit de

Dumnezeu biruitorului.

Această promisiune se armonizează minunat cu caracterul şi lucrarea creştinilor din Biserica Filadelfia. Pentru că a fost credincios în serviciul lui Dumnezeu, biruitorul va deveni „un stâlp în templul lui Dumnezeu". Stâlpul simbolizează aici forţa, stabilitatea şi victoria, în timp ce templul lui Dumnezeu reprezintă veşnicia.

„Voi scrie pe el Numele Dumnezeului Meu şi numele cetăţii Dumnezeului Meu, Noul Ierusalim, care se coboară din cer de la Dumnezeul Meu, şi Numele Meu cel nou".

Întotdeauna în Biblie numele este o expresie a personalităţii, a caracterului. Purtând numele lui Dumnezeu, înseamnă că biruitorul este recunoscut de Dumnezeu ca fiind copilul Său; primind numele cetăţii lui Dumnezeu, i se oferă dreptul de a fi cetăţean al ei; şi, în final, purtând numele cel nou al lui Iisus, înseamnă că biruitorul reflectă perfect caracterul lui Hristos.

Ce frumos raport şi ce frumoasă făgăduinţă adresează Hristos Bisericii Sale de la începutul secolului al XIX-lea, Biserica evanghelică, misionară şi aşteptătoare! Cât de frumos ar fi fost să se fi termi-*Filadelfia – cetatea dragostei*nat aici istoria mântuirii! Dar mai era un popas! Evanghelia, care a fost tradusă, tipărită şi predicată îşi făcea efectul, şi Dumnezeu îşi rezervă dreptul de a verifica cum au răspuns oamenii la solia Sa.

Pentru aceasta vă invităm să trecem încă o culme muntoasă, să coborâm într-o nouă depresiune, să cercetăm o nouă ruină, pentru a descoperi adevărul lui Dumnezeu revelat ultimei perioade!

Filadelfia

Ruinele Bisericii Sf. Ioan

Scrisorile Apocalipsei

Note

1. Matei 23, 37.38

2. Eclesiastul 3, 2.3.4

3. Apocalips 3, 7 – 11

4. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalypse, pag. 115

5. Bible Commentary SDA vol. VU – Filadelfia

6. E.G. White – Schiţe din Viaţă, pag. 98

7. Otto F.A. Meinardus – Idem pag. 1 18.119

8. Ibidem-pag. 119

9. Bible Commentary – voi. 7
10. Otto F.A. Meinardus – Idem pag., 119
11. Bible Commentary – voi. 7
12. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 1 16
13. Ibidem, pag. 117
14. Ibidem, pag. 118
15. Apocalipsa 3, 11
16. Bible Commentary SDA – voi. 7
17. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 120
18. Bible Commentary SDA – voi. 7
19. Apocalipsa 3, 7
20. Apocalipsa 3, 8 21.2 Corintenil2, 9
22. Apocalipsa 3, 8
23. Col.4, 3 Jean Zurcher – Le Christ de L'Apocalipse – 67
24. Le Roy E. Froom – Credinţa profetică a părinţilor noştri, vol. 4. pag. 13 ed. rom.
25. Earle E. Cairns – Creştinismul de-a lungul secolelor, pag. 390.391
26. Ibidem. pag. 396
27. Ibidem. pag. 396
28. Ibidem. pag. 396 – 398
29. Ibidem, pag. 398
30. Dumitru Popa – Daniel – vol. 2, pag. 404
31. E.G. White – Tragedia Veacurilor, pag. 326 – 327
32. Ibidem, pag. 332
33. LeRoy E. Froom – Idem, pag. 44
34. E.G. White – Tragedia Veacurilor „pag. 368
35. Apocalipsa 3, 12
36. Jean Zurcher – Idem, pag. 70

a

Capitolul IX

*UoJIOA*că *cu*.

Aşteptam cu nerăbdare să ajung la Laodicea. Ceva dinăuntrul meu, inexplicabil, mă lega de acest oraş, mai mult decât de oricare altul. Doream să-l cunosc, să văd măcar ceva din splendoarea lui renumită; să merg pe străzile vestiţilor negustori, filosofi şi preoţi! Mă gândeam la casa lui Nimfa – prima adunare creştină din Laodicea – la bogatul Filimon, al cărui sclav fugit, Onisim, a ajuns slujitorul lui Pavel!

Era vineri seara când am ajuns în valea râului Licus, dar, în afară de marele oraş Denizli şi vestita staţiune Pamukkale, nu vedeam pe harta decât mici sătuleţe. Ne-am grăbit să găsim un loc de odihnă, sperând ca ziua de Sabat s-o petrecem în Laodicea.

Soarele ne-a întâmpinat a doua zi cu o explozie de lumină, oferindu-ne o panoramă încântătoare. O centură de munţi înconjura depresiunea Licusului. Gazda ne-a arătat un vârf plin cu zăpadă, şi ne-a spus că în dreptul lui se află Laodicea. Lanurile de grâu îngălbenite se împleteau cu livezile înverzite şi ogoarele pregătite pentru porumb şi bumbac. Pe margine, maci înfloriţi, alături de leandrii şi rubinii încărcaţi de flori, îţi încântau privirea.

Eram nerăbdător, nu puteam sta să admir minunata privelişte a acestei depresiuni sau să ascult cântecele păsărilor; ardeam de dorul Laodiceii. Când să ies pe poarta hotelului m-a întâmpinat o turmă de oi, aducându-mi aminte de vestitele haine laodiceene.

La câţiva km, am întâlnit o patrulă de poliţie pe care i-am întrebat: „Unde este Laodicea?" S-au privit unul pe altul şi au ridicat din

Scrisorile Apocalipsei umeri, lăsându-mă nedumerit şi trist. Am mers încă vreo 500 m şi am cotit pe primul dram spre dreapta, având mereu în faţă vârful plin cu zăpadă. După ce am trecut de ultimele case, într-o curbă, la marginea unui dâmb, am întâlnit o pancartă pe care scria: „Laodicea". Am tresărit de bucurie, am citit cuvintele de pe ea, şi am luat-o drept înainte, pe un drum de căruţe, spre vârful dealului, unde, între câţiva pomi, se vedeau nişte ruine.

În stânga se întindea un lan de grâu, cu fire rare şi firave, abia răzbind din solul pietros şi sărac; în dreapta, coasta era mai abruptă, aşa că nu creşteau decât spini şi smocuri rare de iarbă. Doar o stupină de albine, aşezată undeva într-o margine, dădea viaţă întregului peisaj amorf.

După ce am ajuns sus, pe platou, priveliştea m-a umplut de durere: Câteva lanuri de grâu şi-au făcut loc printre blocurile sfărâmate de marmură, ocolindu-le sau adunându-le pe margine. Alte lanuri de ciulini şi spini, înalţi de peste un metru, te întâmpinau ameninţători, parcă interzicându-ţi să pleci în cercetarea terenului. Printre ele mai erau şi oaze mai liniştite cu iarbă, cu temelii abia răsărite din pământ, sau cu câte un colţ de zidărie masivă. Turmele de oi îşi făceau loc pretutindeni în căutarea de hrană.

Am oprit maşina şi imediat câţiva ciobani s-au strâns în jurul nostru, scoţând de prin buzunare mici monezi de bronz, oferindu-ni-le spre vânzare prin cuvintele: „Money, money!…” În tragi-comedia întâlnită, am zâmbit, spunând colegilor: „Nici nu poate fi o reclamă mai potrivită pentru Laodiceea, ca aceasta!”

Martorul Credincios, descriindu-i în Cartea Apocalipsei, folosea, de asemenea, propriile lor cuvinte: „Sunt bogat, m-am îmbogăţit şi nu duc lipsă de nimic!”

Am rămas la Laodicea două zile, străbătându-i toate cărările şi în verificându-i toate ruinele. M-am împrietenit cu ciobanii ei şi-am cercetat toate pietrele care puteau avea o oarecare importanţă. Doream să găsesc ceva, care să fie demn de trecutul glorios al Laodiceii, dar vai! Niciuna din cele şapte cetăţi nu e atât de părăsită şi dezolată ca aceasta! Niciuna nu-ţi inspiră mai multă milă şi compasiune ca Laodicea!

Platoul ei întins, înălţat pe o fortificaţie naturală, cu o panoramă excelentă şi o poziţie formidabilă, contrastează izbitor cu ceea ce întâlneşti acolo. Blocuri masive de piatră, arcade abia răsărite din

Laodicea – cetatea judecăţii pământ, temelii arse de soare, stâlpi şi capiteluri sfărâmate, care abia se mai văd dintre spini, sunt răspândite pe o suprafaţă de peste 1 km. Lanurile de grâu cresc prin sălile de banchet ale palatelor, iar oile pasc prin templele zeilor nemuritori. Marile amfiteatre, cu peste zece mii de locuri, sub ale căror gradele se ascund şerpii şi vulpile, şi-au schimbat repertoriul şi artiştii. Apeductul, cu cele câteva arcade care i-au mai rămas, nu mai aduce pe el decât stihiile morţii peste o lume de mult îngropată.

De la grandoarea Efesului, la dezolarea Laodiceii e un drum lung şi sinistru. Oare acesta să fie şi drumul creştinismului în cei aproape 2000 de ani de istorie? Nu mă puteam despărţi, cu un gust atât de amar, de mult îndrăgita Laodicee! La poarta de vest am găsit câteva flori frumoase, pe care le-am adunat, alături de spice de grâu pârguil. Vedeam în acest buchet mesajul de speranţă pe care Martorul Credincios dorea să-l transmită acestui oraş – Biserică încropită:

„Celui ce va birui îi voi da să stea cu Mine pe scaunul Meu de domnie, după cum şi Eu am biruit şi M-am aşezat cu Tatăl Meu pe scaunul Său de domnie”.

2. Aşezarea geografică

Laodicea se află aşezată în depresiunea văii Licusului, cam la 20

km de confluenţa acestuia cu râul Meander, şi la 200 km de ţărmul Mării Egee. Este într-un punct de răscruce important. Pe aici trece drumul principal al Asiei, de la vest spre est, unind Efesul cu Ierusalimul. Un alt drum se ramifică şi porneşte spre nord, prin Filadelfia, Tiatira, Pergam, spre Troa şi Nicea. Altele pornesc spre sud, la An-talia şi spre nord-est spre ţinutul Galatiei şi Pontului.

Poziţia geografică strategică pe care o are acest oraş, l-a făcut să devină un mare centru comercial, cultural şi militar al Anatoliei centrale.

La sud, foarte aproape de oraş, se ridică culmile înalte ale Babadagului, pline cu zăpată, până târziu în mai. De aici curge un râuleţ repede, cu apă cristalină, Asoposul, care delimitează hotarul vestic al oraşului.

Spre nord-est, cam la 8 – 10 km distanţă, se ridică pantele de travertin alb, numite de localnici: „Muntele de bumbac". De pe platoul lor pornesc mai multe izvoare cu apă caldă şi minerală. Un apeduct ducea această apă până în Laodiceea. Anticii au construit şi aici un mare

Scrisorile Apocalipsei oraş, Hierapolis, care împreună cu Colose şi Tripoli formează depresiunea cea mai urbanizată din Anatolia.

Laodicea a fost centrul întregii regiunii, dezvoltându-se pe o suprafaţă de peste 1 km, pe vârful unei coline, care se înalţă deasupra văii Licusului, cu peste 20 – 30 m înălţime, şi este despărţită de dealurile dinspre sud şi vest de valea adâncă a Asoposului.

Lunca Licusului este fertilă şi este cultivată cu grâu, porumb, bumbac, viţă de vie, iar nu prea departe, în lunca Meanderului, sunt întinse livezi de portocali şi lămâi. Dealurile din jur, şi pantele munţilor sunt străbătute de turme de oi, a căror lână a constituit marea bogăţie a Laodiceii.

3. Istoricul Laodiceii

Adevăratul întemeietor al oraşului Laodicea a fost împăratul se-leucid, Antioh al II-lea Theos (261 – 246), dându-i numele soţiei sale, Laodice. Deoarece el a divorţat de ea în 253, în favoarea lui Berenice, foarte probabil că oraşul a fost. Întemeiat înainte de 253 î.Hr. Antioh a populat oraşul cu evrei şi sirieni aduşi din Babilon.

Evreii a constituit o colonie foarte puternică în Laodicea şi împrejurimi, şi trimiteau regulat zecimea lor la Ierusalim în bani-aur. În anul 62 î.Hr. romanii le-au confiscat toată zecimea pregătită pentru

Ierusalim şi le-a interzis să mai trimită banii acolo.

Laodicea a fost pentru scurt timp o cetate regală, când un general rebel, Akhaios, s-a răsculat împotriva lui Antioh III cel Mare, şi s-a intitulat: „Rege al Asiei Mici" (220 î.Hr.), alegându-şi capitala în Laodicea.

După înfrângerea lui Antioh cel Mare din 190 şi pacea de la Apamea din 188 î.Hr., Laodicea a trecut sub Regatul Pergamului, şi odată cu acesta, în 129, a devenit parte a Imperiului Roman.

În timpul campaniei lui Mitridate I (111 – 63) împotriva romanilor, Laodicea a fost sediul acestui rege, între anii 88 – 85 î.Hr., dar romanii au recucerit şi distrus foarte tare oraşul.

Iuliu Cezar a trecut şi el pe aici în timpul campaniei sale orientale, în anul 50 î.Hr., rămânând în Laodicea două luni şi jumătate. În unul din decretele promulgate de el a numit Laodicea, „Capitala Cybelei".

Oraşul a fost puternic distrus de cutremurul de pământ din anul 60 d.Hr., iar Nero le-a oferit bani pentru reconstrucţie. Laodiceeni au refuzat ajutorul, spunând: „Avem suficienţi bani pentru a ne reconstrui

Laodicea – cetatea judecăţii singuri oraşul!" A fost singurul oraş care a refuzat un ajutor imperial de reconstrucţie!

Laodicea a cunoscut o perioadă înfloritoare sub dinastia Flavia. Acum s-a construit un mare stadion, în cinstea lui Vespasian, şi poarta de vest, în cinstea lui Domiţian.

În secolul al II-lea, Laodicea atinge apogeul dezvoltării sale, primind titlul de: „Metropola Asiei". împăratul Hadrian a trecut pe aici în anul 129, iar împăratul Commodus le-a oferit titlul de „Neocoros".

Dintre marile construcţii care mai pot fi identificate din perioada greco-romană, sunt:

— Teatrul cel Mare – elenistic –, aşezat în partea de nord, chiar pe promontoriul cetăţii; are 40 – 50 de rânduri de gradele.

— Teatrul roman, orientat spre vest, ridicat pe promontoriul din faţa Porţii Hierapolisului, este ceva mai mic decât primul.

— Stadionul, este o construcţie eliptică, lungă de 380 m şi lată de peste 70 m. A fost construită de un bogătaş al oraşului în anul 79 d.Hr., în cinstea lui Vespasian. Era folosit pentru întreceri sportive şi lupte de gladiatori.

— Teatru Odeon, este mult mai mic şi era folosit ca sală de şedinţe pentru municipalitate, cât şi pentru spectacole. Se află în

apropierea stadionului şi a gimnaziului.

Prezenţa acestor mari construcţii ne vorbeşte despre predilecţia locuitorilor lui pentru spectacole şi distracţii.

— Gimnaziul a fost una din cele mai mari clădiri din Laodicea, şi astăzi, ruinele lui sunt cele mai impunătoare.

— Apeductul trece printre gimnaziu şi stadion şi este cel mai bine păstrat dintre toate ruinele. El aducea apa dinspre munte şi o conducea la un mare rezervor, de unde se alimenta oraşul…

— Nimfeum era o clădire impunătoare, înălţată în centrul platoului, în partea cea mai înaltă, şi astăzi mai pot fi văzute trei rânduri de arcade, cu blocuri mari de piatră, care domină zona. Foarte probabil că a fost folosit şi ca biserică creştină în perioada imediat după liberalizarea creştinismului.

Templele oraşului aşteaptă sub moloz şi buruieni să fie dezgropate, doar capetele frânte de coloane, vorbesc de existenţa lor, arătându-le locul, fără a şti însă cui au aparţinut

Scrisorile Apocalipsei

Singurele săpături arheologice efectuate aici au fost făcute de arheologul canadian Jean des Gagniers între anii 1961 – 1963, care a dezgropat două străzi ce se intersectează în unghi drept.

Multe alte mărturii stau îngropate sub moloz. Plugurile scot de fiecare dată, cioburi, obiecte şi monezi, pe care păstorii le adună şi le comercializează.

Oraşul a avut trei porţi; una din ele mai rezistă timpului – Poarta Efesului; alteia i se văd doar ruinele – Poarta siriană; iar a treia a dispărut cu totul – Poarta Hierapolisului.

Poarta Efesului, sau poarta de apus, ridicată în cinstea lui Domiţian, prin jurul anilor ’90 d.Hr., are trei arcade şi este decorată cu doi tauri de fiecare parte. Este aşezată pe versantul cel mai înalt despre apus, pe la jumătatea lui, iar un pod de piatră, ale cărui ruine mai pot fi văzute, trecea peste Asopos, conducându-te spre Efes.

Poarta siriană, ale cărui ruine mai pot fi văzute pe promontoriul dinspre sud, deschidea drumul care ducea spre Ierusalim. Pe aici ieşeau pelerinii în drumul lor spre Templu. Amintiri! în timp ce porţile Laodiceii zac în ruine, Iisus stă la o altă poartă şi bate: „Dacă aude cineva glasul Meu şi deschide uşa, Eu voi intra la el, voi cina cu el şi el cu Mine”.10

Ce bine ar fi ca această poartă a Laodiceii să nu ajungă şi ea o

ruină, ci să intre pe ea împăratul slavei, la marea sărbătoare a mântuirii!

4. Viaţa în Laodicea

Extinderea rapidă a oraşului, reconstrucţia lui după mai multe distrugeri, poziţia de lider între multele oraşe din zonă i-a determinat pe oameni să-şi dorească să fie laodiceeni. Avem puţine date, doar Strabon ni-l descrie mai pe larg:

„În jurul Laodiceii creşteau oi, care erau renumite prin lâna lor moale şi neagră, ca pana corbului. Aceste oi aducea Laodiceii un mare venit în oraş s-a dezvoltat o industrie a prelucrării lânii. O anumită îmbrăcăminte, numită laodiceană, este inclusă pe lista edictului lui Diocleţian. O tunică cunoscută ca trimită, de asemenea era manufacturată aici, şi era atât de vestită, încât cetatea a mai fost numită: Trimitaria".11

„O importantă şcoală medicală fiinţa în templu lui Men Karu, un zeu frigian, dar acelaşi cu zeul grec al vindecării, Esculap, sau falsul Mesia. Două sute de astfel de temple existau în lumea antică. Legată

Laodicea – cetatea judecaţii de acesta şcoală, era o industrie pentru fabricarea unui medicament special pentru ochi, numit collirium. El era făcut din renumita piatră frigiană. W.M. Ramsey zice: Această pudră de Frigia, ajunsese prin Laodicea în uzul general al grecilor".

Laodicea era una din staţiunile balneoclimaterice renumite din Imperiul Roman. În imediata apropiere se înalţă vârfurile semeţe, pline cu zăpadă până târziu, putând oferi „apa de zăpadă", atât de renumită în antichitate. La aproximativ 15 km, se găseau izvoarele fierbinţi de la Karait, care ieşeau din pământ la peste 65 grade Celsius, foarte bune pentru tratament Dar Laodiceea a preferat apa călduţă de la Hierapolis (8 – 10 km), pe care au canalizat-o spre ei printr-un apeduct şi o foloseau în băile publice.

Martorul Credincios ştia această predilecţie a laodiceenilor, de aceea le spune: „Ştiu faptele tale, că nu eşti nici rece, nici în clocot o dacă ai fi rece sau în clocot! Dar, fiindcă eşti căldicel, nici rece, nici în clocot, te voi vărsa din gura Mea".

„Locuitorii Laodiceii erau inteligenţi. Ei au ales pe Zeus ca zeul lor protector şi, bineînţeles, aveau avantaje de pe urma aceasta, pentru că între toate zeităţile venerate din zonă, locale sau străine, Zeus era cel mai important".

Laodiceea a fost o cetate foarte bogată, cu locuitori mândri, aroganţi şi mulţumitori de sine. Una din caracteristicile ei de seamă era compromisul. W.M-Ramsey o caracterizează astfel:

„Nu există nici b cetate al cărui spirit şi natură sunt mai dificil a fi descrise, ca Laodicea. Nu avea niciun fel de extreme, sau trăsături puternic conturate. Dar chiar în acest echilibru rezidă caracterul ei particular. Acestea erau calităţi, care au reuşit să facă din ei o cetate de succes a comerţului, cetatea bancherilor şi finanţelor, care putea să se adapteze nevoilor şi dorinţelor altora, plină de spiritul compromisului". *

5. Creştinismul laodicean

Despre creştinii din Laodicea ştim ceva mai mult, decât de alţii din alte cetăţi. împreună cu Efesul, sunt singurele biserici care au primit două scrisori: una din partea lui Ioan, prin Apocalipsa, iar alta din partea apostolului Pavel.

„După ce va fi citită această epistolă printre voi, faceţi aşa ca să fie citită şi în biserica laodiceenilor; şi voi, să citiţi de asemenea –, pe cea care va veni din Laodicea".

Scrisorile Apocalipsei

Foarte probabil că începutul creştinismului în Laodiceea corespunde cu perioada lucrării misionare a apostolului Pavel în Asia Mică, în timpul celei de-a treia campanii misionare. Biserica a fost întemeiată de „Epafras, care este dintr-ai voştri", original din Colose, la 15 km distanţă. Exista o comunitate creştină încă din această perioadă timpurie, deoarece apostolul Pavel era profund interesat de ea:

„Salutaţi pe fraţii din Laodicea şi pe Nimfa şi biserica din casa lui". Anumiţi comentatori susţin că epistola lui Pavel către Filimon, a fost, de asemenea, trimisă spre Laodicea, Sir. William M. Ramsay a publicat o inscripţie din Laodicea pe care era scris numele: Marcus Sestius Philemon. E un drum lung de la această inscripţie până la Filimon din Biblie, dar este clar că exista cel puţin un bărbat proeminent în oraş, care purta acest nume.

„Se crede că Arhip, căruia Pavel îi adresează însărcinarea: Ia seama bine la slujba pe care ai primit-o în Domnul, ca s-o împlineşti!, era prezbiterul comunităţii, atunci când Ioan le-a adresat epistola sa. Potrivit Constituţiilor Apostolice, Arhip a fost urmat de Nimfa, ca prezbiter al comunităţii".

Laodiceea a primit două solii inspirate din partea lui Dumnezeu,

după două mari dezastre care s-au abătut asupra lor.

În anul 60, laodiceenii au suportat un cutremur puternic, în care şi-au văzut casele dărâmate şi, probabil, pe mulţi din cei dragi morţi. În anul 62, apostolul Pavel le trimite solia dublă: Epistolele către Colose şi Laodicea, prin care îi mângâie şi încurajează.

În perioada 90 – 95, a început persecuţia lui Domiţian. Creştinii au fost confruntaţi, pentru prima dată, cu cultul imperial. Ei erau chemaţi în faţa altarelor pentru a oferi tămâie împăratului. Unii au cedat, alţii şi-au cumpărat cu bani actul de adorare, iar alţii au respins orice compromis şi au fost surgiuniţi sau martirizaţi. Oare ce au făcut creştinii din Laodiceea?

Tradiţia nu ne aminteşte de niciun martir din această perioadă, iar Ioan nu are niciun elogiu de adus acestei biserici. Este singura biserică în dreptul căreia nu se consemnează nicio faptă bună. Ea este „încropită", ea provoacă Domnului o stare de desconsiderare, care merge până la respingerea ei.

Indiferenţi faţă de înălţimile înzăpezite ale munţilor, străini faţă de apele fierbinţi ale Karait-ului, laodiceenii şi-au găsit plăcerea în apele călduţe ale Hierapolisului. Confortul şi tihna, indiferenţa şi nepăsarea

Laodicea – cetatea judecăţii erau atitudinea dominantă a bogaţilor laodiceeni; şi cât de trist este că starea oraşului a influenţat şi starea bisericii.

Trăind departe de marile capitale, la limita mai multor regate şi imperii, Laodicea a dezvoltat spiritul de independenţă. Deşi L-au primit pe Hristos şi mântuirea Lui, laodiceenii se credeau destul de siguri pe ei. Un creştinism doar de formă este ca un vaccin şi constituie cel mai puternic obstacol în calea adevăratului creştinism. Pavel a intuit aceasta şi L-a prezentat pe Domnul Hristos ca Domn al Bisericii, şi singura soluţie: „Hristos în voi, nădejdea slavei!"

„Apostolul Ioan le aminteşte laodiceenilor că nu există niciun compromis între-o totală loialitate faţă de Hristos şi participarea la cultul imperial".

La fel ca toate celelalte biserici, şi Laodiceea a avut de suferit în timpul persecuţiilor imperiale. „În anul 166, episcopul Sagaris a fost martirizat, prin ardere pe rug. Menţionaţi în diferite rapoarte, sunt şi alţi creştini martiri din Laodicea, care şi-au dat viaţa în timpul persecuţiilor din primele secole".

„Eugenius a fost episcopul din primii ani ai domniei lui Constantin cel Mare. El a construit prima biserică, mare şi frumoasă, ornamentată cu picturi şi sculpturi. Episcopul Nunechius a reprezentat Laodicea la primul Sinod Ecumenic de la Nicea (325), care a condamnat pe Arie, dar Cecropius, succesorul său, a fost un arian convins".

În 367, s-a ţinut aici un sinod local, numit Sinodul de la Laodicea, sau al patrulea Sinod, la care au participat 32 de episcopi. El a emis 40 de canoane disciplinare, printre care interzicerea practicării dobânzii „interzicerea ereticilor de a intra în locurile sfinte, interzicerea preoţilor de a intra în cârciumi, interzicerea căsătoriei cu un eretic, interzicerea de a merge la băile comune (bărbaţi femei), interzicerea oficierii de căsătorii în timpul postului Paştelui". 23

Un alt punct principal al acestui sinod, a fost stabilirea canonului Sfintelor Scripturi. Este interesant de observat, că acest sinod pare că a omis din canon întreaga carte a Apocalipsei.

Biserica din Laodiceea îşi pierde treptat din importanţă, până când dispare sub atacurile repetate ale turcilor, cu mult înaintea altor biserici din Asia.

Scrisorile Apocalipsei

6. Solia Martorului Credincios către Laodicea

Soba aceasta ne interesează în mod deosebit, deoarece ea priveşte ultima perioadă de timp, din imediata apropiere a revenirii Mântuitorului, chiar timpul nostru. Este ultimul mesaj pe care Hristos îl transmite bisericii Sale! Este dur, tăios, fără menajamente, dar şi plin de dragoste. El oferă o soluţie, şi aşteaptă o atitudine fermă. După ce acest timp se va încheia, totul se va sfârşi!

Numele Laodicea poartă în sine o solie, el înseamnă:

a) Judecata popoarelor – se adresează creştinilor din ultima perioadă a istoriei, când Domnul Hristos, în calitate de Mare Preot, efectuează judecata preadventă. Reprezintă de fapt aplicarea cuvintelor profetice ale apostolului Petru: „Căci suntem în timpul când judecata începe de la casa lui Dumnezeu".

Profetul Daniel fixează timpul de început a acestei judecăţi, atunci când spune: „Până vor trece 2300 de seri şi dimineţi, apoi sfântul locaş va fi curăţit" Profeţia aceasta şi-a găsit împlinirea în toamna anului 1844.

Atât prin numele său, cât şi prin solia sa, mesajul Laodiceii

pregăteşte lumea pentru judecata lui Dumnezeu. Este, poate, una din cele mai nedorite lucrări, dar este inevitabilă. Înţeleptul Solo-mon îşi încheie meditaţiile cu aceeaşi solie". Să ascultăm încheierea tuturor învăţăturilor: Teme-te de Dumnezeu şi păzeşte poruncile Lui. Aceasta este datoria oricărui om. Căci Dumnezeu va aduce orice faptă la judecată, împreună cu orice lucru ascuns, fie bun, fie rău". 27

b) „Popor drept", sau „popor judecat" – Acest al doilea sens al cuvântului scoate în evidenţă consecinţele duble: atât ale mijlocirii lui Hristos ca Mare Preot, cât şi ale creştinilor, care vor accepta oferta Sa – ei vor deveni un „popor drept".

Dreptatea care ne recomandă pentru cer ne este atribuită, iar dreptatea care ne oferă dreptul să fim în cer ne este împărtăşită prin credinţa în Iisus Hristos".

Prin cel de-al doilea sens al cuvântului, Martorul Credincios doreşte să câştige adeziunea noastră totală la standardul fixat de Dumnezeu pentru mântuire: Dreptatea Sa atribuită şi împărtăşită prin credinţă.

Hristos. Se prezintă pe Sine prin trei metafore:

Laodicea – cetatea judecăţii a) „Cel care este Amin": Prin aceste cuvinte vrea să spună un „DA" hotărât, din partea lui Dumnezeu, faţă de împlinirea deplină a Cuvântului Său, care este adevărat, sigur şi neschimbător.

b) „Martorul Credincios şi Adevărat": în această calitatea, Iisus este expresia perfectă a gândului, voinţei şi caracterului lui Dumnezeu: „El, care este strălucirea slavei Lui şi reprezentarea exactă a

Fiinţei Lui..." 29

c) „începutul creaţiei lui Dumnezeu": Cuvântul grecesc „arene" se poate traduce şi prin principiu, cauza primară a creaţiunii lui Dumnezeu; Acela prin care au fost făcute toate lucrurile".

Rolul de Creator se armonizează perfect cu mesajul judecăţii; deoarece numai un Dumnezeu Creator şi Mântuitor are dreptul şi datoria să ne someze în faţa judecăţii Sale. i-ar fi o face! Ce zile solemne trăim! Oare vom folosi ocazia de har care ni se oferă?

Şi acestei ultime biserici, Hristos i se adresează prin expresia: „Ştiu faptele tale..." Ne-am putut convinge până acum, cât de exact a cunoscut Dumnezeu – atât situaţia locală a bisericilor de la sfârşitul primului secol, cât şi situaţia istorică din cele şase perioade ale bisericii, prin care am trecut până acum.

Dacă Filadelfiei nu i-a adresat niciun cuvânt de reproş sau mustrare, pentru Laodicea nu are niciun cuvânt de laudă sau apreciere. O stare de încropeală, care provoacă vomitare, şi o atitudine de aroganţă şi mândrie, care te sfidează, este sever sancţionată de Martorul Credincios: „Ştiu faptele tale, că nu eşti nici rece nici în clocot. O, dacă ai fi rece sau în clocot! Dar, fiindcă eşti căldicel, nici rece nici în clocot, te voi vărsa din gura Mea. Pentru că zici: Sunt bogat, m-am îmbogăţit şi nu duc lipsă de nimic şi nu ştii că eşti cel ticălos, vrednic de plâns, sărac, orb şi gol".

„Iisus pune degetul pe rană; El nu acuză de vreo deviere doctrinală sau eclesiastică, ci adevărata problemă este de ordin spiritual: încropeală şi mândria".

„Un creştinism pe jumătate e mai grav decât păgânismul, pentru că prin cuvintele lor înşelătoare şi poziţia lor nehotărâtă, duce în rătăcire pe multe persoane. Cei infideli păstrează doar aparenţa; creştinii încropiţi se înşală unii pe alţii: nu sunt nici întru totul cu lumea şi nici buni creştini".

Niciun creştin n-ar dori să fie laodicean; unii preferă Filadelfia, dar Filadelfia este de mult în trecut; ea a reprezentat perioada de mare

Scrisorile Apocalipsei redeşteptare religioasă de la începutul secolului al XIX-lea. Atunci, creştini din toate bisericile au descoperit frumuseţea şi bogăţia Scripturii. Ei s-au adăpat din izvorul Evangheliei şi s-au luminat de la flacăra profeţiei. O mare mişcare a Creştinilor Evanghelici a condus la evanghelizarea lumii şi la pregătirea ei pentru întâlnirea cu Iisus, în jurul datei de 1844.

Dar o mare decepţie a urmat. Din rândurile celor descurajaţi s-au ridicat câţiva care au spus: „Nu aşa fraţilor! Cuvântul lui Dumnezeu nu poate să ne înşele! să-l cercetăm din nou cu rugăciune…"

În zilele următoare, ei au dat peste cuvintele îngerului din Apocalips 10, 9 – 11: „Ia-o, mi-a zis el, şi mănânc-o; ea îţi va amărî pântecele, dar în gura ta va fi dulce ca mierea"…Apoi mi-a zis: „Trebuie să proroceşti din nou cu privire la multe popoare, neamuri, limbi şi împăraţi". Apoi, au exclamat: „Aceasta este experienţa noastră, fraţilor!

Astfel s-a format o nouă biserică, fundamentată pe vechiul principiu protestant: Biblia şi numai Biblia. Ei au găsit în Biblie mângâiere pentru durerea lor şi lumină pentru timp de întuneric. S-au hotărât să meargă până la capăt cu împlinirea Scripturii, cercetând în adâncimile ei şi ultimele comori de adevăr.

Îi puteţi găsi printre cei care vestesc cu bucurie şi curaj: „Temeţi-vă de Dumnezeu şi daţi-l slavă, căci a sosit ceasul judecăţii Lui!” Sau printre cei ce vor să se încadreze în condiţiile cerute de Dumnezeu sfinţilor din ultimele zile: „Aici este răbdarea sfinţilor, care păzesc poruncile lui Dumnezeu, şi au credinţa lui Iisus Hristos!”

Dacă-L iubeşti cu adevărat pe Hristos şi vrei să fi mântuit, sunt sigur că vei dori să fii şi tu printre aceşti sfinţi! Dacă vrei să ţii pasul cu istoria mântuirii, nu te vei uita la oameni, la ziduri, la crezuri, ci vei urma Poştaşul Apocalipsei, constatând că a pus de mult ultima scrisoare în cutia Laodiceii.

Va trebui să ai curaj să accepţi această solie, după cum ai văzut, este cea mai dură! La fel ca vechiul oraş Laodicea, aşa pare să fie şi această ultimă Biserică. Starea oraşului Laodicea a influenţat profund pe creştinii laodiceeni. Ei au împrumutat atitudinea arogantă şi mândră; spiritul de compromis şi adaptare a bancherilor şi a comercianţilor din jur.

Acelaşi lucru se întâmplă şi cu Laodicea de azi:

„Mult timp după jumătatea secolului al XIX-lea, când Filadelfia s-a stins, creştinismul, ca un întreg, părea să continue cu vigoare şi viaţă

Laodicea – cetatea judecăţii pe drumul înaintării sale. Acţiunile misionare se dezvoltau. Noi de-nominaţiuni, pline de zel, se ridicau viguroase. Sume imense erau donate pentru acte de caritate… Dar mult mai subtilă şi cu o permanentă preocupare, a fost râvna cu care protestantismul s-a grăbit să adopte pentru sine ideile evoluţioniste ale lui Darwin. Visul unei epoci de mare progres uman, izvorât din evoluţionism şi combinat cu o nouă. concepţie despre a doua venire a lui Hristos, a început să întoarcă atenţia a milioane de creştini, de la nevoia lor după Hristos, ca Un Mântuitor personal, la propriile lor realizări”.

Şubrezenia ei este descrisă în radiografia Martorului Credincios: „Şi nu ştii că eşti…” Vorbeşte despre Hristos, dar strânge pentru el; face caz de morală, dar lipseşte cu desăvârşire; predică formele religiei, dar nu are niciun pic de dragoste. Desfăşoară o vastă activitate umanitară, dar lăcomia îl schilodeşte; tipăreşte multă literatură religioasă, în timp ce lumea atinge abisul imoralităţii, beţiei, crimei şi decăderii.

Şi fără îndoială, un materialism molipsitor a erodat valorile creştinismului.

Revista Christianity Today, din 2 mai 1980, purtătorul principal de cuvânt al Creştinilor Evanghelici din America, publica o statistică despre atitudinea faţă de religie a americanilor. În concluzie, spunea: „E clar, pulsul vieţii religioase este bun!”

Din nefericire, Christianity Today a uitat să spună că o treime din catolici au declarat că niciodată n-au citi Biblia; că doar 24% din protestanţi mai merg săptămânal la biserică, şi că 42% din creştinii evanghelici, nu pot cita mai mult de patru din cele zece porunci. „E clar, pulsul vieţii religioase este bun!” Da, e atât de bun, încât este gata să se spargă.

E greu pentru creştinii de astăzi, chiar pentru cei ce şi-au propus să continue cu perseverenţă trăirea Evangheliei în întreita ei proclamare publică, să-şi păstreze propria identitate, neafectată de pulsul vieţii politice, economice şi culturale a lumii din jur!

În timpul regimului comunist, de fiecare dată auzeam multe voci de prezbiteri şi pastori, care elogiau cu emfază marile realizări ale socialismului, iar mulţi dintre ei o făceau fără niciun interes sau sugestie! După revolute, am auzit şi mai multe voci criticând, acuzând şi manifestându-şi revolta şi opoziţia.

Îmi amintesc, că într-o vineri noaptea, pe la începutul lui ian. 1990, a fost o mare demonstraţie transmisă la televizor. A doua zi

Scrisorile Apocalipsei aveam Sfânta Cină într-o comunitate, dar a fost imposibil de servit; creştinii erau atât de injectaţi de venin, încât nu puteau să mai asculte predica; se provocau unii pe alţii, se acuzau, se contestau… Abia după multe ore de rugăciune, spiritele s-au calmat şi s-au adunat cu umilinţă şi pocăinţă în jurul lui Hristos.

Într-un creştinism care s-a fărâmiţat timp de două mii de ani în sute de biserici şi grupări, acum a pătruns spiritul ecumenismului. Unitatea este mai importantă decât Evanghelia şi compromisul este plătit cu principiile legii divine. Creştinii de azi vor cu orice chip să fie din nou „una”, chiar dacă această unitate nu mai este în jurul lui Hristos.

Oare acesta să fie finalul drumului de 20 de secole al creştinismului?

Prietene, acum când stai pe gânduri, dacă merită sau nu să mai fi creştin, ascultă ultimele cuvinte ale Martorului Credincios: „Te sfătuiesc să cumperi de la Mine aur curăţit prin foc, ca să te îmbogăţeşti, şi haine albe, ca să fii îmbrăcat şi să nu ţi se vadă ruşinea

goliciunii tale, şi alifie pentru ochi, ca să-ţi ungi ochii şi să vezi. Eu mustru şi disciplinez pe toţi aceia pe care îi iubesc, deci fii plin de râvnă şi pocăieşte-te!" 39

Această biserică finală, din rândul căreia va ieşi generaţia care va întâmpina pe Hristos, primeşte din partea cerului cele mai alese comori: într-un limbaj specific laodiceenilor şi comorilor care i-au făcut vestiţi, vor primi: aur curăţit prin foc; haine albe şi alifie pentru ochi.

„Aurul pe care Hristos doreşte să-l cumpărăm de la El este aurul curăţit prin foc; este aurul credinţei, care lucrează prin dragoste, în care nu se găseşte nimic altceva amestecat Hainele albe sunt neprihănirea Domnului Hristos, hainele de nuntă pe care numai Hristos ni le poate procura. Alifia pentru ochi este adevăratul discernământ spiritual, de care avem aşa de mare nevoie, căci pentru lucruri spirituale, trebuie să avem un discernământ spiritual".

Nu renunţa, nu te descuraja de ceea ce vezi în jurul tău: „Fii plin de râvnă şi pocăieşte-te!" Hristos va trece personal pe la fiecare în parte, El va cerceta fiecare caz, şi va solicita să fie primit.

„Iată, Eu stat ca uşă şi bat; dacă aude cineva glasul Meu şi deschide uşa, Eu voi intra la el, voi cina cu el şi el cu Mine". Tu ai marele privilegiu să te bucuri de părtăşia lui Iisus. Dacă vei accepta tot

Laodicea – cetatea judecăţii ce ţi-a spus El până acum şi eşti dispus să experimentezi o nouă pocăinţă, Iisus va locui împreună cu tine. Tu vei trăi bucuria unei vieţi renăscute şi vei pregusta gloria veşniciei.

Ce privilegiu, să împarţi tronul domniei cu Mântuitorul tău! Da, tu, un laodicean încropit, dar transformat prin pocăinţă şi înnobilat cu comorile cerului, vei putea fi cel mai apropiat de Iisus timp de o veşnicie! Merită să deschizi uşa inimii tale! Fă-o chiar acum, şi nu vei regreta niciodată!

Scrisorile Apocalipsei întâlnire la Laodicea

Ne-am întâlnit în lumea ta de patimi şi-n ape de-un dulce-încropit… în flori de primăvară şi de lacrimi, Când totul era viaţă şi-nverzit!

M-am minunat de pietrele măreţe Din templu tău, cu zei înnebuniţi! De crestele albite de pomete, Din care râuri repezi ţi-au venit

M-am ameţit de faima de-altă dată: Negoţ, postavuri, leac

vindecător… Şi-am aşteptat că-mi vei deschide-ndată Vreun scump sălaş, cu aur sclipitor!

Dar m-ai primit cu braţe-nţepenite Din pietrele trecutului uitat… Cu trupul plin de spini şi oseminte, în care şerpi şi lupi s-au aciuat.

Puţine oi ce mi-au ieşit în cale Abia răzbeau prin ţara spinilor; Iar lanurile ce creşteau în vale, Se împleteau cu lumea pietrelor.

M-ai salutat cu câteva arcade Din casa unde tu te-ai închinat Dar, ca un mut, priveai în depărtare, Spre o altă zi, mai demnă de urmat!

Laodicea, scumpa Mea mireasă, Te plâng şi te jelesc cu dor! Te-aştept cu daruri şi gătează-aleasă să vii la masa Mea de Domn!

Laodicea – cetatea judecăţii

Laodicea, zi de judecată, Popor chemat în faţa cărţilor; Trezeşte-te la o nouă viaţă şi ia-Mă azi ca Domn ocrotitor!

Laodicea, fiica cea din urmă, Micuţa, răsfăţata tuturor… Deschide-Mi şi vom sta-mpreună în seara de apus a lumilor!

Scrisorile Apocalipsei

Note

1. Apocalipsa 3, 17
2. Apocalipsa 3, 20
3. Otto F.A. Meinardus – St. John of Patmos and the Seven Churches of the Apocalipse, pag. 126
4. Uhan Akşit – Pamukkate, Hierapolis-Aphrodisias, 1992, Istanbul; pag. 44
5. Ibidem, pag. 44
6. Ibidem, pag. 45
7. Ibidem, pag. 47
8. Dogan Gumuş – Pamukkale Aphrodisias, pag. 30
9. Ekrem Akurgal – Ancient civilization and rui. ns of Turkey.1993, Istanbul, pag. 236
10. Apocalipsa 3, 20
11. Ekrem Akurgal – Idem, pag. 236
12. Roy A. Anderson – Desfăşurând cartea Apocalipsei, pag. 48.49, ed. română
13. Apocalipsa 3, 15.16
14. Dogan Gumuş – Idem, pag. 30.34
15. R.A. Anderson – Idem, pag. 48

16. Coloseni4, 16
17. Coloseni 4, 12
18. Coloseni4, 15
19. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 126
20. Ibidem, pag. 127
21. Bible Commentary SDA, vol. 7, Laodicea
22. Otto F.A. Meinardus – Idem, pag. 129
23. Ibidem, pag. 130
24. R.A. Anderson – Idem, pag. 49
25.1 Petru 4, 17
26. Daniel 8, 14
27. Eclesiastul 12, 13.14
28. E.G. White, Parabole – Bucureşti 1980 – pag. 247
29. Evrei 1, 3
30. Jean Zurcher – Le Christ de L'Apocalypse, pag. 73
31. Apocalipsa 3, 15 – 17
32. Jean Zurcher – Idem, pag. 74
33. E.G. White – Scrisoarea 44/1903
34. Istoria adventă – Hiram Edson în Pionierii povestesc, pag. 35
35. Apocalipsa 14, 7
36. Apocalipsa 14, 12
37. CMervyn Maxwell – God Cares, 1985, PPPA, pag. 131
38. Ibidem-pag.132
39. Apocalipsa 3, 18
40. Bible Commentary SDA vol. VU, Apoc.3, 18
41. Apocalipsa 3, 20

Sper că ţi-a plăcut călătoria noastră. M-aş bucura să ai posibilitatea să vezi cu ochii tăi acele vestigii ale antichităţu, iar dacă nu, prin paginile acestei cărţi să poţi cuprinde, ceva măcar din gloria lor.

Dealurile, râurile şi marea au rămas aceleaşi. La fel şi soarele şi cerul albastru mediteranean. Oamenii s-au schimbat Religia s-a schimbat de mai multe ori, oraşele s-au schimbat. Dintr-un centru al culturii şi civilizaţiei antice, a ajuns un colţ lipsit de importanţă de la periferia lumii occidentale.

Oare care să fi fost cauza de bază a acestei schimbări? Istoricii îşi au argumentele lor! Filosofii, sociologii şi politicienii încearcă să ne convingă cu ipotezele lor! mai rămâne un bătrân profet, aruncat pe

Patmos în surghiun, care îşi prezintă viziunea lui asupra istoriei ultimilor două mii de ani. I-am urmărit mesajul adresat celor şapte biserici! Ne cutremură profunzimea şi exactitatea lui! Nu ne putem despărţi de el, fără să remarcăm câteva idei:

De şapte ori Ioan repetă cu încăpăţânare: „Cine are urechi să asculte"; „Pocăiţi-vă!"; „Eu vin curând".

La fel ca multe alte înşeptite solii, prezentate în această carte a Apocalipsei, şi acestea vor să transmită un mesaj al deplinătăţii, desăvârşirii şi speranţei. Ele reprezintă cei trei stâlpi de bază pe care Iisus vrea să construiască măreţul edificiu al Bisericii Sale de pe pământ în unire cu lumea fericită a universului.

1. „Cine are urechi, să asculte..."

Este un semnal puternic aşezat la încheierea fiecărei epistole: „Cine are urechi, să asculte ce zice Bisericilor, Duhul!" Fie că a fost o solie pozitivă sau negativă, cu laude sau mustrări, reuşite sau eşecuri, acest mesaj de trezire şi atenţionare este adresat fiecărei biserici.

Oare ce să însemne?

Am mai auzit aceste cuvinte la Domnul Hristos: „Cine are urechi de auzit, să audă" (Matei 13, 9). Prin aceste cuvinte Iisus încheie marea parabolă a semănătorului. Putem deduce că, dincolo de forma cuvintelor se găseşte un mesaj profund, o simbolistică demnă de luat în

Scrisorile Apocalipsei seamă, de studiat Aceeaşi sământă, dar rezultate diferite: mâncată de păsări, strivită de pietre sau înăbuşită de spini pentru că n-au fost urechi care să audă.

Ce se poate ascunde în spatele soliei celor şapte Biserici din Asia primului secol? Ce semnificaţie poartă ele în timp până la noi?

Efesul era la acea dată, oraşul cel mai mare şi mai frumos. Pavel şi Ioan l-au ales ca centru al activităţii lor misionare. Creştinismul a repurtat aici cea mai mare victorie a sa. Pe drept cuvânt, el este simbolul Bisericii apostolice! Vedem în creştinismul din Efes: statornic, plin de râvnă, răbdător şi gata de persecuţie, pe ucenicii lui Hristos, pe urmaşii lor şi pe toţi convertiţii din primul secol.

Smirna este unul din oraşele rivale cu Efesul. S-a străduit să rămână în top, să-şi păstreze propria identitate! La fel şi creştinii reprezentaţi prin Biserica din Smirna, sunt cei care trec prin cele două veacuri de persecuţie păgână. Ei s-au străduit să rămână tari, devotaţi Domnului lor, fără nicio clintire. De asemenea, ei au depus eforturi să

ridice creştinismul la nivelul înţelegerii intelectuale a filosofiei antice.

Pergamul – al treilea mare rival, oraşul care a reprezentat emblema elenismului. La fel şi în creştinism, el reprezintă punctul culminant al sincretismului păgâno-creştin. Este reprezentantul perioadei bisericii triumfale – biserica cezarilor; biserica conciliilor ecumenice.

Efes, Smirna şi Pergam sunt cele mai mari oraşe din epocă, perioada lor reprezintă creştinismul răsăritean. Atunci centrul civilizaţiei, al culturii şi chiar al vieţii politice se găsea acolo, în Asia Mică. Roma şi-a mutat încet birourile şi funcţionarii spre răsărit.

Tiatira a fost cel mai şters oraş din cele şapte. Biserica de aici este un simbol al bisericii medievale, perioada cea mai lipsită de realizări. Biserica dominantă a acestei perioade este biserica apusului – catolică, biserica papilor. Cu Tiatira, centrul economic, politic, cultural se mută dinspre răsărit spre apus. Acolo se construiesc marile catedrale, apar marii gânditori şi renaşterea.

Tot aici se pot remarca grupurile de creştini care au rămas statornici la credinţa apostolică: albingenzii, valdenzii, lolarzii, husiţii. Dintre ei s-au ridicat mari bărbaţi, precursori ai reformaţiunii: Wycliffe, Huss.

Sardesul a fost reşedinţă regală. Biserica care îi poartă numele reprezintă perioada reformaţiunii, a marilor bărbaţi care au revoluţionat viaţa spirituală. Întoarcerea la Biblie a fost puternic marcată de o reînviorare generală. Ţările protestante au preluat întâietatea în toate

Epilog domeniile. Centrul vieţii, al progresului, al comerţului, al puterii se mută spre nord, la Atlantic. Acolo unde se găsea sfeşnicul adevărului se găsea şi centrul civilizaţiei.

Filadelfia – oraşul dragostei şi loialităţii frăţeşti! Biserica sa este un simbol al marei redeşteptări advente, de la începutul secolului al XIX-lea. Începută în toate ţările şi pe toate continentele, şi-a găsit apogeul în America. Aici s-au format puternice biserici evanghelice, ele au preluat lucrarea misionară, traducerile şi tipărirea Bibliei. Centrul vieţii se mută spre vest, dincolo de ocean, în America. Ţara protestantismului liber, devine şi purtătorul stindardului libertăţii, al belşugului şi al civilizaţiei contemporane. Dumnezeu aprinsese lumina celui deal şaselea sfeşnic.

Laodiceea – a fost oraşul cel mai cosmopolit, cu cea mai slabă

identitate, caracterizat prin bogăţie, mândrie şi orgoliu. Biserica de aici este un simbol al bisericii zilelor noastre. Aproape că nu se mai există deosebire între creştini şi lume. Păgânii ne acuză că suntem mai imorali decât ei. Universalismul este nota dominantă, urmat de eeumenism. Aproape că nu mai există colţişor al pământului, unde sămânţa adevărului să nu fi fost dusă, dar alături de ea şi spiritul de dulce-în-cropit al laodiceanului. Creştinii de azi, care are curajul să se identifice cu Biserica Laodiceea, sunt o Biserică universală, mondială, răspândită în aproape din ţările lumii.

Vedeţi, cele şapte biserici reprezintă drumul creştinismului prin cei 2000 de ani de istorie. Ne-am apropiat de final, nu mai avem unde merge! Nu ne rămâne decât cerul albastru de deasupra! Şi într-o bună zi, Cel ce a zis „Cine are urechi, să audă", va fi auzit din nou: „Strângeţi pe credincioşii Mei, care au făcut legământ cu Mine prin jertfă!" (Ps. 50, 5). Vei fi şi tu printre aceia? Ce vei face când vei auzi din nou vocea Sa?

2. „Pocăiţi-vă!"

Pocăinţa este un cuvânt care apare de şapte ori în Scrisorile Apocalipsei. De asemenea, fiecare mare predicator al Noului Testament: Ioan Botezătorul, Iisus Hristos, apostolii fi rostesc cu putere şi seriozitate.

Din apelul la pocăinţă adresat bisericilor Efes şi Pergam, lucrarea pocăinţei se referă la fapte şi acţiuni: „Dar am câteva lucruri împotriva ta: tu ai acolo nişte oameni care ţin învăţătura lui Balaam, care a învăţat pe Balac să arunce o cursă înaintea fiilor lui Israel, ca ei să

Scrisorile Apocalipsei mănânce din lucrurile jertfite idolilor şi să comită desfrânare". (Apocalipsa 2, 14), un aspect negativ şi altul pozitiv – „faptele dintâi", adică dragostea, la care trebuie să se întoarcă.

Mesajul Tiatirei oferă o nouă dimensiune a pocăinţei, aceea de timp: „I-am dat timp să se pocăiască, dar nu vrea…"! (Apocalipsa 2, 21). Nu te poţi pocăi oricând, persistenţa în păcat, toceşte şi şterge orice parte sensibilă şi nobilă a fiinţei umane, îngreunând lucrarea Duhului Sfânt Nu te poţi întoarce când vrei la poziţia iniţială, pentru că vine un timp când Domnul Hristos ia sfeşnicul şi-i transmite altuia, iar în final, El va încheia actul mijlocirii Sale. Atunci, mâinile care au stat întinse pentru a mântui vor face o altă lucrare – judecata!

Următoarele biserici, cărora le este adresat un apel la pocăinţă sunt Sardes şi Laodicea. Ambele sunt biserici protestante, bazate pe

studiul Scripturii, pe argumente logice şi pe viaţă spirituală raţională. Şi apelul la pocăinţă cuprinde segmentul intelectual şi sentimental: „adu-ţi aminte cum ai primit şi auzit" sau „fii plin de râvnă şi pocăieşte-te!" Pocăinţa trebuie mai întâi să înceapă în interiorul nostru: o gândire ordonată şi curată, simţăminte nobile şi morale, iar apoi întreaga viaţă va fi curată.

Pocăinţa este solia care însoţeşte Biserica în drumul ei spre desăvârşire, făcându-se auzită ori de câte ori este nevoie. Atunci când este respinsă, atât individul cât şi biserica sunt lepădate de Dumnezeu. Când este primit apelul la pocăinţă, Dumnezeu se bucură şi acordă toate favorurile Sale acelor creştini.

Oare îşi dau seama ce epitet frumos adresează unii creştini, altor creştini, arunci când le zic pocăiţi? Ce minunat ar fi dacă Dumnezeu ne-ar adresa tuturor acest nume frumos!

3. Mesajul adveiat

Apocalipsa ni-L prezintă pe Domnul Hristos în măreaţa postură a împăratului care vine pe nori, într-un mod atât de extraordinar, încât orice ochi îl va vedea.

În Scrisorile Apocalipsei putem urmări acest eveniment, aşa cum aşteptăm un răsărit de soare pe malul mării. Din întunericul nop-i strălucesc făgăduinţele revenirii Sale: „voi veni la tine curând", „până voi veni". Această speranţă, că într-o zi ne vom întâlni cu Iisus faţă către faţă, a susţinut pe credincioşii adevăraţi de-a lungul veacurilor. Pe măsură ce evenimentul se apropie şi dovezile revenirii cresc în greutate şi intensitate, asemenea luminilor la ivirea zorilor.

Epilog

Bisericii din Sardes, Iisusi. Se prezintă sub imaginea unui hoţ care vine pe neaşteptate, prin surprindere. Acelaşi tablou este folosit şi în parabolele advente din Evanghelii, pentru a sublinia nevoia vegherii şi a pregătirii.

Filadelfia, una din puţinele biserici fără reproş, este şi ea anunţată „Eu vin curând! Păstrează ce ai, ca nimeni să nu-ţi ia cununa". Evenimentul este atât de apropiat în timp de perioada bisericii Filadelfia, încât se poate vorbi cu claritate de răsplată şi de cunună.

Laodicea stă în faţa unei imagini unice: „Iată, Eu stau la uşă şi bat" Este ultimul prag care mai trebuie trecut şi doar o singură acţiune simplă pentru realizarea visului de veacuri al creştinilor – întâlnirea cu Iisus.

Dacă în primele patru biserici solia venirii este nedefinită, prezentată la modul general, dacă Sardesul primeşte nota de surpriză şi veghere; iar la Filadelfia precizarea de timp, atunci la ultima biserică, Laodicea, solia ad-ventă este iminentă: „Iată, Eu stau la uşă şi bat!" Ultimii creştini sunt confruntaţi direct cu acest eveniment, el nu mai este în viitor, nedefinit, neclar, ci este deja în prezent întâlnirea cu Iisus depinde doar de noi – de creştinii de azi. „Dacă aude cineva glasul Meu şi deschide uşa, Eu voi intra la El". Astfel, Scrisorile Apocalipsei se prezintă ca o invitaţie adresată tuturor acelora care vor să intre cu Iisus la masa ospăţului de nuntă!

După un dram de două mii de ani de istorie, presărat cu lacrimi şi ruine, întrerupt de războaie şi apostazii şi împodobit cu biserici şi ruguri, iată-ne în sfârşit acasă! Din paginile inspirate ale Apocalipsei se prefigurează o lume nouă, curată şi fericită, se aude un cântec de nuntă alături de invitaţia: „Veniţi, căci toate sunt gata!"

Dar cel mai mişcător tablou este acela al iubitului Mântuitor, aşteptând la uşa noastră. Mâinile Sale, purtând cu claritate urmele cuielor, bat la porţi încuiate. Mântuirea, pe care FI a realizat-o cu un preţ aşa de scump, aşteaptă să o împărtăşească cu tine şi cu mine. Şi cât de fericit va fi să fie primit la masa ta! Şi câte comori nespuse aşteaptă să le împartă cu tine!

Mă rog cu smerenie lui Dumnezeu, ca acum, la sfârşit de istorie, ultima scrisoare a Poştaşului Apocalipsei să-ţi aducă o bucurie deplină şi să trăieşti în viaţa ta, fericirea întâlnirii cu Iisus!

Pastor, Traian Aldea

Traian Aldea *sewom apocalipsei*

Scrisorile apocaliptice sunt singurele scrisori complete, dictate personal de Domnul Hristos şi raportate în Sfânta Scriptură. Ordinea epistolelor urmează itinerarul pe care Ioan îl avea pentru vizitarea şi păstorirea acestor biserici. Autorul „Scrisorilor Apocalipsei", un pasionat al cunoaşterii nemijlocite a „dovezilor revelaţiei divine refăcut traseul marelui apostol Ioan, pe care acesta îl urma în vizitele lui pastorale, din perioada bisericii primare.

Prof. D. Popa

O fiziologie a Apocalipsei, evocată astăzi de Traian Aldea în peisajul istoric, arheologic şi moral trezeşte în cititor responsabilitatea creştinului şi a necreştinului la confruntarea socială cu geneze universale şi cu ceea ce se impune mai urgent: respectarea drepturilor

omului, aşa cum Marele Toan le-a formulat ca obligaţie în angrenajul cosnic. Este mesajul pe care şi autorul „Scrisorilor Apocalipsei" caută să-l descifreze într-o viziune personală, pentru care studiul istoriei antichităţii ne-a oferit o lectură interesantă.

Prof. Dr. Ion Dumitriu Snagov
Editura Creştină
I.S.B.N. 973 – 96918-O-3